

EI MEIDÄN KAUPUNKIIN!

Laadullinen tutkimus vastaanottokeskusten vastustamiseen liittyvistä kaupunkipeloista ja nimby-ilmiöstä osana demokraattista osallistumista

Nora Moisio

Tampereen Yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiaalipolitiikka
Pro gradu -tutkielma
23.12.2018

Tiivistelmä

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta (SOC)

MOISIO NORA: Ei meidän kaupunkiin! Laadullinen tutkimus vastaanottokeskusten vastustamiseen liittyvistä kaupunkipelosta ja nimby-ilmiöstä osana demokraattista osallistumista

Pro Gradu -tutkielma, 75s

Joulukuu 2018

Tutkin tässä tutkimuksessa vastaanottokeskusten vastustamista. Tarkastelen nimby-ilmiön mukaisesti sitä, miksi vastaanottokeskukset ovat ei-toivottuja naapureita ja selvitän, minkälaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskusten vastustavassa puheessa ilmenee. Aineistoni muodostuu kolmella eri paikkakunnalla järjestetystä asukastilaisuudesta, joissa paikkakuntalaiset esittävät vastaanottokeskuksen perustamisesta vastaavilta viranomaisilta kysymyksiä koskien vastaanottokeskusta. Tutkimukseni keskittyy tilaisuuksissa ilmenevään demokraattiseen osallistumiseen ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksiin. Tutkimuskysymykseni ovat: Millaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa esiintyy? Millaisia argumentteja viranomaiset käyttävät vastatessaan kaupunkilaisten pelkoihin?

Aineistoni koostuu kolmen asukastilaisuuden videotallenteista vuosilta 2015 ja 2016. Tutkimukseni on otteeltaan laadullinen ja analyysimenetelmänä käytän sisällönanalyysia. Analyysin tukena käsittelen aineistoa myös retorisen analyysin keinoin.

Tutkimukseni perusteella vastaanottokeskusten vastustamisessa esiintyi erilaisia kaupunkipelkoja. Paikkakuntalaisten pelon kohteena olivat nuoret turvapaikanhakijamiehet, joiden uskottiin tuovan negatiivisia muutoksia paikkakunnan elämään. Turvallisuudentunteen koettiin vähentyvän ja rikollisuuden lisääntyvän vastaanottokeskuksen tuleminen myötä. Paikkakuntalaisten pelot olivat osittain myös sosiaalipoliittisia. Ne ilmenivät huolina vastaanottokeskuksen perustamisen taloudellisista kuluista ja turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuuksista.

Asukastilaisuuksien funktio oli tulosten perusteella erilainen paikkakuntalaisilla ja viranomaisilla. Paikkakuntalaisille tilaisuudet näyttäytyivät tilaisuuksina, joissa on mahdollista vaikuttaa päätöksentekoon. Viranomaisille tilaisuudet sen sijaan toimivat tiloina, joissa jo tehtyjä päätöksiä perusteltiin ja omaa asiantuntijuutta korostettiin. Asukastilaisuuksien funktion eriävyys heijastui siihen, kuinka asukkaat olivat huolissaan omien vaikutusmahdollisuuksiensa vähäisyydestä. Asukastilaisuuksissa esiintyi vuorovaikutuksellista dialogia paikkakuntalaisten ja viranomaisten välillä, mutta deliberatiivisen demokratian mukaista painoarvoa päätöksenteolle keskustelulla ei ollut. Tutkijat Raiskila ja Wiberg ovat määritelleet deliberatiivisen demokratian osallistumisen tapana, jolla pyritään lisäämään kansalaisten osallistamista päätöksenteossa.

Tämän kaltaiselle tutkimukselle on tilausta tulevaisuudessa. Maahanmuutto on tuskin vähenevään päin, ja paikkakuntalaisten sekä turvapaikanhakijoiden sujuvan yhteiselon takaaminen on tärkeää jo pelkästään yhteiskuntarauhan näkökulmasta.

Avainsanat: nimby, kaupunkipelot, demokraattinen osallistuminen, asukastilaisuudet

Abstract

University of Tampere

Faculty of Social Sciences (SOC)

MOISIO NORA: Not in My Town! A Qualitative Research on Urban fears and Nimby Phenomenon Associated with Reception Centers as a form of Democratic Participation

Master's Thesis, 75 pages

December 2018

In this study, I focus on why reception centers cause resistance. From the point of view of nimby phenomenon, I consider why reception centers are unwanted neighbors, and I elaborate on what kind of urban fears appear in the speech opposing reception centers. My data consist of three residents' meetings in three towns in which citizens were able to ask questions from authorities responsible for establishing the reception centers. My study focuses on democratic participation and citizens' opportunities to influence. My research questions are as follows: What kind of urban fears appear in the speech opposing reception centers? With what kind of arguments do authorities use as they respond to citizens' fears?

My data consist of video recordings of three residents' meetings from the years 2015 and 2016. My study is qualitative and as for methods, I apply qualitative content analysis. I also use rhetorical analysis to complement the analysis.

According to my study, the speech associated with reception centers revealed several different urban fears. The residents' object of fear was young asylum-seeking men who were believed to bring negative changes to the life of the community. With the arrival of the reception center, the sense of security was felt to decrease, and crime rates were feared to increase. The residents' fears had also a social policy aspect since there were concerns about the financial expenses of the reception centers and worries about employment opportunities of the asylum seekers.

The function of the meetings between residents and authorities was different for different positions. Local people thought that the occasion was an opportunity to influence in decision-making. The authorities used the occasion to justify decisions already made and they highlighted their own expertise. The difference in the function of the meetings was reflected in that the residents were worried about their lack of decision-making power. Interactive dialogue between residents and authorities did exist in the meetings but the deliberation did not weight in decision making consonant to deliberative democracy. Researchers Raiskila and Wiberg have defined deliberative democracy as a way in which participation is made to increase citizen involvement in decision-making.

This kind of research will be commissioned in the future. Immigration will not probably be diminishing, while an easy co-existence between residents and asylum seekers is important already alone from the point of view of social security.

Keywords: nimby, urban fears, democratic participation, resident meetings

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Käsitteiden määrittelyä.....	5
2.1 Vastaanottokeskukset ja turvapaikanhakijat.....	5
2.2 Nimby-ilmiö.....	6
2.2.1 Termin kritiikkiä	8
3. Maahanmuuttokriittisyys nimby-ilmiön taustalla.....	11
4. Demokratia ja osallistuminen.....	14
4.1 Demokraattisen osallistumisen eriytyminen	15
4.2 Deliberatiivinen demokratia	17
4.3 Paikallinen osallistuminen	18
5. Kaupunki tutkimuksen kohteena.....	21
5.1 Kaupunkitutkimus.....	21
5.2 Kaupunkitilan eriytyminen	23
5.3 Kaupunkipelot.....	24
6. Aineisto ja analyysimenetelmät.....	28
6.1 Aineisto.....	28
6.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi ja retorinen analyysi	30
6.3 Analyysin eteneminen.....	32
6.4 Asukastilaisuudet analyysin kohteena	33
7. Asukkaiden pelot ja huolet	36
7.1 Nuoret turvapaikanhakijamiehet metsän keskellä	36
7.2 Rikollisuuden pelko	40
7.3 Taloudellinen turvallisuus.....	45
7.4 Turvapaikanhakijat vastaan kiinteistössä aiemmin olleet henkilöt.....	47
7.5 ”Turvapaikanhakijoiden viihtyvyys”	50

7.6 Omat vaikutusmahdollisuudet	52
8. Viranomaisten vastaus	56
8.1 Vastaanottotoimintaan soveltuvien tilojen löytyminen	56
8.2 Vastaanottokeskus väliaikaisjärjestelynä.....	58
8.3 Globaali näkökulma	60
8.4 Asukkaiden turvallisuuden takaaminen	62
8.5 Lainsäädännön merkityksen korostaminen.....	66
9. Johtopäätökset	70
9.1 Tulosten ja tutkimuksen pohdintaa	73
10. Lähteet	76
10.1 Aineistolähteet	80

1. Johdanto

Tutkimuskohteenani on vastaanottokeskusten vastustaminen. Tarkastelen vastustamiseen liittyviä kaupunkipolkoja ja nimby-ilmiötä osana demokraattista osallistumista. Lähestyn vastaanottokeskusten perustamiseen liittyvää paikallista vastustamista paikkakuntalaisten näkökulmasta ja selvitän, minkälaisia huolia ja uhkia keskusten tulemiseen liitetään. Lisäksi tarkastelen paikallisen vastustamisen yhteyttä demokraattiseen osallistumiseen. Koska aineistoni koostuu kolmesta eri asukastilaisuudesta, joissa käsiteltiin vastaanottokeskusten perustamista, tavoitteeni on saada vastaus myös siihen, kuinka tilaisuuksien viranomaiset onnistuivat paikkakuntalaisten huolien selättämisessä. Tutkielmani tavoite on näin ollen selvittää, miksi vastaanottokeskukset ovat ei-toivottuja naapureita ja millä tavoin niitä vastustetaan.

Tutkimukseni on otteeltaan laadullinen ja perustuu YouTube-aineistoon vuosilta 2015 ja 2016, jolloin maahanmuuttokeskustelu kävi kuumana. Maahanmuuttoviraston sivuilta selviää, että vuonna 2015 Suomeen tuli poikkeuksellisen paljon turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä, mikä on noin 890 % enemmän vuoteen 2014 verrattuna. Esimerkiksi vuoden 2015 syyskuun viikolla 39 turvapaikanhakijoita saapui 3 939 henkilöä, kun vuoden 2014 aikana heitä saapui yhteensä 3 651 henkilöä. Myös vastaanottokeskusten määrä moninkertaistui tämän seurauksena ja Suomeen perustettiin nopealla tahdilla yli 120 uutta vastaanottokeskusta ja lähes 60 alaikäisyksikköä syksyn 2015 aikana. Vuoden 2015 lopulla vastaanottokeskusten määrä Suomessa oli 212 kappaletta, kun vuonna 2014 luku oli 28. Vastaanottokeskuksia on ympäri Suomea, ja vastaanottokeskusten lukumäärä riippuu turvapaikanhakijoiden määrästä. Vuonna 2016 Maahanmuuttovirasto lakkautti 23 vastaanottokeskusta ja 21 alaikäisyksikköä. Vuonna 2017 ja 2018 keskuksia lakkautettiin edelleen ja syksyllä 2018 toiminnassa olevia vastaanottokeskuksia oli Suomessa 43 kappaletta. (Maahanmuuttovirasto 2018.) Tarkastelen vastaanottokeskusten toimintaperiaatteita tarkemmin omassa luvussaan.

Vuosi 2015 oli turvapaikanhakijoiden määrän suhteen ennätysellinen niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassa. Tämä aiheutti paitsi vastaanottokeskusten määrän kasvua, myös aiheiseen liittyvän uutisoinnin kasvua. Pakolaiskriisiksiin nimetty ilmiö nousi yhdeksi eniten puhuttaneista aiheista ja sai paikoitellen jopa hysterian kaltaisia piirteitä. Yleisönosastokirjoitukset täyttyivät maahanmuuttoon ja vastaanottokeskuksiin liittyvistä

kirjoituksista. Jokaisella tuntui olevan jonkinlainen mielipide vallitsevasta tilanteesta. Vastaanottokeskusten vastustaminen on myös mennyt joissain tapauksissa äärimmäisiin tekoihin, mistä puhuvat puolestaan esimerkiksi keskuksiin tehdyt polttopulloiskut. Lisäksi on syntynyt erilaisia kansanliikkeitä joko puolustamaan tai vastustamaan vastaanottokeskusten syntyä.

Tutkimukseni on näin ollen tärkeä paitsi siksi, että aihe on ajankohtainen, myös siksi, että keskityn tarkastelemaan erityisesti vuosien 2015 ja 2016 aikana ilmennyttä vastustusta. Vastaanottokeskusten vastustamisen tutkiminen on tärkeää myös tulevaisuutta ajatellen. Esimerkiksi ilmastonmuutoksesta aiheutuvien seurausten takia on mahdollista, että vastaanottokeskusten määrä ja maahanmuutto sinänsä tulevat tuskin merkittävästi väheneään. Tästä syystä vastaanottokeskuksiin ja turvapaikanhakijoihin suhtautumista voi lähestyä laajemmin myös yhteiskuntarauhan näkökulmasta. Ihmiset voivat pitää turvapaikanhakijoiden ja yleisemmin maahanmuuttajien arvomaailmaa ja elämäntapaa erilaisina sekä mahdollisesti arvottaa niitä kielteisesti. Yhtä hyvin maahanmuuttajiin ja vastaanottokeskuksiin voitaisiin liittää positiivinen ajatus erilaisten kulttuurien kohtaamisesta ja sekoittumisesta.

Tutkimukseni on perusteltua siitäkkin syystä, että aihetta ei ole vielä tutkittu. Paikalliseen vastustamiseen liittyvää nimby-ilmiötä tai kaupunkipelkoja ei ole Suomessa aiemmin tutkittu juuri vastaanottokeskusten kohdalla. Nimby-ilmiötä on tutkittu Suomessa jonkin verran: tutkimus on keskittynyt paikallisen väestön kohdistamaan vastustukseen erilaisen ei-toivottujen rakennusten ja palveluiden perustamisen yhteydessä, ja sitä on tyypillisesti lähestytty tapaustutkimuksellisella otteella. Veikko Eranti on kirjoittanut aiheesta gradun ja väitöskirjan, joissa tarkastellaan, kuinka etelähaagalaiset asukkaat vastustavat alueensa täydennysrakentamista. Tutkimus kohdistuu vastustuksen perusteluihin sekä poliittisen osallistumisen nykytapoihin. (Eranti 2011; 2016.) Riitta Kuparinen tutki väitöskirjassaan kehitysvammaisten asuntolan perustamista Helsingin Marjaniemeen ja sen aiheuttamaa vastarintaa. Tutkimuksessa selvitettiin perusteluja vastustukselle ja tarkasteltiin vastaajien keinoja legitimoida omat kantansa. (Kuparinen 2005.) Näiden lisäksi löytyy erilaisia pienempiä tutkimuksia muun muassa uraanikaivosten ja kaatopaikkojen sijoittamisen vastustamisesta omaan lähiympäristöön (Kopomaa ym. 2008). Oletan nimby-

ilmiön vastaanottokeskusten kohdalla paljastavan uusia ulottuvuuksia muun muassa osallistumisesta, yhteisöllisyydestä, talouden ja etnisyyden merkityksestä sekä ihmisten tietoisuudesta omasta lähiympäristöstään ylipäänsä.

Tässä tutkimuksessa pyrin saamaan vastauksen tutkimuskysymyksiini, jotka ovat:

- 1. Millaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa esiintyy?**
- 2. Millaisia argumentteja viranomaiset käyttävät vastatessaan kaupunkilais-ten pelkoihin?**

Tutkimukseni lähtee liikkeelle käsitteiden avaamisella. Selvennän vastaanottokeskuksen, turvapaikanhakijan ja nimby-käsitteen, sillä ne ovat tutkimukseni kannalta hyvin oleellisia käsitteitä ja siten niiden määrittelemine on tärkeää. Esitän myös nimby-termin käyttöön liittyvää kritiikkiä. Käsitteiden avaamisen jälkeen siirryn maahanmuuttokriittisyyden taustoittamiseen ja lähestyn maahanmuuttokriittisyyttä nimby-ilmiön taustalla. Tarkastelen maahanmuuttokriittisyyden suosion kasvun syitä, sen yhteyttä katupartioiden kaltaisiin ilmiöihin sekä maahanmuuttokriittisyyden siirtymistä osaksi poliittisten puolueiden terminologiaa.

Neljäs ja viides luku muodostavat tutkimukseni teoreettisen taustan. Neljännessä luvussa tutkin demokraattista osallistumista, sen eriytymistä ja paikallista osallistumista. Lisäksi tuon esiin ajatuksen deliberatiivisesta demokratiasta ja siitä, kuinka se voisi tarjota toimivan ratkaisun lähidemokratian toteutumiseen. Avaan luvussa myös tarkemmin nimby-ilmiön yhteyttä demokraattiseen osallistumiseen. Omassa tutkimuksessani nimby määrittyy poliittisena toimintana, jossa toimintaa ohjaa asuinpaikan lähelle sijoittamiseen liittyvät pelot ja oman edun tavoittelu. Vastustus ei ole kuitenkaan välttämättä täysin yhtenäistä, vaan myös eriävät mielipiteet ovat sallittuja.

Viides luku käsittelee kaupunkia tutkimuksen kohteena. Esittelen kaupunkitutkimuksen piirteitä ja sen yhteyttä omalle tutkimukselleni. Tämän jälkeen tarkastelen kaupunkitilojen eriytymistä sekä kaupunkipelkoja. Kaupunkipelot ovat pelkotiloja, jotka liittyvät kaupungin ja tilan kehittymiseen. Nimensä mukaisesti kaupunkipelot liittyvät kaupunkiin.

Kuudes luku käsittelee aineistoa ja analyysimenetelmiä. Esittelen aineistoni ja tutkimusmetodit, jotka ovat teoriaohjaava sisällönanalyysi ja retorinen analyysi. Tarkennan sitä, kuinka olen näitä omassa tutkimuksessani käyttänyt. Lisäksi tuon selkoa analyysin etene- miseen vaiheittain. Luvun viimeisessä alaluvussa esitän vielä tarkemmin asukastilaisuuksien luonnetta analyysin kohteena.

Seitsemäs ja kahdeksas luku ovat analyysilukuja. Seitsemäs luku vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja keskittyy asukkaiden puheeseen. Kahdeksas luku vastaa toiseen tutkimuskysymykseen, jossa viranomaisten puhe on keskiössä.

Viimeinen luku on saamieni tulosten esittelyä ja johtopäätösten tekoa. Tarkastelen tutkimukseni onnistumista sekä mahdollisia jatkotutkimustarpeita.

2. Käsitteiden määrittelyä

Tässä luvussa määrittelen tutkimukseni kannalta oleelliset käsitteet. Aloitan vastaanottokeskuksesta ja turvapaikanhakijoista. Tämän jälkeen selvennän, mitä nimby-ilmiö tarkoittaa. Nimby tarjoaa tutkimukseni viitekehyksen, sillä se tarkoittaa paikallista vastustamista. Kuten jo johdannossa toin esiin, omassa tutkimuksessani nimby näyttäytyy poliittisena toimintana, jossa toimintaa ohjaa asuinpaikan lähelle sijoittamiseen liittyvät pelot ja oman edun tavoittelu. Määriteltyäni, mitä nimby tarkoittaa, esitän myös nimbytermin käyttöön liittyvää kritiikkiä.

2.1 Vastaanottokeskukset ja turvapaikanhakijat

Vastaanottokeskukset ovat maahantulijoille, turvapaikanhakijoille ja pakolaisille tarkoitettuja keskuksia. Vastaanottokeskuksissa majoitutaan ja odotetaan maahantulolupa-asia-
kirjojen käsittelyä. Majoituksen lisäksi vastaanottokeskusten palveluihin kuuluvat vastaanotto- ja käyttörahan maksaminen sekä terveystarkastus ja kiireellinen hoito. Myös hakemuksen käsittelyyn liittyvät tulkki- ja oikeuspalvelut sekä ohjaus ja neuvonta kuuluvat vastaanottokeskusten tarjoamiin palveluihin. (Maahanmuuttovirasto 2017.) Turvapaikanhakija ei voi itse valita keskusta, vaan hänet sijoitetaan sinne, missä on tilaa. Vastaanottokeskuksissa asuminen on turvapaikanhakijoille maksutonta. (Suoranta 2011, 13.) Vastaanottokeskuksia on erilaisia riippuen maahantulijoiden iästä. Keskuksia on aikuisille ja perheille sekä ilman huoltajaa tulleille lapsille. (Maahanmuuttovirasto 2017.)

Vastaanotto toiminta on lailla säädelty. Vastaanottokeskusten ohjauksesta ja koordinoimisesta vastaa Maahanmuuttovirasto, joka on sisäministeriön alainen toimija. Sisäministeriön vastuulla ovat turvapaikanhakijoiden vastaanoton politiikka, lainsäädäntötyö sekä yleinen ohjaus. Myös vastaanottokeskusten perustaminen, sijoittaminen ja lakkauttaminen ovat sisäministeriön toimivaltaa. Keskuksia perustetaan ja lakkautetaan maahantulijoiden määrän mukaan. Maahanmuuttovirasto jakaantuu vastaanottoyksikköön ja turvapaikkayksikköön, jonka vastuulla on turvapaikanhakijoiden turvapaikkahakemuksiin liittyvät päätökset. Vastaanottoyksikön vastuulla ovat vastaanottokeskuksen toiminnan ohjaus, suunnittelu ja seuranta sekä säilönnötkeskuksen toiminnan ohjaus ja ihmiskaupan

uhrien auttamisjärjestelmän toimeenpanon ohjaus. Alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) vastaavat oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta kuntiin. (Maahanmuuttovirasto 2017.)

Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikkö tekee sopimuksen toiminnan järjestämisestä erilaisten toimijoiden kanssa. Suomessa vastaanottokeskustoiminnan harjoittajina ovat kunnat ja järjestöt kuten Suomen Punainen Risti (SPR). Näiden lisäksi Suomen valtiolla on hallinnassaan kaksi vastaanottokeskusta, Joutsenossa ja Oulussa. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on keskitetty Joutsenon vastaanottokeskukseen. (Maahanmuuttovirasto 2017.)

Vastaanottokeskuksessa asuvat turvapaikanhakijat ovat sisäministeriön tekemän määritelmän mukaan ulkomaalaisia henkilöitä, jotka hakeutuvat vieraaseen valtioon hakeakseen suojelua ja oleskeluoikeutta. Omasta kotimaasta lähdetään pakoon monesta syystä, esimerkiksi sodan, vainon tai turvattomuuden takia. Maa, jonne turvapaikanhakija päätyy hakemaan suojelua, valikoituu eri tekijöiden kuten matkustusreitien perusteella. Myös se voi vaikuttaa, millaisia henkilön tiedot ovat kyseisestä maasta. Henkilölle voidaan myöntää oleskelulupa turvapaikan tai toissijaisen oleskelun perusteella. Turvapaikanhakija eroaa pakolaisesta siinä, että pakolaiselle on myönnetty turvapaikka jostakin valtiosta. (Sisäministeriö 2018.)

2.2 Nimby-ilmio

Nimby on kirjainsana sanoista *not in my back yard*. Suomeksi vastaava lause voisi olla ”ei meidän pihallemme”. Nimbyyn liittyvät kiistat ovat luonteeltaan paikallisia, joissa asukkaat puolustavat omaa lähialuettaan haitallisiksi koetuilta ympäristön muutoksilta. Esimerkiksi erilaiset sosiaalihuollon yksiköt kuten asunnottomien asuntolat ja päihdehoitotilat sekä jätteenkäsittelylaitokset voivat olla ei-toivottuja naapureita ja vastustuksen kohteita. Ihmiset voivat tuntea saavansa osakseen pitkälti hankkeen haitat ja ovat valmiita kyseenalaistamaan sen väitetyt hyödyt. Usein hyötyjiksi koetaan ei-toivotut erityisryhmät. (Kopomaa ym. 2008.) Nimby-kiistoissa on toistuvasti tehty empiirinen havainto etäisyyden ja vastustuksen käänteisestä suhteesta. Mitä lähempänä asukkaat ovat ei-toivottua laitosta, sen todennäköisempää on vastustus (Lober 1995, 501).

Nimby-termin ensimmäinen käyttö on paikannettu Yhdysvaltoihin suunnilleen 1970-luvulle. Tunnetuin esimerkki ja käsitteen mahdollinen syntyipaikka on Love Canalin alemman keskiluokan alue New Yorkin osavaltiossa Yhdysvalloissa. Love Canal oli rakennettu saastuneelle maalle, jonka Hooker Chemical Co. -niminen kemikaaliyhtiö oli myynyt kunnalle yhdellä dollarilla ja vastuuvapaudella. Alueella syntyvillä lapsilla alettiin kuitenkin havaita tavallista enemmän kehityshäiriöitä, ja alueen asukkaat alkoivat taistella oikeuksistaan ja korvauksista. Heidän olisi todettu ensimmäisinä käyttäneen iskulauseita ”Not in my backyard”. (Eranti 2011, 16.) Toisaalta nimby-kiistojen alkuhistorian voi paikantaa kauemmaksikin. Paikallisia kiistoja tilasta on ollut kautta historian. Esimerkiksi 1800-luvun Englannissa kanavasysteemin rakentamisesta aiheuttaneet haitat synnyttivät organisoituja protesteja (Eranti 2011, 17). Kuitenkin itse nimby-termi olisi saanut alkunsa 1970-luvulla.

Suomeen termi rantautui 1990-luvulla. Tätä ennen keskustelua ympäristökiistoista on käyty erilaisten käsitteiden alla: on puhuttu esimerkiksi ympäristöliikehinnästä, ympäristökonflikteista tai kansalaisaloitteista. Voi olla, että ympäristöliikehinnän institutionalisoituminen on aiheuttanut hankaluuksia liittämään paikallisia asukasliikehintoja sen osaksi. Tällainen muuttunut yhteiskunnallinen tilanne korostaa niiden paikallisuutta ja nimby-termi otetaan käyttöön. (Litmanen 2008.) Nimby-ilmiöön kiteytyy joitain ajallemme tyypillisiä piirteitä, sillä lähes kaikki sosiaalisen asuntotuotannon hankkeet kohtaavat jonkinlaista paikallista vastustusta (Kopomaa ym. 2008, 20).

Nimby on kuvaavin nimitys sellaisille konflikteille, joissa kiistelyn kohteena oleva toiminto, rakennus tai kaavamuutos on hyväksytty, mutta sen sijoituspaikasta ollaan erimielisiä. Tämän takia esimerkiksi ydinvoimaloiden sijoittamiseen liittyvät kiistat ovat mutkikkaampia, sillä monet vastustavat ydinvoimaa sinänsä riippumatta sijoituspaikasta. (Eranti 2011, 20.) Nimby-konfliktit ovatkin usein laadultaan hyvin erilaisia. On eri asia vastustaa esimerkiksi ydinvoimalaa kuin vastaanottokeskusta. Vastaanottokeskusten kohdalla vastustus kohdistuu usein toimintaa kohtaan, sillä keskuksat perustetaan useimmissa tapauksissa vanhoihin käyttämättömänä oleviin kiinteistöihin. Toki tiloja voidaan korjata vastaanottotoimintaa paremmin tukeviksi. Riippuen vastustuksen kohteesta kiistat voivat liittyä yhteisiin tai julkisiin tiloihin ja niiden käyttöön sekä naapuruston elämänlaatuun. Oikeutetuilta vaikuttavat syyt voivat tosin olla vain sosiaalisesti hyväksyttäviä tekosyitä

ennakkoluuloille, jotka liittyvät luokkaan, kansallisuuteen tai vähemmistöihin ja, jotka voivat olla jopa rasistisia. (Kopomaa ym. 2008.)

Nimby-kiistoissa on tyypillistä, että hankkeiden vastustajat hyväksyisivät hankkeet missä tahansa muualla paitsi omassa lähiympäristössä. Esimerkiksi lähinaapurusto voidaan nähdä parempana ympäristönä vastustuksen kohteelle. Nimbyyn liittyy kysymys sosiaalisen tasa-arvon kehittymisestä. (Kopomaa 2008, 14.) Voi käydä niin, että kaupunki eriytyy voimakkaasti hyväosaisten ja huono-osaisten alueisiin. Kysymys on myös siitä, kuka mielletään hyvä- tai huono-osaiseksi. Lisäksi nimby-kiistoihin kuuluu osakseen se, että hankkeita vastustetaan alkuun hyvinkin voimakkaasti. Vastustuksesta huolimatta hankkeet voivat toteutua, ja usein siihen liittyvän toiminnan käynnistyessä myös vastustus lievenee. Usein jopa siinäkin määrin, että hankkeesta ja sen tuomista uusista asukkaista ollaan ylpeitä ja heidän katsotaan tuovan alueelle uudenlaisia erityispiirteitä. (Kopomaa ym. 2008.)

Nimby on yksi esimerkki kansalaistoiminnan monimuotoistumisesta. Nimbyyn liittyy lähiympäristöön vaikuttamista, poliittista osallistumista ja lain suomien oikeuksien hyödyntämistä. Nimby on siten osa poliittista toimintaa ja aktiivista kansalaisuutta. Erityisesti näinä laskevien äänestysprosenttien aikoina tätä voidaan pitää hyveenä. Nimby on kuitenkin usein lähtökohtaisesti omaa etua tavoittelevaa ajattelua ja toimintaa, joka jo sinällään on kaukana perinteisen demokratian ajatuksesta yhteisestä hyvästä. (Eranti 2011, 91.)

2.2.1 Termin kritiikkiä

Nimby-termiin liittyvä suurin kritiikki kohdistuu sen käyttöön tieteellisenä käsitteenä. Nimby-termiä on alkujaan käytetty pääosin erilaisissa aikalaisdiagnooseissa ja toimittajapuheessa. Kieleltään "ei meidän pihallemme" kaltaisen sisällön voi ajatella olevan jo valmiiksi arvottava ja halventava sekä pitävän sisällään ennako-oletuksia, jotka eivät sinänsä kuuluu tieteelliseen tutkimukseen. Termi onkin luonteeltaan populistinen, mikä hankaloittaa sen tieteellistä käyttöä. (Eranti 2011, 19.) Populistiseen luonteeseen kuuluu vahvasti se, että ilmiön monimutkainen luonne pyritään tiivistämään muutamaankin merki-

tykseen. Sillä voidaan myös harhaanjohtavalla tavalla pelkistää vastustuksen oikeutettujen näkemyksiä. Esimerkiksi jätteiden sijoittamisongelmaa voitaisiin tarkastella jätteiden tuottamisongelmana. (Litmanen 2008.) Kenties vastaanottokeskusten vastustaminen on oma tapansa esittää eriäviä näkemyksiä vallitsevaa maahanmuuttopolitiikkaa kohtaan.

Nimby voi ilmauksena olla kansalaistoiminnan arvoa väheksyvä, sillä vastustus nähdään usein itsekkäänä omaa etua ajavana toimintana ilman tarkempaa erittelyä. Yhteisön hyvinkin perustellut näkemykset vastustukselle voidaan tällaisella kieleen perustuvalla poliittisella vallankäytöllä turhan helposti sivuuttaa. Nimby on omiaan palauttamaan monimutkainen asia asennekysymykseksi hyväksyttävyydestä. Tosiasiassa kyse voi olla esimerkiksi itsemääräämisoikeudesta, oikeudesta vaikuttaa päätöksentekoon tai ylipäänsä oikeudesta tulla kuulluksi. Tarpeellista olisikin saada nimby-tyylisen kielenkäytön rinnalle kiihottomampaa kielenkäyttöä politiikan tekemisen tapana, jossa kansalaistoimintaan suhtaudutaan suvaitsevammin. Paikalliset vastaan hankkeen edistäjät -ajattelutapa, palautuu tasa-arvoisempaan dialogiin käyttämällä esimerkiksi termejä osallistaminen, neuvottelu ja vuorovaikutusmenettelyt. (Litmanen 2008.)

Termin käyttämisen ja siirron yhteiskuntapuheen lajista toiseen ei tulisi tapahtua ilman käsitteen problematisointia ja sen aikalaisdiagnostinen alkuperä tulisi huomioida. Nimby-termi on siirtynyt populistisesta käytöstä tieteelliseen kontekstiin kenties ilman tarpeeksi huolellista käsitteellistä analyysia. Käsitettä ei ole tarpeeksi määritelty, eikä sen suhdetta samantapaisiin käsitteisiin tarpeeksi pohdittu. Tutkijoiden tulisi pyrkiä käyttämään käsitettä tutkimusta ohjaavana ajatusrakennelmana ja suunnata tutkimuksellisin huomio syntyneen konfliktin ominaisuuksiin ja eri osapuolten argumentteihin. (Eranti 2011, 19–20.) Tärkeää on myös määritellä nimby-käsitteen ulottuvuudet ja käyttö juuri omassa tutkimuksessa. Nimby-konfliktit vaihtelevat keskenään hyvinkin paljon, eikä käsitettä välttämättä ole mahdollista käyttää eri tutkimusten välillä yhtenevästi. (Litmanen 2008.)

Julkisuus ja poliittinen järjestelmä suhtautuvat ”nimbyilyyn” melko kaksijakoisesti. Toisaalta kansalaisille annetaan mahdollisuus ajaa omaa ja lähialueen etua, mutta tekemällä näin, tämän kaltainen vastademokraattinen osallistuminen voidaan mitätöidä nimittä-

mällä sitä nimbyksi. Nimby-leimaaminen voi olla tapa, jolla perinteisempänä pidetty virkamiesvetoinen kunnallinen demokratia pyrkii vähättelemään kansalaisten aktiivista poliittista osallistumista. (Eranti 2011, 87.)

3. Maahanmuuttokriittisyys nimby-ilmion taustalla

Tässä luvussa tarkastelen, kuinka maahanmuuttokriittisyyden suosion kasvaminen ja siihen liittyvä asenneilmapiiri, voi osaltaan tarjota mahdollisuuden ymmärtää, miksi vastaanottokeskusta ei haluta omaan lähiympäristöön. Tarkastelen maahanmuuttokriittisyyden siirtymistä osaksi politiikkaa sekä maahanmuuttokriittisyyden ilmenemistä toimintana esimerkiksi erilaisissa katupartioissa.

Vastaanottokeskusten ja yleisemmin maahanmuuton vastustaminen voi juontua osittain poliittisesta populismista. Poliittinen populismi voi toimia lietsovana tekijänä epäilevästi maahanmuuttoon suhtautumiseen. Populistiset puolueet lisäävät suosiotaan esimerkiksi tilanteissa, joissa hallitukset supistavat kantaväestön sosiaalipoliittista turvaverkkoa, mutta samanaikaisesti turvaavat maahanmuuttajille sosiaaliturvaa ja työllistämispalveluita. (Vähätalo 2005, 122.) Hallituksen kiristäessä kantaväestön työttömien viranomaiskontrollia ja heikentäessä kannustavuuden nimissä sosiaaliturvaa, populistiset puolueet tyypillisesti leimaavat osasyllisiksi paitsi näin päättävät viranomaiset, myös tietyt maahanmuuttajaryhmät. Tämän kaltaisia maahanmuuttajaryhmiä kuvataan usein elintasopokolaisina ja heidän katsotaan vain hyväksikäyttävän maan sosiaaliturvajärjestelmää. Kannustekeskustelu ja siinä kantaväestön työttömien puolelle asettuminen on populistisille puolueille hyvin tyypillistä. (Em. 123.)

Suomen poliittisista puolueista perussuomalaisten voi katsoa lukeutuvan populistisiin puolueisiin. Perussuomalaisten verkkosivuilta selviää heidän kannattavan populistista eli kansan suosioon perustuvaa demokratiakäsitystä. Verkkosivuilta selviää myös se, että he käyttävät itsestään nimitystä suorapuheisesta puolueesta. (Perussuomalaiset 2018.) Lokakuun 2008 kunnallisvaaleissa perussuomalaiset nostivat Timo Soinin johdolla kannatusta. Perussuomalaisten vaalikampanjointi perustui maahanmuuton politisointiin ja keskittyi pitkälti maahanmuuton ongelmiin. Uusien valtuutettujen joukossa oli muun muassa Jussi Halla-aho, joka oli näkyvästi maahanmuuttoa arvostellut ehdokas. Blogikirjoituksissaan Halla-aho on arvostellut monikulttuurisuutta ja maahanmuuton kasvua sekä nähnyt islamin leviämisen Eurooppaan dystopiana. (Keskinen 2009, 34–35.) Vuoden 2008 kunnallisvaalien jälkeen maahanmuuton vastustamisen sijaan alettiin puhua maahanmuuttokriittisyydestä. Perussuomalaisten suosion kasvun lisäksi maahanmuuttokriittisyyttä lisäsivät vuonna 2008 alkaneet taloudelliset ongelmat, sillä Euroopan laajuinen finanssikriisi, ta-

loudellinen taantuma ja lama iskivät myös Suomeen. (Raittila 2009, 67–68.) Maahanmuuttokriittisyys ei ilmeisemmin ole menettänyt suosiotaan, sillä Jussi Halla-aho valittiin kesällä 2017 perussuomalaisten puheenjohtajaksi. Pian tämän jälkeen perussuomalaiset kuitenkin hajosi, sillä Timo Soini perusti muutamien muiden ministereiden kanssa uuden eduskuntaryhmän nimeltään uusi vaihtoehto. Myöhemmin eduskuntaryhmä muutti nimekseen siniset. Syy tähän oli Halla-ahon ja kansallismielisen äärioikeisto Suomen Sisun välinen yhteistyö ja epäily puolueen vallankaappauksesta. (Yle Uutiset 13.6.2017.)

Äärioikeiston voi katsoa nostattaneen ääntään Suomessa viime vuosina. Suomeen on useassa kaupungissa perustettu äärioikeistolaisten ryhmittymien toimesta protesti- ja katupartioita kuten Soldiers Of Odin, ”Rajat kiinni!” ja ”Suomi ensin”. (Kauppila 2016, 10.) Katupartiointiin on arveltu liittyvän erinäisiä uhkia yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Soldiers of Odin, ”Rajat kiinni” ja ”Suomi ensin” liikkeiden väkivaltaan yllyttävä retoriikka hämärtää rajaa väkivaltaisen äärioikeiston ja väkivallattoman, isänmaallisen toiminnan välillä. Toiminta ei ole kuitenkaan ollut täysin väkivallatonta, sillä katupartioihin liittyviä useita pahoinpitely- ja muita rikosepäilyjä on tullut poliisin tietoon. (Sisäministeriö 2017.) Katupartioilikehdinnän kasvun kimmokkeina toimivat turvapaikanhakijoiden suuri määrä ja uusien vastaanottokeskusten perustaminen ympäri Suomea.

Kemistä lähtöisin oleva Soldiers Of Odin kasvoi kasvupartioista suurimmaksi ja se sai osakseen eniten mediahuomiota. Alkuvuodesta 2016 Soldiers Of Odinilla oli aktiivisia paikallisryhmiä yli 20 paikkakunnalla ja liike levittäytyi myös ulkomaille. Soldiers Of Odinin perustajajäsenet kuvasivat toiminnan tarkoitustaan maahanmuutto- ja maahanmuuttajavastaisen asennoitumisen kautta ja ilmoittivat muun muassa suojelevansa ”suomalaisia” ja taistelevansa ”valkoisen Suomen” puolesta. Myöhemmin Soldiers Of Odin rekisteröityi yhdistykseksi ja muutti virallista kuvaustaan maltillisemmaksi. Julkisesti pyrittiin näyttämään suvaitsevaisempana ja piilotettiin rasistinen retoriikka ja uusnatsismin ihannointi, mutta niitä tuotiin edelleen esille esimerkiksi järjestön sisäpiirin suljetulla keskustelufoorumilla. (Sisäministeriö 2017.)

Soldiers Of Odinin toiminta on alkuaajoistaan hiipunut ja nykyään aktiivisia paikallisryhmiä on vain muutama. On kuitenkin mahdollista, että turvapaikanhakijoiden määrän noustessa tai jonkun muun riittävän vahvan herätteen seurauksena Soldiers Of Odinin kaltaiset äärikansallismieliset katupartiorhytmät vahvistavat rivejään. (Sisäministeriö

2017.) Huolimatta siitä, että katupartioiden toiminta on vähentynyt, populististen puolueiden nousu ja vuoden 2015 pakolaiskriisi on muuttanut suurten puolueiden retoriikkaa ympäri Pohjoismaita. Ruotsissa sosiaalidemokraatit ja Ruotsin kokoomus ovat jyrkentäneen kielenkäyttöään maahanmuuttoon liittyvissä asioissa. Samoin Tanskassa suuret puolueet, erityisesti sosiaalidemokraatit ovat tiukentaneet retoriikkaansa maahanmuuttokriittisyyttä lähenteleväksi. Myös Suomessa SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne on todennut, että "on eurooppalaisten, suomalaisten, norjalaisten ja tanskalaisten etu, että autetaan nyt sinne Afrikkaan päin näitä ihmisiä saamaan puhdasta vettä, ruokaa ja kouluttautumaan". Pohjoismaissa maahanmuuttokriittisyyden leviäminen suurten puolueiden ohjelmistoon voi olla keino houkutella äänestäjiä takaisin populististen puolueiden kannattajista omalle puolelle. Se, että muutos on ollut yhtenäinen Pohjoismaissa, kielii kuitenkin osaltaan valtapuolueiden pysyvämmästä asenteiden muutoksesta. (Yle Uutiset 23.4.2018.)

4. Demokratia ja osallistuminen

Tarkastelen tässä luvussa demokraattista osallistumista, sen eriytymistä ja sitä, mitä osallistumiseen liittyvästä eriytymisestä aiheutuu niin yksilöille kuin alueille. Sosiologi Eeva Luhtakallio (2017) on tutkinut poliittista osallistumista ja selvittänyt, kuinka poliittisen osallistumisen eriarvoisuutta ja demokratian heikkouksia voitaisiin purkaa. Suomessa äänestysaktiivisuus on laskenut sekä erot äänestysaktiivisuudessa väestöryhmien välillä ovat kasvaneet (Luhtakallio & Mustranta 2017, 21). Kansalaisten kiinnostus politiikkaan on vähentynyt ja intohimoja herättävän ideologian sijaan politiikka näyttyy tylsänä hallinointina. Poliittisista puoleista ollaan vieraannuttu, luottamus politikkoihin on vähentynyt ja omat vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi. (Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 12.) Äänestysaktiivisuudella on yhteys työttömyyteen, matalaan koulutukseen ja tulotasoon. Usein nämä väestöryhmät tuntevat poliittisten päätösten välittömät vaikutukset jokapäiväisessä elämässä, sillä he käyttävät julkisia palveluita ja hyötyvät tulonsiirroista hyväosaisia enemmän. Poliittisen osallistumisen jääminen selkeämmin parempituloisten ja hyväosaisempien käsiin tuottaa kerrannaisvaikutuksen, sillä hyväosaisten päästessä määrittämään politiikan suuntaa, painotetaan politiikassa vähemmän huonommin menevien oikeuksia ja tarpeita. Tämä syventää Suomea luokkayhteiskuntana. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 21–22.)

Kansalaisten poliittisen osallistumisen mahdollisuudet määräytyvät pitkälti käytössä olevalla demokratian muodolla. Edustuksellisessa demokratiassa poliittisen osallistumisen voi pelkistää tapahtuvan äänestämällä, äänestämättä jättämisellä tai ehdolle asettumalla. (Raiskila & Wiberg 2017, 33.)

Suomen nykyisen demokratian tilan ja osallistumisen juuret löytyvät kansalaisyhteiskunnan kehittymisestä. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan rakentuminen voidaan nähdä valtiollisena projektina, ja sen ohjaaminen niin ideologisesti kuin konkreettisesti tuli ylhäältä päin. Tämä niin sanottu snellmanilainen Suomi-projekti näki kansalaiset kehitysprojektin ja pedagogisen sivistystyön kohteena, missä kuntien viranhaltijat ja sivistyneistö näyttelivät tärkeää roolia suuntaa näyttävinä toimijoina. Kansalaisyhteiskunnan juuret muotoutuivat raittiusliikkeen, urheiluseurojen, palokunta-aatteen ja kansansivistystyön varaan. Näiden lähtökohtien myötä kansalaisyhteiskunta suuntasi ja osin yhä

suuntaa kansalaisten toimintaa enemmän konfliktia välttäviin puuhiin kuin protestiliikkeisiin. Konsensushenki on vallinnut eräänlaisena kansallisena itseymmärryksenä huolimatta siitä, että historiaan on mahtunut myös konflikteja ja protestiliikkeitä. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 116; vrt. Jokinen & Saaristo 2006.) Tämän kaltaiselle henkisellemastolle on nähty yhtenä selityksenä hyvinvointivaltio ja sen määrittämä yhteiskuntasopimus, joka on viimeisen puolen vuosisadan aikana ohjannut kansalaisyhteiskunnan ja valtion yhteistyötä (Luhtakallio & Mustranta 2017, 117).

4.1 Demokraattisen osallistumisen eriytyminen

Kansalaisyhteiskunnan muutos on osittain selitettävissä hyvinvointivaltion ja sen sopimusten vähittäisenä purkamisena. Muutoksen myötä kansalaisyhteiskunta on eriytynyt ainakin kahteen suuntaan Luhtakallion (2017, 117) mukaan. Ensimmäinen niistä on Suomeen ilmaantunut äärioikeistolainen ja fasistinen fraktio yhdistettynä julkisen keskustelun koventuneisiin äänenpainoihin esimerkiksi maahanmuuton saralla. Toinen suuntaus nykyisessä kansalaisyhteiskunnassa on poliittisen osallistumisen voimakas eriarvoistuminen, joka on monitasoinen ilmiö. Julkisuudessa puhutaan äänestysaktiivisuuden laskemisesta ja sen aiheuttamasta eriarvoisuudesta, mutta äänestäminen on vain yksi, varsin harvatahtinen muoto poliittisessa osallistumisessa. Tämän lisäksi perinteinen suomalainen yhdistyksiin nojaava kansalaistoiminta on monimuotoistunut ja sen luokkasidonnaisuus on aiempaa enemmän korostunut ja kärjistynyt. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 117.)

Poliittisen osallistumisen eriytyminen heikentää poliittisen osallistumisen tasa-arvoisia mahdollisuuksia (Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 9–10). Poliittisessa toiminnassa olisi tärkeää tunnistaa osallistumisen, osallisuuden ja syrjittyjen asemien kasautuneisuus. Muun muassa alhainen tulotaso, perustason koulutus, naissukupuoli, yksinhuoltajuus, maahanmuuttajatausta, krooninen sairaus sekä tukiverkkojen puute muodostavat yhteiskunnallista osallisuuden kokemusta haurastuttavan kokonaisuuden. Huomionarvoista on myös tällaisten tekijöiden vaikutus ihmisen jaksamiseen ja aikaresursseihin, jotka ovat osallistumisen kannalta konkreettisia. Edellä mainitut tekijät vahvistavat toisiaan ja kokemukset eri elämänalueilta siitä, ettei tule kuuluksi ja nähdyksi, kasautuvat hiljalleen kokemukseksi osattomuudesta ja syrjäytetyksi tulemisestä. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 46.)

Demokratiassa ja vaikuttamisessa maahanmuuttajien asema on oma teemansa, sillä usein valtaväestön kohtaamat ongelmat yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja kuulluksi tulemisesta, moninkertaistuvat maahanmuuttajien kohdalla (Luhtakallio & Mustranta 2017, 96). Ristiriidat huonoimmassa asemassa olevien, ylempien luokkien vähiten arvostamien ryhmien välillä lisääntyvät tuloerojen kasvaessa ja jyrkentyessä. Usein nimenomaan maahanmuuttajaryhmät ja syrjäytyneet valtaväestöryhmät ovat vastakkain. (Em.) Oman ryhmän ja aseman arvostuksen heikentyessä erojen tekemisestä alaspäin vielä vähemmän arvostettuihin tulee elintärkeää ja mahdollisesti ainoa tarjolla oleva itsekunnioituksen lähde. Arvostuksen puute aiheuttaa koko minäkuvaan uhkaavaa huonommuutta ja konkreettista pahoinvointia. Tämän kaltaisen eronteon juurisyyksi on mahdollista nähdä rasisististen alaluokkien sijasta eriarvoisuuden mekanismit, jotka tuottavat arvostuksen kokonaisvaltaista puuttumista. Näitä mekanismeja voidaan muuttaa vain puuttumalla yhteiskunnan eriarvoisuuteen. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 100–101.)

Poliittisen osallistumisen eriarvoistuminen näkyy myös kaupungeissa tapahtuvassa aktiivisissa. Asukkaiden käynnistämät projektit sijoittuvat useammin hyväosaisten alueille kuin alueille, joissa ongelmia kasautuu. Osallisuutta lisäävien projektien tavoitteena on alhaisimpiin tuloryhmiin kuuluvien ja eri tavoin syrjäytyneiden ihmisten aktivointi. Kuitenkin juuri näiden alueiden asukkaiden omat hankkeet ovat vähäisemmässä roolissa. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 115.)

Osallisuuden ja aktiivisuuden jakautuminen epätasaisesti eriyttää kaupunkeja. Segregatiolla eli asumisen eriytyemisellä tarkoitetaan maantieteellisessä tilassa ilmenevää taloudellista, sosiaalista ja/tai poliittista eriarvoisuutta (Kopomaa 2008, 155). Alueet jakautuvat osiin, joissa tapahtuu ja, joissa on aktiivisesti monenlaiseen kansalaistoimintaan osallistuvia ihmisiä (Luhtakallio & Mustranta 2017, 118). Samanaikaisesti kaupungissa on toinen puoli, eli ne ihmiset, jotka eivät osallistu ja jotka kokevat vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi ja politiikan kaukaiseksi. Tästä aiheutuu ryhmien välistä vastakkainasettelua ja eriytymistä. (Em. 119.) Eriytymisessä alueet eivät jakaudu pelkästään poliittisen osallistumisen perusteella, vaan ne jakautuvat lisäksi parempiosaisten ja rikkaiden sekä köyhien ja syrjäytyneiden alueisiin. Alueiden erilaistuminen jatkaa huono-osaisempien syrjäytymistä, on epätasa-arvoista ja sitä voidaan tarkastella yleisen moraalitajun vastaisena. (Kuparinen 2008, 86–87.)

4.2 Deliberatiivinen demokratia

Päätöksenteosta ulkopuolelle jääminen ja kaupunkien eriytyminen demokratian näkökulmasta aiheuttavat äänestämättömyyttä, osallistumattomuutta ja irrallisuutta. Näiden voi katsoa olevan rikkinäisen demokratian oireita. Demokratia ei ole pelkkä vaalijärjestelmä, vaan se on yhteiskuntamuoto, joka perustuu radikaalille ajatukselle ihmisten tasavertaisuudesta. Olennaista on ajatus siitä, että kansalaiset pystyisivät yhdessä päättämään yhteisistä asioista. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 119.) Lähidemokratian hankkeiden onnistumiseksi virkamiesten ja asukkaiden tulisi löytää yhteinen kieli, jolla ymmärtää toisia. Tätä kautta asukkaat voivat kokea tulevansa aidosti kuulluksi ja tuntevansa itsensä arvotetuiksi. Tärkeää on myös vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, sillä ilman tunnetta omista vaikutusmahdollisuuksista erilaisissa osallisuushankkeissa osallistumisesta tulee helposti osallistumista osallistumisen vuoksi (Luhtakallio & Mustranta 2017, 125).

Lähidemokratian lisäämisessä keskeisessä roolissa on ajatus deliberatiivisesta demokratiasta. Deliberatiivinen demokratia on esimerkki pyrkimyksestä lisätä kansalaisten osallistamista päätöksenteossa. (Raiskila & Wiberg 2017, 33.) Deliberatiivisella demokratialla tarkoitetaan keskusteluun ja harkintaan pohjautuvaa demokratiaa. Se esitetään käsitteenä ideaalista hallintatavasta, jossa poliittisten päätösten oikeutus syntyy keskustelussa. Keskusteluun osallistuvat päättäjien lisäksi kansalaiset statukseen tai arvoasemaan katsomatta. Deliberatiivisessa demokratiassa kaikilla kansalaisilla olisi oikeus ja mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon, tuoda esiin ja kuunnella argumentteja sekä keskustella niistä tasa-arvoisesti. Päätöksentekoon liittyy ajatus läpinäkyvyydestä, sillä osallistuvien velvollisuudeksi kuuluisi päätösten perusteleminen julkisesti. Pelkän puheen sijaan deliberatiivinen demokratia pyrkii vaikuttamaan julkiseen päätöksentekoon ja tavoittelee yhteiseen lopputulokseen pääsemistä. (Deliberatiivisen Demokratian Instituutti 2018.) Deliberatiivisen demokratian vahvuus on tehdä päätöksiä, jotka ovat mahdollisimman laajasti hyväksytyjä. Heikkoutena voidaan pitää sitä, että toisin kuin edustuksellisessa järjestelmässä, jossa kaikki johtavat poliittiset eliitit valvovat tehokkaasti toisiaan, deliberaatiivisessa demokratiassa järjestäjällä on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa deliberoinnin lopputuloksiin. (Raiskila ym. 2017, 33.)

Nimby on mahdollista nähdä osana paikallista poliittista osallistumista, mutta se ei vielä tee siitä ongelmatonta. Mikäli nimbya katsotaan vain ylhäältäpäin suunnittelijoiden tai valtaapitävien näkökulmasta, asukkaiden huolet muuttuvat helposti irrationaalisiksi tai ahneiksi. Tästä aiheutuu osittain nimbyn leimaava luonne, mikä heikentää sen tarkastelua osana demokratiaa. Toisaalta jos nimbya tarkastelee vain asukkaiden näkökulmasta, voi harhaisinkin omien etujen suojeleu näyttäytyä oikeutettuna. (Eranti 2011, 91.) Deliberatiivinen demokratia tarjoaa yhden näkökulman nimbyn liittämiseksi osaksi demokraattista päätöksentekoa. Deliberatiivisessa keskustelussa korostetaan vastavuoroisuutta ja erilaisien mielipiteiden kunnioittamista (Raiskila ym. 2017, 33). Näin nimbyksi leimaamisen sijaan keskityttäisiin itse deliberatiiviseen keskusteluun.

4.3 Paikallinen osallistuminen

Huolimatta siitä, että äänestäminen on yhä yleisin ja tutkituin poliittisen osallistumisen muoto, poliittinen osallistuminen voidaan kuitenkin käsittää laaja-alaisemmin kuten vapaaehtoistoimintana, mielipiteen kertomisena, oikeuksista kiinni pitämisenä sekä sosiaalisiin liikkeisiin ja julkiseen keskusteluun osallistumisena (Luhtakallio & Mustranta 2017, 25). Lähidemokratiassa tarkoituksena on lisätä osallistumisen mahdollisuuksia ja tuoda politiikka kansalaisia lähemmäksi. Huoli demokratian nykytilasta on ollut omiaan lisäämään lähidemokratiaa ja jo Vanhasen hallitus vuonna 2003 käynnisti kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman, jonka tarkoitus oli kartoittaa ja kehittää erilaisia osallistumisen ja demokratian edistämisen muotoja. (Kestilä-Kekkonen & Korvela, 2017, 15.) Tämän seurauksena oikeusministeriöön perustettiin demokratiayksikkö. Sittemmin erilaiset osallisuuskokeilut niin paikan päällä kuin verkossa ovat vakiinnuttaneet asemansa suomalaisessa hallinnoinnissa. Lähidemokratiassa paikallishallinnot ovat avainasemassa. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 114.)

Asukasillat ovat esimerkkejä tilaisuuksista, joilla kaupunkilaisten osallistumista pyritään lisäämään paikallisesti. Tilaisuuksissa korostuvat asukasvuorovaikutuksen tärkeys (Luhtakallio & Mustranta 2017, 35) ja tilaisuuksien keskiössä on käytävä keskustelu. Asukasillat voidaan järjestää jonkun aiheen ympärille, kuten omassa aineistossani, tai ne voivat olla laveampia jokavuotisia keskustelutilaisuuksia. Osallisuuden tunteen saamiseksi tär-

keää on osallistujien kokemus siitä, että heitä ymmärretään ja siitä, että he oivaltavat kykenevänsä keskusteluun. Tällaista kokemusta ei voida tarjota ylhäältä tai alhaalta käsin. Voidaan kuitenkin luoda puitteet ja tilat, joissa tasavertainen keskustelu tehdään mahdolliseksi. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 78.) Asukasillat ovat julkisia tiloja, joissa tuotetaan julkisia keskusteluja. Tila ja paikalla vastaavat virkamiehet luovat ihmisten välille sidoksia, jotka rohkaisevat ja kannustavat kuuntelemaan ja ymmärtämään toisten näkemyksiä, jotka voivat tuntua omiin näkemyksiin verrattuna vierailta. (Em. 97–98.) Asukasillat rakentuvat usein yleisön kysymyksiin ja virkamiesten vastauksiin. Tilaisuudessa esiintyvät asukkaiden huomautukset ja välihuudot voivat kertoa epäilevästä ja kriittisestä asenteesta tilaisuutta ja virkamiesten lupauksia kohtaan. Ei myöskään ole itsestäänselvyys, että kaikki saavat sanottua haluamansa, sillä asukkaan puheenvuoro saattaa vaatia rohkeutta ja ujouden voittamista. (em. 29–31.) Asukasilltojen asetelma, joka usein on, että terävästi argumentoivat virkamiehet ja viranomaiset istuvat asukkaiden edessä esimerkiksi korkealla lavalla tai puhujapöytätaimien takana, luovat tilaisuuksille jo lähtökohtaisesti luonteen ja raamit, joissa asukkaiden asemaksi jää esittää kysymyksiä ”alhaalta päin”. Tilaisuudet jakavat ihmiset kahteen eri kategoriaan: toimijoihin kuten virkamiehiin ja järjestöaktiiveihin sekä asukkaisiin, jotka nähdään toiminnan passiivisina kohteina. Usein on myös niin, etteivät kyseiset toimijat edes asu kohdealueella, jossa asukasilta järjestetään, mikä hankaloittaa käsiteltyihin asioihin toivottujen muutosten tapahtumista. (Luhtakallio & Mustranta 2017, 32.)

Asukastilaisuuksien lisäksi asukkaat voivat vaikuttaa lähiympäristönsä asioihin yksilöinä tai taloyhtiöiden ja asukasyhdistysten kautta. Tämän kaltaista taloyhtiöissä vaikuttamista on mahdollista lähestyä esimerkiksi vuokralaisdemokratian näkökulmasta (ks. Luhtakallio & Mustranta 2017, 83). Oman tutkimukseni viitekehyksen puitteissa lähestyn tätä nimby-ilmion näkökulmasta. Nimby-kiistoissa on tavanomaisesti eniten äänessä useammasta henkilöstä ja muutamasta avainhenkilöstä koostuva ryhmä, jota voidaan tarkastella sosiaalisena liikkeenä (Kopomaa ym. 2008, 19). Sosiaalinen liike syntyy, jotta voitaisiin ratkaista tyytymättömyyden taustalla vallitseva konflikti. Sosiaalisen liikkeen pyrkimys on nostaa toiminnallaan esiin tyytymättömyys tai konfliktin syy yleisesti tunnetuksi sosiaaliseksi ongelmaksi. Nimby-kiistoissa asukkaiden on koettava intressien ja ongelmien yhteisyyttä toisten samalla alueella asuvien kanssa, mutta osallistumisen motiivin ei tarvitse olla kaikilla sama. Tärkeämpää on tiedostaminen yhteistyön välttämättömyydestä

tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Toimintamotivaation voivat synnyttää erilaiset kannustimet toimia jonkin asian puolesta tai jotakin vastaan, kuten esimerkiksi taloudellinen hyöty tai asuinympäristön viihtyisyys. Muita motiiveja voivat olla esimerkiksi valta, itsensä kehittäminen tai sosiaalinen toiminta sinänsä. (Kuparinen 2005, 50.) Suurin osa alueen asukkaista on yleensä puolueettomia ottamatta kantaa vallitsevaan kiistaan. Vastustajien ja puolueettomien asukkaiden lisäksi löytyy hankkeen kannattajien joukko. Heidän roolinsa voi tosin jäädä melko näkymättömäksi esimerkiksi naapurisovun säilyttämisen takia. Tiedotusvälineet myös useimmin painottavat uutisoinnissa vastustajien näkemyksiä. (Kopomaa ym. 2008, 19.) ”Nimbyilyn” voi näin nähdä yhtenä osana paikallista osallistumista.

5. Kaupunki tutkimuksen kohteena

5.1 Kaupunkitutkimus

Tarkastelen tässä luvussa kaupunkia tutkimuksen kohteena, sillä nimensä mukaisesti kaupunkipelkojen kontekstina on kaupunki. Kaupunkitutkimuksen yksiselitteinen määrittelyminen on hankalaa. Tutkimuksen kohteena on kaupunki, mutta tarkasteltavat näkökulmat ovat moninaisia tieteidenvälisten yhteyksien myötä (Jauhiainen & Harvio 2008, 18). Kaupunkia voidaan tutkia esimerkiksi talouden, politiikan, kulttuurin, kaupunkisuunnittelun, ekologian ja/tai historian kautta (Em. 32–34). Kaupunkitutkimus on lähtöisin Chicagon koulukunnasta, joka ensimmäisenä sisällytti tutkimuskohteeseen kaupungistumisen ja kaupunkialueiden erilaistumisen teemat (Koskinen 1995, 91). Koulukunta perustettiin pian ennen ensimmäistä maailmansotaa ja vuoteen 1940 mennessä kaupunkia käsittelevien julkaistujen määrä kasvoi huomattavasti. Perustajajäseniä olivat Georg Simmelin oppilaana ollut Robert Park ja Ernest W. Burgess. (Gottdiener & Budd 2005, 1.) Chicagon koulukunta on saanut vaikutteita darvinismista; heidän kaupunkiekologinen näkökulmansa rinnasti kaupunkien toimintaprosessit evoluution kaltaisiksi. Ihmiset mukautuvat kaupunkikehitykseen ja pyrkivät saavuttamaan tasapainotilan samalla tavalla kuin kasvi- ja eläinlajit sopeutuvat luonnolliseen tilaansa. (Gottdiener & Budd 2005, 1; Koskinen 1995, 91.) Ekologinen näkökulma on saanut kritiikkiä, sillä se ei huomioi talouden, politiikan tai kulttuurin vaikutuksia ihmisten toimintaan (Gottdiener & Budd 2005, 3–4). Lisäksi Chicagon koulukunnan kaupunkitutkimuksen keskiössä olivat amerikkalaiset kaupungit (Koskinen 1995, 91), mikä tuo omat haasteensa niiden samaistettavuudelle eurooppalaisiin kaupunkeihin.

Mikä sitten on kaupunki? Suomen kuntalaista selviää, että kunta voi käyttää nimitystä kaupunki, kun se itse katsoo täyttävänsä kaupunkimaiselle yhdyskunnalle asetetut vaatimukset (Kuntalaki 2005). Vuonna 2018 Suomessa oli kuntia yhteensä 311. Näistä 107 käyttää itsestään nimitystä kaupunki, loput kunta nimitystä. (Kuntaliitto 2017) Tilastokeskus on vuodesta 1989 käyttänyt tilastollista kuntaryhmitystä, jossa erotellaan kuntia kaupunkimaisuuden ja maaseutumaisuuden mukaan. Kunnat ryhmitellään kolmeen luokkaan taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella. Luokat ovat kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat sekä maaseutumaiset kunnat. (Tilastokeskus 2015.) Suomen asukasmäärältään pienin kaupunki on Kaskinen 1 296 asukkaalla ja suurin Helsinki 635 181 asukkaalla (Kuntaliitto 2017).

Olen valinnut tutkimukseni teoreettiseksi taustaksi kaupunkia koskevan tutkimuksen huolimatta siitä, että aineistoni koostuu Tampereen kaupungin, Petäjäveden kunnan ja Evitskogin kylän asukastilaisuuksista. Kaupungistumisen ja modernisaation seurauksena eri paikkakunnat ovat nimekkeestään huolimatta keskenään samankaltaistuneet ja suuret erot maaseudulla ja kaupungeissa tapahtuvassa elämänlaadussa hälventyneet (Holmila 2001). Suomen kontekstissa kaupunkia, kuntaa ja kylää voidaan siten pitää vertailukelpoisina tämän kaltaisessa tutkimuksessa, jonka toteutan.

Kaupungistumisen myötä yhä enemmän inhimillisestä toiminnasta liittyy kaupunkeihin tai tapahtuu kaupungeissa. Tästä syystä kaiken tutkimustoiminnan voidaan nähdä liittyvän edes välillisesti kaupunkiin (Jauhiainen & Harvio 2008, 18). Suomessa kaupungistumista on kutsuttu suureksi muutoksi ja se tapahtui pääosin vuosien 1960–1970 aikana. Maalta muutettiin suurin määrin kaupunkeihin työn perässä verrattain lyhyen ajanjakson aikana. Kaupungistuminen keskittyi Etelä-Suomeen ja suuren muuton jälkeen joka neljäs Suomessa asuneista ihmisistä asui Uudellamaalla. (Jokinen & Saaristo 2006, 90–92.) Kaupungistuminen on lisännyt ihmisten alueellista liikkuvuutta, mikä on ollut omiaan lisäämään kaupungeissa tapahtuvia kamppailuja tilasta. Samaan aikaan käynnissä ollut yksilöllistymiskehitys on vaikuttanut kaupunkielämään: ihmisten kontaktit ovat moninaistuneet, mutta kohtaamisista on tullut nimettömiä ja hyötysuhteelle perustuvia. Tuntemattomiin suhtaudutaan välinpitämättömästi ja viileästi. Kaupungistuminen on tuonut suuren määrän eri sosiaalisia ryhmiä samoihin tiloihin, jolloin sekä hyvinvointi että ongelmat ovat samanaikaisesti läsnä. Asunnottomien asuntolan vastustamista tutkinut Sihvola (2008, 29) siteeraa Pierre Bourdieuta, joka on todennut, että tilallinen läheisyys ei välttämättä johda sosiaaliseen läheisyyteen ja sosiaalisesti etäällä olevien ihmisten fyysinen läheisyys on vaikeasti siedettävää.

Kaupunkisuunnittelulla pyritään mahdollistamaan eri ryhmien yhteiselo samassa tilassa ja sillä tavoitellaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteiden nojalla tasapainoista ja eheää yhdyskuntaa (Kopomaa 2008, 157). Erilaisia sosiaalisia laitoksia pyritään sijoittamaan tasaisesti eri puolille kaupunkia. Toisaalta kilpailu hyvistä veronmaksajista on aiheuttanut alueiden erilaistumisen näkemisen myönteisessä valossa ja hyväosaisten omien alueiden muodostaminen kannattavana. (Kuparinen 2008, 85.)

5.2 Kaupunkitilan eriytyminen

Asuinalueen valitseminen ei ole kaikille itsestäänselvyys esimerkiksi taloudellisten rajoitteiden vuoksi (Kopomaa 2008, 155). Asumismuoto määrää alueellista sijoittumista. Viimeisen 25 vuoden aikana omistusasuminen on lisääntynyt koko Euroopan mittakaavassa. 1990-luvun puolivälistä asuntojen hinnat ovat nousseet ja asunnon arvosta kannetaan huolta. Omistusasumista voi tarkastella pelkän asumisen sijaan sijoitustoimintana. Hintojen nousu ja vaurastuminen on vahvistanut jakoa asunnonomistajien ja vähäosaisten välillä. Tämä on aiheuttanut varallisuuden uusjakoa ja toisaalta synnyttänyt syrjäytymistä. Asunnottomat ja köyhyysrajan alapuolella elävät ovat haavoittuvassa asemassa. (Litmanen & Peltonen 2008, 224.)

Kaupunkien väestörakenne on muuttunut kansainvälisen muuttoliikkeen seurauksena ympäri maailmaa. Viime vuosien aikana myös Suomessa ollaan oltu kiinnostuneita asuinalueiden sosioekonomisesta ja etnisestä eriytymisestä ja siihen liittyvästä syrjäytymisriskistä. (Vilkama 2010, 183.) Helsingin kaupunkirakenteessa on ollut havaittavissa 1990-luvun puolivälistä alkaen asuinalueiden eriytymistä eri etnisten ryhmien välillä. Eriytyminen sai alkunsa, kun maahanmuutto Suomeen kasvoi 1990-luvulla, jolloin samanaikaisesti työ- ja asuntomarkkinat kiristyivät laman seurauksena. (Em. 196.) Kantaväestön vihamielisyys, ennakkoluulot ja syrjivät käytännöt maahanmuuttajia kohtaan voivat edelleen toimia maahanmuuttajien alueellista eriytymistä edesauttavina tekijöinä. Samalla on uhkana, että kantaväestö alkaa muuttaa pois tämän kaltaisilta etnisesti leimaantuvilta alueilta. (Vähätalo 2005, 22.) Maahanmuuttajien keskittämällä alueilla on lisäksi usein kantaväestön keskittämiin alueisiin verrattuna korkeampi työttömyysaste. Maahanmuuttajien työllistymisen ja alueellisen sijoittumisen välillä on yhteys, sillä paremmin työllistyneet maahanmuuttajat ovat myös alueellisesti hajautuneemmalla alueella. Heikommin työllistyneet ovat riippuvaisempia sosiaalisesti tuetuista asunnoista ja siten alueellinen sijoittuminen on ollut keskitetympää. Etninen eriytyminen tuottaa näin myös sosioekonomista eriytymistä alueiden välillä. (Vilkama 2010, 196.)

Oman tutkimukseni kannalta kaupunkitutkimus tarjoaa hyvän viitekehyksen tutkia paikallista vastustamista ja sitä voi lähestyä muun muassa sosiaalisten ja taloudellisten suhteiden muutoksen sekä kaupunkien fyysisen muutoksen avulla. Paikallisen vastustamisen lisääntymistä voi tarkastella asuinpaikan myönteisen merkityksen kautta. Yksilöt kiintyvät kotiseutuun ja lähiympäristöön usein kodinomistuksen kautta, millä on vaikutuksensa

liittää yksilö ja perhe seutuun paitsi taloudellisesti, myös psykologisesti ja sosiaalisesti. Tunnesidettä paikkaan vahvistavat juurikin koti, perhe ja asuminen. Lähiympäristöön kiintyminen ja sen seurauksena paikallinen vastustaminen on huomionarvoista, sillä työmarkkinoiden voi katsoa kannustavan työvoimaa vapaaseen liikkuvuuteen ja nopeaan irtautumiseen sosiaalisista kiinnikkeistä. (Litmanen & Peltonen 2008, 223.)

Paikka ja sitä symboloiva paikannimi toimii vahvana sosiaalisena kiinnikkeenä, johon yksilöt identifioivat itsensä. Yksilöiden identifioituminen esimerkiksi omaan synnyinseutuun on perustavanlaatuista. Paikallinen vastustus tapahtuu juurikin paikallistuntemuksen kautta esimerkiksi vetoamalla paikan historiaan, ominaispiirteisiin, nykyiseen käyttöön tai huoleen peruuttamattomista muutoksista. Paikalla on näin positiivinen merkitys tunnesiteiden ja itsetietoisuuden luomiselle, mutta samalla se toimii ulossulkemisen välineenä. Tilallisuuden avulla rajoitetaan ulkopuolisten pääsyä sen tarjoamiin resursseihin ja mahdollisuuksiin. (Litmanen & Peltonen 2008, 215.)

Kaupunkien fyysinen muutos liittyy osaltaan myös paikallisen vastustamisen lisääntymiseen. Kansainvälinen ja kansallinen muuttoliike on paisuttanut kasvukeskuksia ja lisännyt rakentamisen tarvetta. Kaupunkirakentaminen muuttaa kaupunkeja, kun tulee infrastruktuuria, asuntoja ja työpaikkoja. Kaupunkeja myös kasvatetaan sisältäpäin täydennysrakentamisella ja täytetään olemassa olevien kaupunkirakenteiden aukkopaiikkoja. Tonttipula, väestönkasvu ja erilaisten kaupunkiin kuuluvien aktiviteettien lisääntyminen vaativat tehokasta maankäyttöä. Täydennysrakentaminen perustellaan taloudellisin ja ekologisin syin, sillä silloin ei tarvitse rakentaa infrastruktuuria uusille alueille. Paikalliset asukkaat ovat kuitenkin eri mieltä, sillä he näkevät asuinalueensa valmiiksi ja täyteen rakennetuksi. (Litmanen & Peltonen 2008, 223.)

5.3 Kaupunkipelot

Naapuriin sijoittuvien erityisryhmien vastustaminen juontuu usein peloista. Pelätään esimerkiksi sitä, että alue muuttuu yhden erityisryhmän myötä pian muidenkin erityisryhmien keskittymäksi. Pelko tämän kaltaisesta kielteisestä ylikeskittämisestä on asukkaiden osallistamista lisäävä ja aktivoiva tekijä. (Kopomaa 2008, 156.) Toisiksi koettujen ihmis-

ryhmien asuminen eriytyneellä alueella vieraannuttaa heidät valtaväestöstä. Tämä aiheuttaa suuremman alitajuisen uhkan rinnakkain asumisen sijaan, sillä tällöin toisen kohtaaminen aiheuttaa suurempaa pelkoa ja ahdistusta. (Kuparinen 2008, 92.)

Paikallisessa vastustamisessa ja muutosvastarinnassa kysymys ei ole vain sanoiksi puettavista häiriö- ja haittatekijöistä, vaan myös vaikeasti selitettävistä tunnetason tekijöistä. Vastustaminen voi ilmetä epämiellyttävinä ja ahdistavina tunteina: ”Huonolta tuntuu.” (Kuparinen 2008, 72.) Pelon tunne on usein tiedostamatonta ja voi ilmetä epämääräisenä ahdistuksena. Pelot lisäävät itsesuojeluvaistoa ja yleistä varovaisuutta, eikä pelon kokija välttämättä tunnista tunnetilaa peloksi. Tästä syystä pelkojen määrittely on vaikeaa ja eri pelkojen paikantaminen juuri kaupungin kontekstiin haastavaa. (Koskela 1995, 66.) Erilaisuus ja vieraus synnyttävät pelkoja, mutta niiden sietämisen voi katsoa kuuluvan osaksi kaupunkielämää. Sietäminen toteutuu usein suvaitsevaisuuden sijaan välinpitämättömyyden avulla. (Sihvola 2008, 31.) Kaupungissa käyttäytyminen muuttuu tiedostamattomien kaupunkipelkojen myötä varovaiseksi, varuillaan olevaksi ja vieraita alueita vältteleväksi (Koskela 1995, 66). Kaupunkipelot rajoittavat siten käyttäytymistä ja liikkumista karteetaan pelkoa herättävillä alueilla.

Tilallisten pelkojen lisäksi kaupunkipelot kohdistuvat usein toisiin, poikkeaviin ihmisiin. Heidän asuttamiaan kaupunkitiloja vältellään ja pidetään toisarvoisina, mikä voi aiheuttaa ryhmien suhteiden kärjistymistä. (Sihvola 2008, 32.) Erilaisuuden pelkoa voidaan käyttää perusteluna joidenkin ihmisryhmien kuten maahanmuuttajien aseman heikentämiseksi tietyllä asuinalueella. Pelko kohdistuu eri värisiin ja eri kulttuuritaustoista tuleviin ihmisiin tai etnisiin levottomuuksiin. (Koskela 2009, 107.) Erilaisuus aiheuttaa pelkoja ja turvattomuutta, sillä erilaisuutta on haastava ennakoida. Tällä on negatiivinen vaikutus ihmisten perusturvallisuuden kokemiseen ja turvattomuuden kokemukset ruokkivat pelkotiiloja. Vieraus myös koettelee yksilön sietokykyä ja siihen liitetystä epäjärjestyksen piirteestä halutaan ottaa etäisyyttä. (Sihvola 2008, 44.) Turvattomuuden kokemusten ruokkimat pelot eivät kuitenkaan aina ole realistisessa suhteessa toteutuneiden vaaratilanteiden todelliseen määrään (Em. 31).

Kaupunkipeloiden eroja sukupuolten välillä. Sekä naisten että miesten kaupunkipelot kohdistuvat pelkoon väkivallasta, mikä ilmentää kaupunkipelkojen yhteyttä sosiaalisiin suhteisiin. Yleisesti ottaen naiset kuitenkin pelkäävät kaupungeissa miehiä enemmän ja rajoittavat liikkumistaan pelon vuoksi enemmän. Naisten pelot kohdistuvat suurilta osin

seksuaalisen väkivallan uhkaan. Alueellisesti pelon kohteiksi lukeutuvat erinäiset aukeat paikat kuten puistot sekä toisaalta suljetut tilat kuten alikulkutunnelit. (Koskela 1995, 64–65, 67.) Naisten peloissa korostuvat alueet ja tilat, joissa hyökkääjä voi piileskellä ja josta on vaikea päästä karkuun (Koskela 2009, 81). Miesten peloissa korostuvat paikat kuten ravintoloiden edustat ja taksijonot, joissa mahdollisuus joutua kahnauksiin toisten miesten kanssa on olemassa. Tämän kaltaiset tilat ovat usein levottomia ja alkoholin vaikutuksen alaisena olevien ihmisten kansoittamia. (Koskela 2009, 81.) Miesten kaupunkipelot kohdistuvat siten erilaisiin väkivaltatilanteisiin ja tappeluihin joutumisiin. Miesten voi katsoa olevan helpompi välttää pelkoa aiheuttavia tilanteita esimerkiksi oikean seuran ja maltillisen päihteidenkäytön avulla. (Sihvola 2008, 45.) Kaupunkipelkoja voi tarkastella sukupuolittuneisuuden kautta myös siksi, että miehinen ruumis saa kaupunkitilassa vaaran merkityksiä. Tämä rajoittaa miesten toimintatilaa kaupungissa ja esimerkiksi vieraille lapsille puhuminen voi tuntua jo etukäteen tuomitulta. Miesten kokemat ja miehiin kohdistuvat pelot asettavat näin raamit heidän käyttäytymiselleen kaupunkitilassa. Huomionarvoista on myös, että miesten omat kaupunkipelot kohdistuvat pääsääntöisesti toisiin miehiin ja erityisesti heihin, jotka nähdään itsestä perustavanlaatuisesti erilaisina. (Karristo & Tuominen 1993; ref. Sihvola 2008, 45.)

Vuorokaudenaika vaikuttaa pelon kokemuksiin. Öisin alueet, jotka päivisin eivät herätä tuntemuksia, voivat aiheuttaa pelkoa (Koskela 1995, 67). Siten esimerkiksi kaupunkirakentamisella ja katulampuilla voidaan lievittää kaupunkipelkoja. Pelkoja lisäävät myös erinäiset kuulopuheet ja tiedotusvälineiden kautta annetut kuvat. Tutkimuksessani olen kiinnostunut selvittämään, ilmeneekö tämä aineistossani vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa. Ennakkoluulot eri yhteiskuntaluokan, etnisyyden tai ikäluokan edustajia kohtaan voivat myös lisätä pelkoa. (Em. 67) Alueellinen erilaistuminen ja eri sosiaaliset kulttuuri- ja tulotasoerot aikaansaavat rikollisuuden pelkoa. Tätä voidaan pyrkiä lievittämään lisäämällä suojaavaa arkkitehtuuria esimerkiksi aitojen ja valvontakameroiden avulla. Tämän kaltaiset turvallisuutta lisäävät arkkitehtoniset ratkaisut voivat kuitenkin toimia juuri päinvastoin ja tehdä tiloista entistä uhkaavampia. Pelkojen liittyessä pitkälti sosiaalisiin suhteisiin, eivät fyysiset ratkaisut pelkoja poista. (em. 68.)

Pelkojen tunnistaminen ja myöntäminen voi olla haastavaa, ja se voidaan kokea häpeällisenä. Erityisesti miesten kohdalla pelkojen myöntäminen näyttäisi olevan näin; pelkojen vähättely osaltaan uusintaa rohkean miessukupuolen stereotypiaa. (Sihvola 2008, 47.) Pelkojen esiintuominen voi vaikeutua myös vallitsevan ilmapiirin takia. Kulttuuriselle

ilmapiirille on ominaista, että vierauden pelko yhdistetään herkästi suvaitsemattomuuteen. (Sihvola 2008, 32.)

Poikkeavuuden pelko voidaan samaistaa kielteisten ennakkoluulojen kanssa ja ennakkoluulot esittää osaksi rasismia (Sihvola 2008, 48). Rasistisissa väkivallan tapauksissa onkin yleistä, että koettu pelko muutetaan vihaksi, sillä itse pelon myöntäminen voi tuntua kiusalliselta. (Sihvola 2008, 32.) Vastustusta pyritään perustelemaan muilla kulttuurisesti hyväksytyimmillä keinoilla kuten vetoamalla omien etujen ajamiseen tai julistautumalla itsekkääksi. Useimmissa nimby-kiistoissa vedotaankin taloudellisiin perusteluihin, vaikka kyseessä vaikuttaisi ennemminkin olevan erilaisuuden ja vierauden pelko. Pelot ovat usein syynä tiettyjen ryhmien ulossulkemiselle yhteiskunnasta, ja siksi niiden käsitteleminen olisi ensiarvoisen tärkeää. (Sihvola 2008, 32–33.) Minua kiinnostaa omassa tutkimuksessani erityisesti se, näyttävätkö pelot vastustuksen perusteluissa vai onko ne verhottu jonkun muun perustelun taustalle, sekä se, onko pelkoja mahdollista havaita. Vastustuksen kohteet kun ovat etnisesti erilaisia ja valtaosa vielä miehiä.

6. Aineisto ja analyysimenetelmät

Tässä luvussa esittelen aineistoni ja analyysimenetelmät, joilla pyrin saamaan vastauksen tutkimuskysymyksiini. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa esiintyy?
2. Millaisia argumentteja viranomaiset käyttävät vastatessaan kaupunkilaisten pelkoihin?

6.1 Aineisto

Tutkimukseni aineistoksi valikoitui kolmella eri paikkakunnalla järjestetyt vastaanotto-keskusten perustamiseen liittyvät asukastilaisuudet. Tilaisuudet on videokuvattu ja ne löytyvät videopalvelu YouTubesta. En alun perinkään uskonut saavani kovinkaan luotettavaa aineistoa keräämällä sitä itse esimerkiksi haastatteluilla. Vastaanottokeskuksia perustettiin Suomeen määrällisesti monta lyhyellä aikavälillä vuosien 2015 ja 2016 aikana. Perustamisvaiheessa ilmenevä vastustus olisi ollut haastavaa, ellei mahdotonta saada tietoa näin pari vuotta myöhässä.

Lisäksi olin Tampereen Kaupin vastaanottokeskuksen johtajaan yhteydessä ja tiedustelin, olivatko kansalaiset lähettäneet kommentti- tai valituskirjeitä keskuksen perustamisesta. Hänen mukaansa tämän kaltaisia kirjeitä ei ollut lähetetty. En myöskään halunnut aineistokseni esimerkiksi nettikeskusteluja, sillä silloin tutkimukseni olisi todennäköisesti keskittynyt enemmän kaupunkilaisten näkökulmien sijasta vihapuheen piirteisiin.

Kevään 2018 edetessä sain selville pikaisella Google-haulla, että Tampereella oli järjestetty kaikille avoin asukasilta koskien vastaanottokeskuksen perustamista. Tilaisuus pidettiin 7.3.2016. Sattuman kautta löysin kyseisen asukasillan videoituna hakemalla YouTubesta Kaupin vastaanottokeskusta. Tämän jälkeen YouTube näytti minulle videoehdotuksissa myös muiden paikkakuntien vastaavia asukasilloja. Lopulta valikoin aineistokseni Tampereella, Evitskogissa ja Petäjavedellä järjestetyt asukasillat.

YouTube on internetissä toimiva videopalvelu, jonka omistaa Google. Videoiden katsominen on kaikille avointa, mutta videoiden kommentoiminen ja omien videoiden lisääminen vaativat ilmaisen käyttäjätilin luomisen. Videoita on mahdollista lisätä myös suo-

ratoistona. (Wikipedia.) Tilastokeskus on tehnyt vuonna 2016 tutkimuksen, jossa selvitettiin osuutta väestöstä, jotka käyttävät nettitelevisiopalveluita, tilausvideopalveluita ja videopalveluita. Videopalveluiksi lueteltiin esimerkiksi YouTube ja Vimeo. Tutkimuksen mukaan opiskelijoista 96 % käyttää internetin videopalveluita, työllisistä 75 % ja eläkeläisistä 20 %. Tämä heijastaa myös tuloksissa ilmenevää ikäjakaumaa: mitä nuoremasta väestöryhmästä on kyse, sen enemmän videopalveluita katsotaan. Koko väestön yhteenlasketuksi tulokseksi on saatu 62 % eli tutkimuksen perusteella voitaisiin sanoa yli puolien suomalaisista käyttävän YouTubea. (Tilastokeskus 2016.)

Tampereella pidetty asukasilta on YouTubeessa otsikolla Yleisötilaisuus VOK:n perustamisesta Kaupin sairaalaan. Se on kestoltaan 2 tuntia 18 minuuttia pitkä ja se on ladattu YouTubeen suoratoistona 7.3.2016. Evitskogin asukasilta on YouTubeessa nimellä Vastaanottokeskuksen infotilaisuus Evitskogissa 25.8.2015. Se on kestoltaan 1 tunti 51 minuuttia ja se on lisätty 1.9.2015. Petäjaveden asukasilta löytyy YouTubeesta otsikolla Vastaanottokeskus / info / Petäjävesi 1.10.2015. Se on kestoltaan 1 tunti 15 minuuttia ja se on lisätty YouTubeen 2.10.2015. Syyskuun 2018 18. päivään mennessä Tampereen asukasillan YouTube videota oli katsottu 4 389 kertaa, Evitskogin 4 670 ja Petäjaveden 2 841 kertaa.

Olen tietoinen, että henkilöillä, jotka nämä videot ovat kuvanneet ja ladanneet YouTubeen, on mahdollisesti taustalla jokin poliittinen agenda. Tämä ei kuitenkaan välity itse videoissa, sillä ne ovat täysin sensuroimattomia ja tilaisuudet on kuvattu kokonaisuudessaan alusta loppuun. Asukasillat ovat luonteeltaan julkisia tilaisuuksia, kaikille avoimia, joten myös niiden kuvaaminen on sallittua. Itse videokuva on koko tilaisuuden ajan ohjattu viranomaisiin eikä asukkaisiin. Useissa tapauksissa paikkakuntalaiset ovat ennen puheenvuoroaan esitelleet itsensä, joten heidän anonymiteettinsä takia en paljasta nimiä. Nimen lisäksi olen häivyttänyt vastaajien sukupuolen paitsi anonymiteetin takia myös sen vuoksi, että pelkän äänen perusteella luokittelua ei mielestäni ole tarpeeksi luotettavaa tehdä. Joissain vastauksissa sukupuoli kuitenkin on havaittavissa implisiittisesti.

6.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi ja retorinen analyysi

Valitsin analyysimenetelmäksi kaksi laadulliselle tutkimukselle tyypillistä menetelmää. Päädyin valitsemaan kaksi eri menetelmää, sillä saan niillä parhaiten tutkimuskysymyksille vastaukset aineistostani. Sisällönanalyysi toimii tutkimuksessani varsinaisena tutkimusmetodinä, jota retorinen analyysi tukee. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla ja toiseen kysymykseen ns. retorisen sisällönanalyysin avulla. Sekä sisällönanalyysi että retorinen analyysi ovat laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä ja niiden luova käyttö ja sekoittaminen toimivat omassa tutkimuksessani hyvin.

Aloitin aineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin pyrkien saamaan vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Menetelmäksi olisi sopinut myös diskurssianalyysi, mutta sen sijaan, että olisin aineistossani kiinnostunut vain tarkastelemaan kommunikatiota prosessina, olen sisällönanalyysin mukaisesti kiinnostunut myös aineistossani esiintyvistä kommunikation sisällöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 47). Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa aineistoa tarkastellaan monipuolisesti esimerkiksi erittelemällä ja tiivistämällä sekä yhtenäisyyksiä ja eroja etsimällä. Sisällönanalyysin tarkoitus on tuottaa tutkittavasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi sijoittuu aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teorialähtöisen sisällönanalyysin välimaastoon. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoria ja käsitteet toimivat apuvälineenä analyysin etenemisessä, mutta aineistoa lähestytään myös sen omin ehdoin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96, 117.) Teoriaohjaavassa lähestymistavassa käytetään hyväksi abduktiivisen päättelyn logiikkaa, jossa yhdistyvät valmiit teoreettiset mallit sekä aineistolähteisyys (Em. 97).

Valitsin teoriaohjaavan sisällönanalyysin siksi, ettei vastaanottokeskusten paikallista vastustamista ole aikaisemmin tutkittu ja aineiston määrittäminen puhtaasti aiemman tiedon perusteella olisi siksi ollut mahdotonta. Olin kiinnostunut tarkastelemaan aineistoa kaupunkipelkojen ja nimbyn ohjaamina, mutta aineistoni luonne myös vei minua teoreettisesti kohti Eeva Luhtakallion tutkimia aiheita poliittisesta osallistumisesta ja asukasvuorovaikutuksesta.

Sisällönanalyysin tueksi valitsin retorisen analyysin, jonka avulla pyrin vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen viranomaisten puheesta. Retoriikka on osa kaikenlaista kielenkäyttöä. Se on olennainen osa poliittista puhetta, mutta sitä löytyy myös muusta kielenkäytöstä kuten arkipuheesta. (Jokinen 1999, 47.) Retoriikan tavoite on vaikuttaa yleisön argumentoinnin avulla. Yleisö pyritään vakuuttamaan valitun argumentin pätevydestä ja sitoutumaan siihen. Retorista analyysia voi tehdä hyvin erilaisista aineistoista kuten kirjallisista dokumenteista, äänitallenteista ja haastatteluista (Em. 126). Oma aineistoni koostuu videotallenteista, jotka olen litteroinut kirjalliseen muotoon. Retorinen näkökulma analysoi argumentaatioita. Keskiössä ovat erilaiset retoriset keinot, joita käytetään lukijan tai kuulijan vakuuttelemiseksi ja suostuttelemiseksi esitetyn argumentin kannattavuudesta. Retorisessa analyysissä eritellään näitä retorisia strategioita ja tarkastellaan, kuinka esitetty argumentti onnistuu taivuttelemaan yleisön puolelleen. (Jokinen 1999, 47.)

Retorisia keinoja ja strategioita on paljon. Niiden tavoite on lisätä esitetyn argumentaation vakuuttavuutta. (Jokinen 1999, 156.) Keinot voidaan jakaa sellaisiin, jotka keskittyvät väitteen esittäjään tai sellaisiin, jotka liittyvät esitetyn argumentin puolustamiseen (Em. 132). Hyökkäävässä retoriikassa taas pyritään vahingoittamaan vasta-argumenttia (em. 130). Vastaposition heikentämiseen pyrkivässä hyökkäävässä retoriikassa käytetään pitkälti samoja retorisia keinoja kuin puolustavassa retoriikassa, mutta tavoitteet ovat päinvastaisia. Halutaan esimerkiksi tuoda esiin vastapuolen puhujan pyyteettömyyden sijasta se, kuinka puhujan omat intressit ovat sekaantuneet argumentaatioon. (Jokinen 1999, 155–156.) Puolustavaa ja hyökkäävää retoriikkaa käytetään kuitenkin usein rinnatusten ja argumentaatio voi rakentua molempien varaan toisiaan täydentäen (Em. 156). Esittäjän vakuuttavuutta voi lisätä oman pyyteettömyyden korostaminen, puhujakategorioilla oikeuttaminen, liittoutumisasteen säätely sekä konsensuksella ja asiantuntijan lausunnoilla vahvistaminen. Esitettyä argumenttia voi vahvistaa vetoamalla tosiasioihin, kategorisoinnilla, määrällistämällä, metaforilla, ääri-ilmaisuilla, ironialla sekä yksityiskohtaisilla narratiiveilla. (Jokinen 1999.)

Yleisösuhte on argumentaatioissa tärkeä, sillä argumenttien esittäjä päättää argumentoinnin lähtökohdat ja etenemisen yleisön mukaan (Jokinen 1999, 46). Yleisö pyritään sitouttamaan puheen kautta esitettyyn argumenttiin, mutta huomionarvoista on, että se, mikä

vakuuttaa toisen yleisön, ei aina vakuutakaan toista. Siksi argumentoinnin sisältö ja argumentaatiota vahvistavat retoriset keinot määräytyvät yleisökohtaisesti. (Jokinen 1999, 128–129.)

Retorisessa analyysissä korostetaan diskurssianalyysillekin tyypillistä todellisuuden tulkinnallista luonnetta eikä analyysin kohteena ole siten asian olemus sellaisenaan, vaan se, kuinka asia argumentoidaan. Argumentointia ei tutkita vain kielen ja merkitysisältöjen kautta, vaan retorinen analyysi keskittyy argumenttien seurauksiin tilanteissa, joissa ne tuotetaan. Keskiössä on siten tarkastella argumentointia tekemisenä, sosiaalisena toimintana. (Jokinen 1999, 127.) Argumentoinnin voi katsoa tapahtuvan osana laajempaa kontekstia, argumentaatiokontekstissa, jossa puhujat muun muassa esittävät väitteitä, kritisoivat, suostuttelevat ja piilottelevat asioita (Jokinen 1999, 128).

6.3 Analyysin eteneminen

Aloitin aineiston työstämisen keväällä 2018 litteroimalla valitsemani kolme asukasilttaa. Videonauhoitteiden pituus on yhteensä 5 tuntia ja 24 minuuttia ja aineistostani tuli litteroituna 92-sivuinen. Jo tässä vaiheessa minulle nousi aineistosta esiin erilaisia teemoja ja viimeistään litteroitua tekstiä lukiessani teemat alkoivat hahmottua selkeämmiksi kokonaisuuksiksi. Litteroinnin jälkeen työstin aineistoani siten, että jaoin sen kahteen osaan: asukkaiden ja viranomaisten puheenvuoroihin. Tutkimuskysymykseni ohjasivat minua tekemään tämän jaon; saadakseni sekä asukkaiden että viranomaisten äänen kuuluviin, koin tämän toimivaksi vaihtoehdoksi. Seuraava työvaiheeni oli aineistosta nousseiden kokonaisuuksien teemoittelu.

Tuomi ja Sarajärvi kuvaavat teemoitteluja ja luokittelua melko samankaltaisena sisällyttämisen vaiheena. Teemoittelussa painotetaan sitä, mitä kustakin teemasta sanotaan. Tarkoituksena on pilkkoa ja ryhmitellä aineistoa erilaisten aihepiirien mukaan ja aineistosta etsitään tiettyjä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelun myötä asukkaiden puheenvuoroja sisältävästä aineistostani nousi keskeisiä kaupunkipeloille tyypillisiä huolien ja uhkien teemoja, joita tarkastelen tarkemmin analyysissäni.

Viranomaisten puheenvuorojen analyysissä käytin hyväkseni Jokisen (1999, 130) huomiota siitä, kuinka suostuttelulla, vakuuttelulla, puolustelulla ja haastamisella on kaikessa ihmisten välisessä kielellisessä kanssakäymisessä tärkeä merkitys. Muokkasin tätä jaoteltua vastaamaan paremmin aineistoni argumentaatiokontekstia ja jaoin puheenvuorot aluksi perustelun ja puolustelun, suostuttelun, vakuuttelun ja haastamisen perusteella. Seuraavaksi etsin näitä teemoja kuvastavia puheenvuoroja ja valikoin käyttämäni aineistonäytteet. Analysoinnissa kiinnitin huomiota retorisiin tehokeinoihin, mutta pääpaino oli ymmärtää se, mihin argumentoinnilla pyrittiin. Analyysiluvut olen otsikoinut siten, että ne tiivistävät argumentaatioiden sisällön.

6.4 Asukastilaisuudet analyysin kohteena

Esittelen seuraavaksi hieman tarkemmin aineistoani ja analysoitavien asukastilaisuuksien luonnetta. Ensinnäkin valitsemani paikkakunnat Tampere, Evitskog ja Petäjävesi eroavat toisistaan paljon. Ne sijaitsevat alueellisesti eri puolilla Suomea. Tampereen kaupungissa on asukkaita 231 853, Petäjäveden kunnassa 3 920 ja Evitskogin kylässä 705. (Kuntaliitto 2017) Paikkakunnat eroavat toisistaan myös väkiluvultaan siten huomattavasti.

Itse vastaanottokeskuksen perustamisessa paikkakuntien välillä on sekä yhtenevyyksiä että eroja. Vastaanottokeskus perustettiin kaikilla paikkakunnilla jo olemassa olevaan kiinteistöön: Tampereella Kaupin sairaalaan, Evitskogissa yksityisen kurssikeskuksen tiloihin ja Petäjävedellä entiseen käsi- ja taideteolliseen oppilaitokseen ja siellä sijaitsevaan opiskelija-asuntolaan. Tampereella Kaupin sairaalaan tehtiin keittiöremontti ja laitettiin oviin lukot yksityisyyden lisäämiseksi. Lukkojen lisääminen toteutettiin myös Petäjäveden opiskelija-asuntolan tiloille.

Toimijat, jotka vastaavat vastaanottokeskuksista vaihtelevat paikkakuntien välillä. Tampereella toimijana on Tampereen kaupunki, Evitskogissa yksityinen palveluntarjoaja ja Petäjävedellä Suomen punainen risti (SPR). Huomionarvoista on, että asukastilaisuuksien aikaan vastaanottokeskus oli jo Evitskogissa, mutta Tampereelle ja Petäjävedelle vasta tulossa.

Tilaisuudet on järjestetty samalla kaavalla. Aasukkaat toimivat yleisönä, joka esittää viranomaisille kysymyksiä. Kysymys-vastaus -dialogia ohjaa viranomaisista valittu puheenjohtaja, joka jakelee asukkaille puheenvuoroja. Tampereella viranomaisia ovat Tampereen kaupungin apulaispormestari, vastaanottokeskuksen koordinaattori, tilaajapäällikkö, sosiaalipalvelupäällikkö sekä rikoskomisario Sisä-Suomen poliisilaitokselta. Evitskogissa viranomaisia ovat Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja, Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön tulosalueen johtaja sekä vastaanottokeskuksen apulaisjohtaja. Petäjävedellä viranomaisina ovat kunnanhallituksen puheenjohtaja, SPR:n länsi Suomen piirin järjestöpäällikkö sekä Keski-Suomen valvonta- ja hälytystoimintasektorin operatiivisesta toiminnasta vastaava komisario. Näiden lisäksi Evitskogissa ja Petäjävedellä kunnanjohtaja pitää tilaisuudessa puheenvuoron.

Asukastilaisuuksien funktio oli mitä ilmeisemmin erilainen asukkailla ja viranomaisilla. Asukkaille tilaisuudet näyttäytyivät mahdollisuuksina päästä vaikuttamaan päätöksentekoon. Viranomaisille tilaisuuksissa korostuivat oman asiantuntijuuden korostaminen ja asukkaiden kysymyksiin vastaaminen mahdollisen kattavasti. Viranomaisille tilaisuudet toimivat näin ollen tiloina, joissa jo tehtyjä päätöksiä perusteltiin. Tilaisuuksien edetessä asukkaat usein ymmärsivät sen, että heidän vaikutusmahdollisuutensa ovat kapeat, mikä aiheutti sen, että tilaisuuksien funktioksi muokkautui mahdollisuus päästä ääneen. Mielen päällä olevia asioita esitettiin, ja mahdollisesti koettiin jonkinlaista yhteenkuuluvuutta paikalla olevien muiden asukkaiden kanssa. Ristiriita tilaisuuksien funktiossa asukkaiden ja viranomaisten välillä näkyy aineistossani siinä, kuinka asukkaat ja viranomaiset eivät aina ymmärrä toisiaan ja näkevät vastaanottokeskuksen perustamiseen liittyvät ongelmat erilaisina. Viranomaiset paikoitellen myös vähättelivät asukkaiden esittämiä huolia, mikä lisäsi asukkaiden kriittisyyttä viranomaisia ja heidän päätöksiään kohtaan.

Asukkaiden puheenvuoroista kävi ilmi, että käsitteet eivät olleet täysin kaikilla hallussa. Turvapaikanhakijoista puhuttiin usein maahanmuuttajina, ulkomaalaisina tai pakolaisina. Myös vastaanottokeskus sai eri nimiä aina pakolaistalosta maahanmuuttajakeskukseen. Viranomaiset omista puheenvuoroissaan tarkensivat näitä termejä.

Ainoastaan Evitskogissa turvapaikanhakijoille oli annettu mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä. Muutama Evitskogin vastaanottokeskuksen turvapaikanhakija tuli tilaisuuden loppuun puhumaan omasta näkökulmastaan. Tätä ei kuitenkaan saanut kuvata eikä tätä

näin ollen ole videolla eikä aineistossani. Tampereella ja Petäjävedellä turvapaikanhakijoita ei kuultu.

Evitskogissa ei ollut paikalla poliisiedustajaa eikä palveluntarjoajan edustajaa. Näin moniin turvallisuutta koskeviin kysymyksiin ei saatu suoria vastauksia. Puheenjohtaja jakoi puheenvuoroja alkuun hitaalla tempolla, mikä aiheutti sen, että asukkaat ottivat puheenvuoroja omin luvuin. Tilaisuudessa olikin eniten välihuuteluja ja puheenvuorojen keskeytyksiä. Asukkaat myös kysymysten sijaan painottivat omakohtaisia kertomuksia ja toteamuksia. Petäjäveden tilaisuus oli parhaiten organisoitu. Puheenjohtaja jakoi puheenvuoroja ja pyysi asukkaita esittäytymään nimellä ja sanomaan, kenelle viranomaisista kysymyksen esittää. Tilaisuuksissa esiintyi myös yleisön taputuksia puheenvuorojen jälkeen: Tampereella 17 kertaa, Evitskogissa 22 kertaa ja Petäjävedellä kolme kertaa. Petäjävedellä taputettiin vähiten, mikä kielii tilaisuuden hillitystä luonteesta. Vastaavasti Evitskogin tilaisuudessa annettiin eniten aplodeja, mikä sopii yhteen huomioni kanssa siitä, kuinka tilaisuus oli viranomaisten puolelta heikoimmin organisoitu.

Olen rajannut aineistosta pois puheenvuorot, joista ilmenee, että puhuja ei ole paikkakunnalta. Tampereen asukasillassa oli muutama puhuja edustamassa Oulun perussuomalaisia nuoria. Nämä puheenvuorot olen jättänyt huomiotta siitä syystä, etteivät ne vastaa tutkimukselleni tarkoituksellista paikallisuuden näkökulmaa. Puhujien motiivi myös lienee mitä enemmissä määrin poliittinen eikä varsinaisesti tutkimukselleni siten relevantti.

7. Asukkaiden pelot ja huolet

Tämä aineiston analyysiluku tarkastelee asukkaiden puhetta ja pyrkii vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, millaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa esiintyy. Aineistosta nousee voimakkaasti esiin paikkakuntalaisten erilaisia pelkoja ja huolia. Vastaanottokeskuksen tulemisen uskotaan vaikuttavan negatiivisesti turvallisuuteen ja asukkaat tuovat eri tavoin esiin turvattomuuden kokemuksiaan. Tampereella, Evitskogissa ja Petäjävedellä huolet ovat samankaltaisia ja muodostetuissa uhkakuvissa on yhteneviä piirteitä.

Luhtakallio (2017, 100) on tehnyt huomion siitä, kuinka maahanmuuttajuus sinänsä voi toimia kritiikkinä monenlaisille asioille naapurustossa. Maahanmuuttajien ja ulkomaa-laistaustaisten erilaiset tavat tai vain mielikuvat heidän erilaisuudestaan voivat paisua suuriksi periaatteellisiksi kysymyksiksi, joita kantaväestön kohdalla ei edes nostettaisi esiin. Aineistosta ilmenee huolia turvapaikanhakijoiden liikenne- ja paloturvallisuuskäyttäytymisestä sekä tarttuvista taudeista. Asukkaat olivat esimerkiksi huolissaan turvapaikanhakijoiden tupakan tumpkaus- ja uunin käyttötaidoista, roskaamistaipumuksista sekä bussin odottamistaidoista. Myös se herätti huolta, kuinka erilaiset tarttuvat taudit mahdollisesti leviävät heidän mukanaan. Esitetyt esimerkit kuvastavat hyvin Luhtakallion huomiota siitä, kuinka muista kulttuureista tulevia henkilöitä pidetään jo lähtökohtaisesti erilaisina. Pienistä asioista voi muotoutua suuria kysymyksiä, joita ei välttämättä edes kysyttäisi, mikäli vastaanottokeskuksen sijasta keskusteltaisiin esimerkiksi vanhustenkodin perustamisesta.

7.1 Nuoret turvapaikanhakijamiehet metsän keskellä

Asukkaiden puheenvuoroissa korostuu turvapaikanhakijoiden sukupuolen problematisointi. Se, että he ovat pitkälti nuoria miehiä, näyttäytyy puheissa ongelmallisena. Tässä luvussa on keskiössä nuorten turvapaikanhakijamiesten aiheuttama turvallisuudentunteen väheneminen paikkakuntalaisten keskuudessa. Myös muissa asukkaiden huolissa ja pe-loissa, joita käsittelen omissa alaluvuissa, taustalla on välillisesti negatiivinen oletus turvapaikanhakijoiden sukupuolesta.

”Saanko esittää yhden kysymyksen, kiitos. Mä luulen, tää oli erittäin hyvä pohjustus asiasta. Mä luulen, että me ollaan kaikki täällä yhden asian takia, yks ainut asia ja se on turvallisuus. Mä kävelin yks päivä siitä ohi ja mua pisti silmään valtava vartijoiden määrä. Ketä ne vartioi. Ilmeisesti työntekijöitä. Nyt on tilanne se, että tänne pieneen kylään, keskelle metsää, on tuotu valtava määrä nuoria miehiä kulttuureista ja maista, missä arvostus toista ihmistä, naista kohtaan erityisesti, on äärimmäisen huono, niinku me kaikki tiedetään, se on totista totta. Ja mejän lapset kävelee kouluun, kävelee kotiin, mun vaimo kävelee, kusettaa koiraa, lenkkeilee sun muuta. Millä te takaatte meidän turvallisuuden? Me asutaan täällä. Elikkä tää on se ongelman polttopiste. Ei meitä, me ollaan selvitty kahdensadan virolaisen kanssa, ei meil oo mitää ulkomaalaisia vastaan, mutta vaan et miten mejän turvallisuus taataan? --”

Evitskog, asukas

Asukas on kulkenut vastaanottokeskuksen ohi ja huomannut siellä olevat vartijat, mikä on herättänyt hänen huolensa. Hän on tehnyt johtopäätöksen, että vartijat ovat siellä vain vastaanottokeskuksen työntekijöitä varten, vaikka mitä ilmeisemmin heidän toiminta-alueensa ylettyy laajemmalle niin paikalliseen väestöön kuin turvapaikanhakijoihin. Tämä olettamus herättää tunteen siitä, että paikallinen väestö on jätetty oman onnensa nojaan. Puheenvuorossaan asukas tuottaa näin eroa paitsi turvapaikanhakijoiden ja paikallisten välille, myös asukastilaisuuden viranomaisten ja paikallisten välille. Erilaisten johtopäätösten vetäminen tilanteesta ilman asioiden sen suurempaa selvittämistä tuli monessa puheenvuorossa esiin. Asukastilaisuuksien voi ajatella olevan tilaisuuksina tärkeitä erityisesti tämän kaltaisten olettamuksien oikomisessa.

Kaupunkipeloissa miessukupuoli yhdistetään vaaraan (Karisto & Tuominen 1993; ref. Sihvola 2008, 45). Evitskogin asukas puhui turvapaikanhakijoiden käsitteen sijasta mieluummin nuorista miehistä tai ”jampoista” tehostaakseen kielellisestikin pelkoihin liittyvää sukupuolittuneisuutta. Lisäksi asukas esitti puheenvuorossaan vaaraa lisäävänä tekijänä kulttuurisen erilaisuuden, mikä on uhkana paikallisille naisille ja lapsille. Puheenvuoroissa oli yleistä esittää kulttuurinen erilaisuus tosiasiassa. Samainen asukas ei puheenvuorossaan tuonut esiin olevansa itse peloissaan, vaan puhui mieluummin turvattomuuden tunteestaan, jota hän koki huolena ”heikommista”, naisista ja lapsista. Puheenvuorolleen hän siten myös tuotti perinteisiä stereotyyppioita sukupuolisista hierarkioista.

Lisäksi Evitskogin asukas halusi sanoutua irti ulkomaalaisvastaisuudesta, mikä oli useissa muissakin pidetyissä puheenvuoroissa yleistä. Julkisuudessa vallallaan olevat käsitykset maahanmuuttajiin suhtautumisen pelkistetyistä kaksijaosta, hyväksyjistä ja vastustajista,

varmasti ohjaavat tätä toimintaa. Keskustelua halutaan käydä tämän kaksijaon ulkopuolella. Asukkaat mahdollisesti kokivat, että rasistiksi leimautuminen heikentäisi puheenvuorojensa sisällön menemistä perille viranomaisille. Toisaalta tuskin kenenkään puhujan ensisijainen tavoite on rasistiksi leimautuminen ihan siitäkin syystä, että tilaisuudessa esiinnyttiin omalla nimellä ja naamalla mahdollisesti monien tuttujen paikkakuntalaisten ympäröimänä. Seuraavassakin näytteessä, joka on myös Evitskogista, sanoudutaan irti maahanmuuttovastaisuudesta niin yleisellä kuin henkilökohtaisella tasolla.

”--Et kyse on nyt lähinnä siitä ihan oikeesti et tää on konkreettinen asia meille tuolla nyt ketkä on siinä ytimessä ihan siinä ruohonjuuritasolla, että meitä pelottaa, meitä pelottais vaikk ne ois 250 suomalaista tai ruotsalaista miestä, et nyt ei oo välttämättä kyse siitä, et kyse on siitä et täysin hallitsemattomasti on tuotu tällänen ihmisporukka tänne keskelle metsää missä ei ole minkäänlaisia virikkeitä mihinkään suuntaan. [...]. Mul on itselläni 14-vuotias tytär, jota mä joudun joka päivä kuskaamaan tänä päivänä kouluun, hakemaan bussipysäkiltä. [...] Elikkä ihan oikeesti mulla ei oo mitään maahanmuuttajia vastaan.--”

Evitskog, asukas

Maahanmuuttajavastaisuudesta irtisanoutumisen lisäksi asukas puhui suuremmin pelon tunteestaan. Pelon tunnetta ei kuitenkaan juonnettu suoraan tulleen ”ihmisporukan”, turvapaikanhakijoiden oletetusta kulttuurisesta erilaisuudesta vaan Evitskogin tarjoamasta alueellisesta virikkeettömyydestä. Asukas asetti vastakkain Evitskogin ja Helsingin kokiensa, että turvapaikanhakijoiden olisi parempi olla Helsingissä monipuolisempien virikkeiden parissa. Asukkaan mukaan Evitskogissa ei olisi mahdollista käydä kahvilassa tai kävelyllä, vaan vaihtoehdoksi jää vain metsään meneminen. Asettamalla vastakkain Helsingin ja Evitskogin, asukas antoi olettaa, että turvapaikanhakijoille paras paikka olisi kaupunki. Evitskog näyttäytyi asukkaan silmissä ei-kaupunkimaisena, metsämäisenä paikkakuntana, jossa turvapaikanhakijat eivät viihtyisi. Kaupunkipeltoissa erilaiset tilat lukeutuvat pelkoa tuottaviin tiloihin (Koskela 1995, 67) ja tässä tapauksessa tällaiseksi tilaksi luodaan metsä. Metsä muotoutui useissa puheenvuoroissa tilallisesti uhkaavaksi. Uhkaavuutta lisäsi tilan, tässä tapauksessa metsän, aukeus. Metsään voi mahdollisesti ajatella myös kiteytyvän jotain suomalaista. Suomesta löytyy metsää hehtaarikaupalla ja se on merkittävä työllistäjä. Metsissä ulkoillaan ja vietetään aikaa. Turvapaikanhakijoiden

meneminen metsään kaikessa erilaisuudessaan voidaan näin tulkita uhkana suomalaisuudelle.

Lisäksi mainittu asukas esitti huolensa tyttärensä turvallisuudesta. Tässäkin puheenvuorossa pelkojen sukupuolittuneisuus tulee ilmi ja naissukupuoli esitetään välillisesti uhrina ja miessukupuoli pelkoa tuottavana toimijana. Samankaltaisia näkemyksiä tuli ilmi myös seuraavissa Tampereen asukasillan puheenvuoroissa.

”--Jos Kaupissa elää jatkuvasti parituhatta ihmistä, jotka kulkee siellä pienen piskinsä kanssa ja hiihtää menen tullen ja käy uimarannalla, ne ei oo missään turvassa tässä kohdassa.”

Tampere, asukas

”Mutta ajattelen sitä, et ku nää turvapaikanhakijat pääsääntöisesti on tullu syksyllä ja nyt kun keväällä sitten nuoret naiset juoksee siä Kaupissa ihan niis kevyis liikuntavaatteissa niin onkse otettu huomioon, mitä sit tapahtuu?”

Tampere, asukas

Tampereelle Kaupin sairaalaan tuleva vastaanottokeskus sijaitsee Kaupissa, jossa on met-sän keskellä kaupungin ylläpitämiä ulkoliikuntamahdollisuuksia kuten pururatoja. Talvi-sin pururadat toimivat lumimäärän salliessa hiihtolatuina. Puheenvuoroissa näiden liikun-tamahdollisuuksien käyttäjien ei nähty olevan turvassa, sillä vastaanottokeskus ja sinne tulevat turvapaikanhakijat sijaitsevat niiden lähellä. Metsä lukeutuu jälleen vaaralliseksi paikaksi ja huolta nähtiin toisessa puheenvuorossa erityisesti nuorista naisista. Molem-missa puheenvuoroissa huolehdittiin Kaupissa käyvien pukeutumisesta, ensimmäisessä välillisesti uimarannan kautta ja toisessa suoremmin kevyiden liikuntavaatteiden muo-dossa. Mahdollisesti asukkaat ovat luoneet mielessään ennakkoluuloja turvapaikanhaki-joiden uskonnollisesta ja kulttuurisesta erilaisuudesta ja niihin liittyvistä eriävistä pukeu-tumiskoodeista suhteessa suomalaisten sallivampiin käytäntöihin. Tätä ei kuitenkaan tuotu puheenvuoroissa suoraan esiin, ja Kaupissa liikkuvien uhaksi muotoutui jo pelkkä turvapaikanhakijoiden läsnäolo. Lisäksi se, ettei Kaupin vastaanottokeskus vielä ollut käytössä asukastilaisuuden aikana kielii puheenvuorojen tulevaisuuteen orientoituneesta huolesta.

7.2 Rikollisuuden pelko

Poliisien ja vartijoiden määrät olivat erityisen paljon asukkaita puhuttaneita turvallisuuden alateemoja. Huoli poliisien ja vartijoiden riittävydestä saattoi kieliä rikollisuuden pelosta, jolle etsittiin vastausta tämän kaltaisella retoriikalla. Virkavallan näkyminen aiempaa enemmän voi tosin aiheuttaa päinvastaisen reaktion ja vain lisätä turvattomuuden tunnetta.

”Noniin se mun kysymys on semmonen, poliisille, että 15 minuutissa kelissä kun kelissä ja miks mä kysyn tätä, on se, että meidän kyläläisistä monet tuolla sosiaalisessa mediassa kirjoittaa huolta meidän lapsista, meidän naisista ja tämmösistä asioista. Kelissä kun kelissä, illat pimenee, syksyn sateet, räntäsateet, liukkaat, kelissä kun kelissä, 15 minuutissa onko poliisi täällä avussa? En usko.”

Petäjävesi, asukas

Useissa puheenvuoroissa esiintyi huoli siitä, kuinka nopeasti poliisi ehtii paikan päälle. Erityisesti Petäjävedellä ja Evitskogissa tämä oli yksi yleisimmin kysytyistä kysymyksistä. Taustalla lienee kysymys siitä, kuinka erityisesti kenttäpoliiseihin kohdistuneet leikkaukset ovat vähentäneet partiointia pienemmissä kunnissa. Asukastilaisuuksien poliisiviranomaisten puheista selvisi, että Keski-Suomen poliisivoimia hallinnoidaan Jyväskylästä käsin ja hälytysten mukaan partiot liikkuvat sieltä käsin pienempiin kuntiin. Evitskog taas kuuluu Länsi-Uudenmaan poliisipiiriin, jota hallinnoidaan Espoosta käsin. Tampereella huoli ei ollut yhtä voimakas, sillä Sisä-Suomen poliisilaitos sijaitsee Tampereella. Turvallisuuden tunnetta pienemmällä paikkakunnilla heikensi tieto siitä, ettei poliisi ollut konkreettisesti läsnä, vaan liikkui alueelle muualta.

Asukastilaisuuksien hyödyllisyys ja se, että saa mahdollisuuden kysyä mieltä askarruttavista asioista asianomaisilta viranomaisilta, ilmeni hyvin Petäjäveden asukkaana edellä siteeratussa puheenvuorossa. Tieto siitä, että vastaanottokeskus tulee omalle paikkakunnalle, aiheutti useiden paikkakuntalaisten keskuudessa yleistä vastustusta. Vastustus ilmeni erilaisilla sosiaalisen median kanavilla, joilla kerrottujen tietojen luotettavuus oli kyseenalaista. Asukas ei itse tuonut esiin omaa huoltaan, vaan ilmensi sen huolena, joka perustuu sosiaalisen median kirjoituksiin. Hänen oma huolensa koski sitä, ettei uskonut poliisien ehtivän paikalle tarpeeksi ajoissa. Petäjäveden asukastilaisuudessa oli paikalla

poliisiviranomainen, joka pääsi vastaamaan asukkaalle ja siten mahdollisesti onnistui huolien hälventämisessä. Tilaisuuksissa päästiin keskustelemaan asioista avoimesti ja saamaan viranomaisilta vastauksia.

”Tässä tulis kysymys kaupungin edustajille. Mulla on muutama kysymys. Olen huolissani poliisin työn turvallisuudesta ja resursseista. Poliisihallinnosta on tullut selkeätä viestiä siitä, että nyt toimimme ääri rajoilla. Toimiiko kaupunki, SPR ja Migri niin, että vastaanottokeskustoiminnan vievät lisähenkilön resurssit paikataan sitte muuta kautta vai tuleeko perustettava keskus viemään resursseja muilta poliisin työtehtäviltä? [...] Mikäli meillä sattuu kaupungin urheilupuistossa ja sitten Rauhaniemen uimarannalla riittävästi yksittäistapauksia, joiden seurauksena kantaväestö ei enää uskalla käyttää kyseisiä alueita virkistyskäyttöön, niin onko poliisilla jotain suunnitelmaa, millä se alue saadaan vallattua niin sanotusti takaisin kaikkien kaupunkilaisten käyttöön, koska on kiistatonta, että esimerkiksi Ruotsissa on jo useita niin sanottuja no-go -alueita, joihin myöskään viranomaisilla ei käytännössä ole asiaa.”

Tampere, asukas

Puheenvuorossa huoli kohdistui erityisesti poliisin resursseihin ja kykyyn vastata mahdolliseen uuteen uhkaan. Asukas ei usko, että nykyisillä poliisimäärillä olisi mahdollista selvittää uudesta tilanteesta. Vastaanottokeskuksen ja turvapaikanhakijoiden läsnäolo tuotti turvattomuutta. Mielenkiintoista on, että asukkaan kysymys oli osoitettu kaupungin edustajille eikä poliisille. Useissa puheenvuoroissa vastaanottokeskuksen ja sinne palkattavien työntekijöiden nähtiin vievän resursseja pois virkavallalta. Tämän kaltainen joko tai -ajattelu oli hyvin yleistä, ja vastaanottokeskuksen perustamisesta vastaavalta toimijalta uskottiin saavan tällaisiin kysymyksiin paras vastaus. Tampereella toimijana oli kaupunki. Kaupunki, SPR tai yksityiset toimijat eivät kuitenkaan vastaa poliisitoiminnasta tai sen resursseista, vaan nämä ovat sisäministeriön vastuualueita.

Edellä siteeratussa puheenvuorossa käytettiin myös esimerkkiä, kuinka ”viidenkymmen miehen häirintäjoukon”, jolla mitä ilmeisemmin viitataan turvapaikanhakijoihin, hajottamiseen tarvittaisiin vastaavasti viisikymmentä poliisia. Useissa asukkaiden esittämissä puheenvuoroissa esiintyi tämän kaltaista pienimuotoista liioittelua. Lisäksi lähtökohtaisesti jo turvapaikanhakijoista puhuminen häiritsijöinä, jotka iskevät joukolla, kieli asukkaan mahdollisista ennakkoluuloista, jotka toimivat turvattomuuden tunnetta edistävinä tekijöinä.

Ennakkoluulojen voi myös katsoa olevan taustalla huolesta no-go -alueiden muotoutumisesta. Asukas puhui yksittäistapauksista, joista tuli median suosima käsite tarkoittamaan turvapaikanhakijoiden tekemiä rikoksia pääosin kantaväestöä kohtaan. Asukas näki, että turvapaikanhakijat tulisivat tekemään alueella rikoksia ja halusi poliisilta vastauksen siihen, kuinka ”saada takaisin” alue ”niin sanotusti kaupunkilaisten käyttöön”. Ennakkoluulot ja pelko rikollisuudesta loivat tulevaisuuteen sijoittuvan skenaarion. Pelkona oli, että vastaanottokeskuksen perustaminen Kauppiin muuttaisi kaupunginosan sel-laiseksi, jonne ei ”kantasuomalaisilla” tai virkavallalla olisi asiaa.

Tämän kaltaiseen pahimpaan skenaarioon varautuminen, oli se sitten realistinen tai ei, ilmeni useassa asukkaiden poliisille osoitetussa kysymyksessä. Vertailukohdetta haettiin Ruotsista. Ruotsiin toki tuli huomattavasti enemmän turvapaikanhakijoita kuin Suomeen, mutta Ruotsin ja Suomen vertailu keskenään on tavanomaista muissakin yhteyksissä kuin vain maahanmuutossa.

”Arvoisa johtaja, uskot sä itse henkilökohtaisesti, et tää informoiminen ja kertominen auttaa? Ruotsissa Ikeassa turvapaikanhakija leikkas ihmiseltä pään. Oliko hänelle kerrottu, että ihmisen päätä ei saa leikata? Luulet sä, et se auttaa?”

Evitskog, asukas

Myös tässä puheenvuorossa tuotiin esiin yksittäistapaus, joka sijoittui Ruotsiin. Evitskogissa viranomaisten joukossa ei ollut poliisiedustajaa, joten asukas suuntasi kysymyksen Maahanmuuttovirastoa edustavalle puheenjohtajalle. Poliisiviranomaisen olisi ollut hyvä olla paikalla vastaamassa tähän provosoivaan ja turvattomuuden tunnetta lietsovaan kysymykseen. Tähän kiteytyi kuitenkin jotain oleellista siitä, kuinka turvapaikanhakijat näyttäytyivät useissa puheenvuoroissa perustavanlaatuisen erilaisina suhteessa kantaväestöön ja siitä, kuinka nämä nähtiin muodostavan aivan uudenlaisen turvallisuusuhan. Asukkaat eivät uskoneet poliisien tai vartioiden kykyyn vastata tähän uhkaan.

Poliisien resurssien lisäksi vartijat ja heidän määränsä olivat yleinen huolenaihe. Vastauksia haluttiin siihen, kuinka monta vartijaa keskuksiin tulee, ja ovatko vartijat siellä myös yöaikaan.

”Haluaisin vielä kuitenkin palata tähän vartiointiasiaan. Asun kolmenkymmenen metrin päässä yksin kahden pienen lapsen kanssa ja niin kuin poliisi sanoo että tästä ei tule villi länsi, mutta entäpä jos tulee? Eli jos siellä ei ole minkäänlaisia vartijoita niin onko sitten jos maahanmuuttajat eivät ole näitä ongelmia niin minä siis omat kuntalaiset, niin voin kertoa, et on aika turvaton olo olla niin lähellä plus että siin on leikkikenttä niin en vois kyllä tällä hetkellä kuvitella et päästäsin kahta pientä lasta yksin leikkimään pihalle, jos ei minkäänlaista vartiointia oo.”

Petäjävesi, asukas

Kyseisen puheenvuoron asukasta huolesti, ettei vastaanottokeskukseen tule lainkaan vartijoita. Hän haastoi paikalla olleen poliisin keskustelussa antaman lupauksen siitä, ettei kunta muutu ”villiksi läneksi” vastaanottokeskuksen tulon myötä. Poliisiviranomainen oli kertonut, että turvallisuusasiat on otettu huomioon niin poliisien kuin vartijoiden suhteen.

Asukastilaisuudet toimivat tilana, jossa annetaan asukkaille ääni ja mahdollisuus tulla kuulluksi. Tässä ja monissa muissa puheenvuoroissa, joissa kysymyksiin oli jo saatu viranomaisilta vastaus, asukkaan tarkoitusperänä lienee ollut halu tulla kuuluksi ja saada kerrottua oma mielipide. Puheenvuoroissa esitettiin omia kokemuksia ja henkilökohtaista tilannetta mahdollisesti pyrkimyksenä vedota viranomaisiin ja perua vastaanottokeskuksen tulo.

Petäjäveden asukas, jonka puheenvuoroon edellinen sitaatti viittaa, esitti asuvansa kolmenkymmenen metrin päässä tulevasta vastaanottokeskuksesta. Nimby-kiistoihin liittyy havainto etäisyyden ja vastustuksen käänteisestä suhteesta eli mitä lähempänä asukkaat ovat ei-toivottua laitosta, sen todennäköisempää on vastustus (Lober 1995, 501). Turvatomuutta toi keskuksen läheisyyden lisäksi huoli kahdesta lapsesta. Kotoa ulos lähteminen nähtiin uhkana vastaanottokeskuksen läheisyyden vuoksi, eikä asukas kokenut turvalliseksi päästää lapsiaan ulos leikkimään. Petäjäveden asukastilaisuudessa poliisiviranomainen toi esiin, että työtehtävät ovat turvapaikanhakijoiden nahisteluiden sijaan tulleet kantaväestön isänmaallisista iskuista. Asukas esitti siksi huolensa kohteeksi hieman empien omat kuntalaiset.

”Mulla olis sulle yks konkreettinen tältä päivältä. Elikkä tytär tuli koulusta, fillari oli hävinnyt. No naapuri, hevostallin pitäjä, oli nähny siinä, et tätä vastaanottokeskuksen porukkaa oli siinä pyöriny ja no sit mä otin siitä ja päräytin sinne. Parin virolaisen kans juttelin onks nähny tällästä ja pyörästä näytin kuvaa, ”joo se oli vähä aika sit tässä”. Sit menin Securitaksen kavereiden luo siihen näytin fillarin kuvaa, kerroin ja annoin yhteystiedot jos näkyy. Vartin pääst soitettiin, et fillari on tääl. Eli miten mä selitän mun yhdeksän vuoti-aalle, et joku voi tulla tietsä täält nappailee tsyggereitä...”

Evitskog, asukas

Huoli rikollisuuden lisääntymisestä käännettiin puheenvuorossa esimerkin avulla konkreettisemmaksi huoleksi omaisuudesta. Huoli kohdistui varkauden lisäksi siihen, kuinka kertoa asiasta tyttärelleen. Asukas oli tapauksen jälkeen mahdollisesti yleistänyt kaikki vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijat potentiaalisiksi varkaiksi ja koki vaikeaksi hyväksyä sen, että Evitskogissa on hyväksytty tämän kaltainen ”varkaiden” keskus. Puheenvuorossa ei käynyt ilmi pyörävarkauksien yleisyys sinänsä. Asukkaan silmissä pyörävarkauksia ei ollut aiemmin tapahtunut, vaan ne olivat alkaneet vasta vastaanottokeskuksen tulemisen jälkeen.

Tämän kaltaisia konkreettisia esimerkkejä omaisuusvarkauksista esiintyi eniten Evitskogissa, sillä Tampereella ja Petäjävedellä vastaanottokeskukset eivät vielä olleet toiminnassa asukastilaisuuksien aikaan. Evitskogin puheenvuoroissa pyörävarkauden lisäksi muutama kauppias oli todistanut turvapaikanhakijoiden tekemiä näpistyksiä. Puheenvuorot omaisuusvarkauksista varmasti toimivat turvattomuuden tunnetta lisäävinä tekijöinä myös sellaisille asukkaille, jotka eivät olleet varkauksia omalla kohdallaan kokeneet.

”Nii mä en tiedä kenelle mä esitän tän kysymyksen, mutta esimerkiks Mäntästä mä oon kuullu uutisia, et siellä kaupassa nämä mamut kulkee ja aukasee paketteja ja maistelee ja haistelee ja tämmöstä. Mä oon ite Ruotsissa asunu 80-luvulla 10 vuotta. Mä oo nähny hyvin läheltä pakolaisia, mul on kavereina mustalaisia ja hyvän päivän tuttuna jotain pizzeriayrittäjiä. Mut se, että kuka maksaa, joku siellä kirjottikin hienosti, kuka maksaa sen lisäkulun yrittäjille, et me lisätään vartiointia meidän kauppoihin, munkin teollisuushallille varmaan pitää lisätä vartiointia kun tänne tulee epämääräistä porukkaa, kuka tän laskun maksaa? Minä veronmaksajana, nämä kaverit veronmaksajana, tässä kaikki ympärillä. Ei se kovin mukava asia ole.”

Petäjävesi, asukas

Konkreettisen pyörävarkauden sijaan puheenvuoron asukas oli huolissaan tulevaisuudesta ja siitä, miten yrittäjien tulisi varautua vastaanottokeskuksen tultua paikkakunnalle. Nimby-ilmiössä on tyypillistä, että vastustuksen perustelut, esimerkiksi taloudelliset syyt, voivat vaikuttaa oikeutetuilta, mutta ne voivat tosiasiaassa olla vain sosiaalisesti hyväksyttyjä tekosyitä ennakkoluuloille, jotka kohdistuvat luokkaan, kansallisuuteen tai vähemmistöihin. Ne voivat toimia myös tekosyinä suoranaiselle rasismille. (Kopomaa ym. 2008.) Kauppojen vartioinnista huolestunut Petäjäveden asukas oli aidosti huolissaan taloudellisista kustannuksista, joihin joutuu yrittäjänä varautumaan. Hän pohjasi niiden tarpeellisuuden mitä ilmeisemmin kuulopuheisiin, jotka liittyivät Mänttä-Vilppulan vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoiden tekemiin toimiin. Asukas koki tarpeelliseksi tuoda esille oman taustansa ja sen, että hänellä on tuttavina eri etnisistä ryhmistä. Tällä hän luultavasti halusi kiistää omaavansa ennakkoluuloja. Ennakkoluulojen puolesta puhuivat kuitenkin hänen tapansa käsitteellistää turvapaikanhakijoita ”mamuina” ja ”epämääräisenä porukkana”, jota varten yrittäjien tulee varautua vartiointia lisäämällä. Puheenvuoron taloudellisten huolien taustalla voi näin ajatella olevan jossain määrin ennakkoluulot. Tämän kaltaisissa puheenvuoroissa vastuunkantajiksi nähdään vastaanottokeskuksen toiminnasta vastaavat toimijat ja keskuksen perustamista puoltavat henkilöt. Heidät nähdään velvollisina korvaamaan esimerkiksi omaisuuden puolustamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Vastuun ja korvausvelvollisuuden ajatellaan siirtyvän heille, joiden ”takia” vastaanottokeskus on paikkakunnalle tullut.

7.3 Taloudellinen turvallisuus

Taloudelliset huolet näyttäytyivät merkittävänä turvallisuuden alateemana. Paikallisessa vastustamisessa on yleistä vedota taloudellisiin syihin ja tarkastella tilannetta taloudelliselta kannalta. Aasukkaat voivat tuntea saavansa osakseen pitkälti vastaanottokeskuksesta aiheutuvat haitat ja ovat siten valmiita kyseenalaistamaan sen väitetyt hyödyt. Usein hyötyjiksi koetaan ei-toivotut erityisryhmät, tässä tapauksessa turvapaikanhakijat. (Kopomaa ym. 2008.)

”Niin mitä on kunnalle tästä hyötyä, koska kunnan talouttahan ei pelasteta tämmösellä hommalla?”

Petäjävesi, asukas

”Tyhjästä on vaan perkeleen paha nyhjästä. Mitä sit ku kirstun pohja näkyy?
Mite sitte?”

Evitskog, asukas

Huoli taloudesta kiteytyy näihinkin lyhyeksi ja ytimekkääksi tarkoitettuihin puheenvuoroihin, jotka olivat kaikissa asukastilaisuuksissa yleisiä. Asukkaat eivät usko nykyisen taloudellisen tilanteen sallivan vastaanottokeskuksen perustamista. Huoli kohdistuu myös vastaanottokeskuksista aiheutuvien kulujen aiheuttavan tulevaisuudessa taloudellisia ongelmia ja puheenvuorossa halutaan vastaus, kuinka silloin toimitaan.

Asukkaan puheenvuoroon kiteytyi hyötyajattelu. Hyötyajattelu on laajentunut taloudesta koskemaan laajemmin myös muita yhteiskunnan osa-alueita kuten hyvinvointivaltiota ja sosiaaliturvaa (vrt. Julkunen 2001). Vastaanottokeskusten perustamista tarkasteltiin sen tuottaman taloudellisen hyödyn kannalta eikä esimerkiksi solidaarisuuden tai inhimillisyyden kautta. Vastaanottokeskuksesta haluttiin hyötyä ja saavuttaa sen avulla myös sitä ylläpitävälle paikkakunnalle taloudellista etua. Vastaanottokeskus ja turvapaikanhakijat nähtiin kuitenkin ensisijaisesti taloudellisina haittoina, joista syntyy ylimääräisiä kuluja. Petäjäveden asukkaan esittämässä hyötynäkökulmaan perustuvassa puheenvuorossa vastaanottokeskuksen perustaminen vertautui ”tämmöiseen hommaan”, mikä osin ilmensi jo valmiiksi negatiivista suhtautumista keskuksen perustamista kohtaan.

--Kuinka suuri työllisyysprosentti on nyt tota irakilaisilla, iranilaisilla ja afgaaneilla, jotka on tullu ennen tätä syksyn vyöryä? Tää ois kiva tietää. Kokonaisustyöttömyyshän on Tampereella kaksikymmentä prosenttia. Nyt jos ajatellaan sitä, että, mähän en nyt tiedä sitä vastausta, mut epäilen, että on hyvin huikea ja epäilen, että tän vyöryn edustajat, jotka tänne nyt tuli ja tulee edelleenkin, se myös sisäisinä muuttoina, koska mitä enemmän täällä on porukkaa, vierasperästä, se on myös tällänen vetotekijä. Ja väitänpä vaan, että loppujen lopuksi tää kääntyy kaikki niinku Tampereen kuntalaisten maksettavaks.--”

Tampere, asukas

Puheenvuoroissa esiintyi huolta turvapaikanhakijoiden työllistymisestä ja sen vaikutuksista talouteen. Asukkaat toivat useissa puheenvuoroissa esiin kantaväestönkin korkean

työttömyyden ja erityisesti nuorten kasvavan työttömyyden ja syrjäytymisvaaran. Kantaväestön työllistymismahdollisuuksien nähtiin heikentyvän turvapaikanhakijoiden tulon myötä. Tämän kaltainen suomalaiset ensin -ajattelu oli useissa puheenvuoroissa tyypillistä. Tyypillistä olivat myös käsitykset, että kantaväestön työttömyydelle tulisi keksiä ratkaisu ensiksi. Lisäksi ongelmaksi nähtiin turvapaikanhakijoiden oletettu luku- ja kirjoitustaidottomuus sekä se, etteivät he todennäköisesti maahan tullessa vielä osaa kieltä.

Huoli ja ennakkoluulot turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuuksista olivat erityisesti Tampereen asukasillassa puhuttaneita aiheita. Tampereen asukas mainitsi ulkomaalaistaustaisten sisäisen muuton ja siitä aiheutuvat kustannukset kaupungille. Huolena oli, että Tampereesta tulisi ulkomaalaistaustaisten voimakkaasti suosima kaupunki. Asukas esitti puheenvuorossaan, että työllistymisongelmat ja siitä aiheutuvat kustannukset jäisivät paikkakuntalaisten maksettaviksi. Suurena kaupunkina Tampere varmasti houkuttelee erilaisia väestöryhmiä. Etnisten ryhmien sisäistä muuttoa voidaan tarkastella erilaisten vetävien tekijöiden avulla. Vetävänä tekijänä toimii esimerkiksi alue, jolla asuu runsaasti jonkin etnisen ryhmän edustajia, ja tämä houkuttelee alueelle samaan ryhmään kuuluvia muilta alueilta. Tuttuuden tunne ja luodut kontaktit vetävät samaan ryhmään kuuluvia yhteen. (Vähätalo 2005, 23.) Huolta lisäsi puheenvuorosta heijastunut ennakkoluulo, että turvapaikanhakijat olisivat itse haluttomia työllistymään. Heitä tarkasteltiin elintasopakolaisina; tällä viitataan tapauksiin, jossa turvapaikanhakijat suosivat turvallisen elinympäristön sijasta korkean sosiaaliturvan omaavia maita.

7.4 Turvapaikanhakijat vastaan kiinteistössä aiemmin olleet henkilöt

Keskustelussa asetettiin vastakkain myös turvapaikanhakijat ja kiinteistön tiloissa aiemmin olleet henkilöt. Tämä oli erityisen yleistä Tampereella, jossa vastaanottokeskus perustettiin Kaupin sairaalan tiloihin. Kaupin sairaalassa oli asutettuna pääosin ikäihmisiä, jotka vastaanottokeskuksen tullessa oli tarkoitus siirtää Rauhaniemen sairaalaan, osa Hatanpään sairaalaan ja mahdollisimman moni tehostetun palveluasumisen tai jokin muun kodinomaisen asumispalvelun piiriin. Petäjaveden vastaanottokeskus oli tarkoitus sijoittaa opiskelijoiden vähäisessä käytössä olleeseen opiskelija-asuntolaan. Tampereella ja Petäjavedellä kannettiin näin huolta ikäihmisten ja opiskelijoiden tilanteesta. Evitskogissa ei varsinaisesti ollut huolta kiinteistössä aiemmin olleista henkilöistä, sillä vastaanottokeskus perustettiin kiinteistöön, jossa pidempiaikaista asutusta ei aiemmin ollut.

”Minulla ei ole kysymystä tässä, koska tääl on esitetty hyviä kysymyksiä ja tullu hyviä vastauksia. Mutta totean tässä näin, että jos yhtä antaumuksella hoidettas ikäihmisten asioita Tampereella ja valtakunnassa, vanhuksilla ei olisi mitään hätää.”

Tampere, asukas

Tampereen asukastilaisuudessa asetettiin vastakkain turvapaikanhakijat ja vanhukset erityisesti siitä syystä, että vastaanottokeskukseksi muutettava Kaupin sairaala toimi ikäihmisten hoitopaikkana. Muissa asukastilaisuuksissa ei esiintynyt turvapaikanhakijoiden ja vanhusten vastakkainasettelua. Tampereella puheenvuoroissa esiintyi huoli siitä, kuinka ikäihmisiä voidaan ”noin vain” siirtää Kaupista paikasta toiseen ja kuinka huonosti vanhusten omia etuja huomioidaan. Aineistonäytteen puheenvuorossa ei puhuttu suoraan Kaupin sairaalassa olleista vanhuksista, vaan heihin viitattiin välillisesti. Puheenvuorossa haluttiin tuoda esiin ikäihmisten vähäinen huomioon ottaminen niin Tampereella kuin laajemmin koko Suomessa. Kun Tampereella vastustettiin ikäihmisten pois muuttamista, Petäjävedellä peräänkuulutettiin vastaanottokeskuksen tieltä pois muuttavien opiskelijoiden oikeuksia:

”Joo edelleen tosta kiinteistöstä, kun kovalla vaivalla on saatu synnytettyä metsäkonekoulu nyt käyntiin ja porukka on Tampereelta asti opiskelemissa niin herää kysymys onko näillä hirveästi halua asua saman katon alla Ahmedin ja Mehmedin kans. [...] Tämmönen pitkäjänteisyys puuttuu tästä hommasta ihan täysin, että nyt mennään rahan perässä ja koitetaan saada hyötyä. Et meil olis semmonenki mahdollisuus, et me voitais ottaa kiintiöpakolaisia, muutama perhe tohon, jotka on valmiiks valittua porukkaa, joista varmaan oletettavasti tulee paljon vähemmän harmia.--”

Petäjävesi, asukas

Asukkaan huoli kohdistui vastaanottokeskukseksi muuttuvaa opiskelija-asuntolaa ja laajemmin koko oppilaitosta kohtaan. Koettiin uhaksi, että turvapaikanhakijoiden tulonmyötä koko oppilaitoksen toiminta loppuu, sillä opiskelijat eivät olisi siellä enää haluk-

kaita opiskelemaan. Asukas heijasteli omia huoliaan opiskelijoiden kautta ja mahdollisesti ajatteli opiskelijoiden ajattelevan samalla tavalla. Suhtautuminen turvapaikanhakijoihin oli ilmeisen kielteistä, koska hän kutsui heitä ”Ahmediksi ja Mehmediksi”.

Asukas näki vastaanottokeskuksen perustamisen lähtökohdaksi rahallisen hyödyn tavoittamisen. Puheenvuorosta heijastui oletamus siitä, että vastaanottokeskuksen perustamisesta päättävät toimijat näkisivät vastaanottokeskuksen kannattavampana toimintana kuin oppilaitoksen ja asuntolan. Hän asetti näin vastakkain paitsi opiskelijat ja turvapaikanhakijat, myös vastaanottokeskuksen perustamisesta päättävät toimijat ja paikkakuntalaiset, jotka puheenvuoron perusteella olisivat enemmän oppilaitostoiminnan puolella. Ratkaisuksi asukas esitti kiintiöpakolaisten tai perheiden asuttamisen kiinteistöön. Heistä tulisi vähemmän harmia. Näin hän tuli myös paljastaneeksi mahdollisesti todellisen huolensa, joka ei kohdistunut niinkään oppilaitoksen toimintaan tai opiskelija-asuntoon vaan turvapaikanhakijoihin, jotka pääsääntöisesti ovat nuoria miehiä.

Turvapaikanhakijoiden keskinäinen priorisointi tulee esiin seuraavassa puheenvuorossa.

”Tuota niin niin, se keskus on täällä ja kun tässä näistä vaaroista puhuttiin niin se mikä mua kovasti ihmetyttää on, että kun ensimmäinen puhuja tässä kertoi, että Suomen tarjonnasta kun heitä on tullut niin paljon, niin miten tässä nyt kävi näin? Että tänne Evitskogiin, metsään tuotiin yksinäisiä miehiä, kun ois voinut kuvitella että tässä tarjonnassa ois tullu perheitä. Koska siis jos ajatellaan tätä lähtötilannetta, että tänne ois tullu perheitä nii toi ympäristö toi instituutio jos nyt ei paratiisi niin kuitenkin helppo paikka heille olla järvineen ja pihoineen niin se koko riski, oletettu riski, olis poissa kun täällä ois siis ollu tuota noin valmiita perheitä. Koska se on ihan totta, mitä tässä puhutaan et jos tänne kituutetaan lauma nuoria miehiä, me ollaan kaikki oltu nuoria miehiä. Jos nuorilla miehillä tulee aika pitkäksi niin ratkasu sen ajan ratkasussa on yleensä helvetin huonoja--”

Evitskog, asukas

Vastakkainasettelu ei tässä puheenvuorossa kohdistu kiinteistössä aiemmin olleihin henkilöihin, vaan kiinteistöön sinänsä. Asukas näkee, että kiinteistö sopisi nuorten turvapaikanhakijamiesten sijaan perheille. Perheet viihtyisivät kiinteistössä ja sen tarjoamissa piha- ja järvipuitteissa paremmin. Tämän kaltainen nuorten miesten ja perheiden välinen vastakkainasettelu oli puheenvuoroissa yleistä. Perheet nähdään vähemmän vaarallisina

ja parempana vaihtoehtona. Turvapaikanhakijat jaetaan ikään kuin kahteen ryhmään: yksin tuleviin nuoriin miehiin ja perheisiin. Esimerkiksi yksin tulevista naisista tai lapsista ei puhuta mitään. Puheenvuorossa nuoret turvapaikanhakijamiehet näyttäytyvät riskinä ja asukas haluaa tietää, miksi vastaanottokeskukseen ei saatu perheitä.

Edellä esitetyissä vastakkainasetteluissa ilmenee poliittiselle keskustelulle tyypillinen kysymys siitä, kenen hyvinvointi on tärkeää. Paikkakuntalaiset arvottivat kantaväestöä edustavien väestöryhmien tarpeet ja oikeudet tärkeämmiksi kuin turvapaikanhakijoiden. Taustalla oli myös kenties halu esiintyä omaa etua ajavan asukkaan sijasta muiden väestöryhmien etuja ajattelevana kansalaisena.

7.5 ”Turvapaikanhakijoiden viihtyvyys”

Asukkaiden puheenvuoroissa haluttiin vastauksia myös turvapaikanhakijoiden viihtyvyyteen ja turvallisuuteen. Asukkaat katselivat tilannetta turvapaikanhakijoiden näkökulmasta ja näkivät siinä ongelmakohtia, joihin toivoivat viranomaisilta ratkaisuja.

”Mutta turvapaikanhakijoiden etua vähän myös esiin elikkä kuinka tarkkaan tämä kr-keskus (vastaanottokeskus) on tutkittu tyyliin terveystoimintojen toimesta siis siel on, ainakin huhupuheiden mukaan se on erittäin homeinen tila. Ja siel on kuinka kaikki meil oli hyvä määrä kysymyksiä joita mä en kaikkea muista mitä kaikkea siellä tavallaan niinku millä tavalla on karkotettu sen tilan turvallisuus näiden turvapaikanhakijoiden jos he altistuvat siellä esimerkiksi homeelle kolmen kuukauden aikana. Eli mennäänkö me tässä silleen sokeena?”

Evitskog, asukas

Puheenvuorossa korostui jälleen aiemmin kuultu, mutta sosiaalisen median sijaan asukas viittasi huhupuheisiin. Tila ei olisi asukkaan mukaan turvallinen turvapaikanhakijoille. Puheenvuorosta välittyi toisaalta huoli turvapaikanhakijoiden terveydestä, mutta myös välillisesti toive siitä, että heidät olisi parempi sijoittaa muualle. Asukas ei halunnut suoraan sanoa jälkimmäistä toivetta vaan halusi esiintyä turvapaikanhakijoiden etua ajattelevana henkilönä. Asukastilaisuuden aikaan vastaanottokeskus oli jo toiminnassa Evitskogissa, joten puheenvuoron voi ajatella toimineen myös viimeisenä yrityksenä vedota toiminnan lopettamiseksi. Kritiikki kohdistui myös tilaisuuden viranomaisiin epäilyinä ja

olettamuksena siitä, että kiinteistön hometilannetta ei olisi tarkastettu ennen vastaanotto-keskustoiminnan aloittamista. Ääneen lausumaton toive turvapaikanhakijoiden siirtymisestä muualle tuli välillisesti ilmi myös Petäjävedellä kuullusta kommentista:

”Niinku sanoitte nämä turvapaikanhakijat tykkäävät näistä isoista kaupungeista kovasti niin SPR:lle kysymys että onko tämä nyt sit heille kovin mieluinen paikka jos tämmösiä tulee niiku että hyö ei täällä viihdy ni saako hyö sieltä sitte lähtee etsimään parempia apajia vai pidetäänkö heidät sitte täällä pakolla? Maalla.”

Petäjävesi, asukas

Tässä asukas kenties toivoi turvapaikanhakijoiden lähtevän vastaanottokeskusajan jälkeen isompiin kaupunkiin. Hän asetti vastakkain isommat kaupungit ja oman kaupungin, johon viittasi termillä ”maaseutu”. Puheenvuoron motiivina lienee ollut turvapaikanhakijoiden näkökulman avulla vedota viranomaisiin siitä, ettei vastaanottokeskusta Petäjävedelle tulisi. Koska Petäjävesi ei ollut ”iso kaupunki”, mihin turvapaikanhakijat asukkaan perusteella ennemminkin haluaisivat, vastaanottokeskuksen perustaminen Petäjävedelle ei olisi mielekästä. Näennäisesti turvapaikanhakijoiden turvallisuutta ajateltiin myös seuraavassa kommentissa:

”Ja sit lisää tästä tälleen myös, poliisin puoleen, että miten meillä ollaan varauduttu siihen, että, nythän menee kaupungin puolelleki tää. Että miten varaudutaan siihen, kun turvapaikanhakijoiden keskinäiset yhteenotot välte-tään? Eli täällä lähtömaissahan tappelee shiiat ja sunnit, sitte ne keskenään ja sitte ne molemmat ryhmät käyttäytyy vielä väkivaltaisesti kristittyjä kohtaan. Et onks meillä kaupungilla varauduttu siihen, et meillä on eri tiloja eri uskonnon edustajille tai näille eri ryhmille, jotka nyt sit todellakin tappelevat keskenään, että sit se...”

Tampere, asukas

Asukas oli huolissaan turvapaikanhakijoiden keskinäisestä turvallisuudesta. Asukas oletti tietävänsä turvapaikanhakijoiden uskonnollisen taustan ja näki sen ongelmana rauhanomaiselle yhteisölle. Shiiojen ja sunnien väkivaltaisuudella kristittyjä kohtaan hän mah-

dollisesti viittasi paitsi osaan turvapaikanhakijoita myös yleisemmin suomalaisiin. Puheenvuorossa puhuttiin uskonnollisista ryhmistä kansalaisuuksien sijaan, ja huoli omasta turvallisuudesta jäi taka-alalle. Asukas halusi näin näyttäytyä turvapaikanhakijoiden etua ja turvallisuutta ajattelevana. Ratkaisuksi hän toivoi yhden vastaanottokeskuksen sijaan useampia uskonnollisten ryhmien perusteella asutettuja keskuksia. Todennäköisesti näiden keskusten olisi parempi myös sijoittua muille paikkakunnille, joissa kaupungin edustajat olisivat huomioineet nämä vaikeudet.

Tämän kaltaisissa puheenvuoroissa, joissa pyrittiin ajattelemaan tilannetta turvapaikanhakijoiden näkökulmasta, todennäköisesti haluttiin piilottaa omat keskusten vastustusmotiivit. Turvapaikanhakijoiden etuun vedottiin sekä kiinteistön turvallisuuden että turvapaikanhakijoiden keskinäisen turvallisuuden argumentein. Turvapaikanhakijoiden eduista ei oltu kuitenkaan aidosti huolissaan, vaan tosiasiasa puheenvuoroissa ilmeni välillisesti huoli omasta turvallisuudesta ja sekä puheenvuorojen pitäjien kielteinen suhtautuminen vastaanottokeskuksiin.

7.6 Omat vaikutusmahdollisuudet

Huoli päätöksentekoon vaikuttamisesta nousi aineistossa selkeästi asukkaita puhuttaneeksi teemaksi. Vastaanottokeskuksen perustamiseen ei oltu tyytyväisiä ja tämä tyytymättömyys ilmaistiin kritiikkinä päätöksentekoa kohtaan. Asukastilaisuuksissa päätöksentekoon liittyvän kritiikin kohteena olivat viranomaiset, ja tilaisuudet nähtiin mahdollisina tiloina purkaa laajemminkin mieltä maahanmuuttopolitiikasta. Tämän voi ajatella liittyvän kaupunkipelkoihin, sillä aineistosta nousee voimakkaasti esiin huoli siitä, että ei pysty vaikuttamaan oman paikkakunnan asioihin ja että muutokset paikkakunnalla eivät ole omassa käsissä.

”Olen kaupunkilainen ja minun näkökulma tähän asiaan on kaupunkilaisen näkökulma. Tässä puhuttiin laveasti siitä, että mikä on poliittinen tilanne, mikä on pakolaistilanne. Tässä tilaisuudessa toivoisin, että puhuttaisiin siitä, että miltä tämä asia näyttää kaupunkilaisen näkökulmasta ja ottaen huomioon demokraattinen päätöksenteko. Käykö niin, että esitän omat kysymykseni, niitä on neljä kappaletta saman tien. Ja varmaankin saan sitten kommentin, jos tässä vastataan kysymys kysymykseltä. Ensimmäinen kysymys on se, että

miksi tilaisuus järjestetään vasta nyt? Koska hallintolain mukaisestihan kuntalaisia pitää kuulla ennen päätöksentekoa. Tässä on tehty ensin päätöksiä ja nyt järjestetään kuulemistilaisuus.”

Tampere, asukas

Asukkaat kritisoivat useissa puheenvuoroissa asukastilaisuuksien ajankohtaa. Nähtiin, että päätökset oli jo tehty ylemmällä taholla ilman paikkakuntalaisten kuulemista. Asukastilaisuuksien järjestäminen oli ikään kuin välttämätön paha; niissä asukkaita kuultiin, mutta päätöksiin tilaisuuksilla ei tuntunut olevan suuremmin vaikutusta. Poliitiikkaa kritisoitiin ja asukastilaisuus näyttäytyi tilaisuutena, jossa omat vaikutusmahdollisuudet olivat pienet. Voi olla, että viranomaiset ja paikkakuntalaiset alun perinkin näkivät tilaisuuksien funktion erilaisena. Paikkakuntalaiset saattoivat ajatella niitä tilaisuuksina, joissa päätöksiin on vielä mahdollista vaikuttaa. Viranomaisille sen sijaan ne olivat ennemminkin paikkakuntalaisten informoimiseen ja tehtyjen päätösten perusteluun tarkoitettuja tilaisuuksia. Tampereella ja Petäjävedellä kritisoitiin sitä, että asukastilaisuus järjestettiin vasta, kun päätökset vastaanottokeskuksen perustamisesta oli jo tehty. Evitskogissa kritiikki kohdistui siihen, että vastaanottokeskus perustettiin ikään kuin salassa ja että asukastilaisuus järjestettiin vasta keskuksen jo ollessa toiminnassa.

”Joo näiden pakolaisten mukana ei tuu mitään hyvää, pahaa tulee sitte senkin edestä. Mutta toisekseen niin tää vaikuttaa tän paikkakunnan elämään ja kaikkeen niin pitkälle tonne eteenpäin, et oon samaa mieltä, että kyllä ehdottomasti tässä pitäis kansanäänestys nimenomaan. Jokaisen pitäis päästä sanomaan haluaako vai ei. Ja sitten kun tottakai sitten täytyy sanoo niinku Timo Soini, että kansa on puhunut ja pulinat pois. Sitte kaikille ääni, joko myönteinen tai kielteinen, mutta kansa äänestää, se on minun mielipide.”

Petäjävesi, asukas

Asukkaat hakivat useissa puheenvuoroissa ratkaisuehdotuksia vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi. Erityisesti Petäjävedellä asiasta toivottiin kansanäänestystä. Perusteluina äänestämislle toimivat muun muassa, että kuntalaiset maksavat vastaanottokeskuksen toiminnan ja että toiminta vaikuttaa paikallisten elämään voimakkaasti. Monille asukkaille vastaanottokeskus näyttäytyi asiana, joka tulee muuttamaan kuntalaisten elämää voimakkaasti, minkä takia juuri heidän tulisi saada osallistua päätöksentekoon keskuksen

perustamisesta. Asukastilaisuudet toimivat myös tilana, jossa peräänkuulutettiin päättäjien poliittista vastuuta päätöksistään:

”Sen verran vielä kysyisin, et jos nyt sitä kansanäänestystä ei tuu ja te maanantaina päätätte että ne turvapaikanhakijat tulee tänne, ni ois kauheen kiva, et nää kunnan virkamiehet pistäis Petäjävesi lehteen kuka oli kannasta, ja kuka puolesta ja kuka vastaan, et sit seuraavan kerran ku kunnan virkamiehiä valitaan ni valitaan ne jotka on sitä mieltä, et ei Petäjävedelle pakolaisia. Meil on hyvä täällä olla.”

Petäjävesi, asukas

Päätöksentekoon liittyvissä puheenvuoroissa ja vetoimuksissa tehdä päätöksenteosta enemmän paikkakuntalaisiakin huomioon ottavaa ilmeni muutama yhteinen piirre. Ensimmäkin asukkaat näkivät päätöksenteon toteutuneen huonosti siksi, että se oli ristiriidassa heidän näkemyksensä kanssa. Toisekseen osa asukkaista oletti, että kaikki asukkaat olisivat yksimielisiä siitä, ettei vastaanottokeskusta paikkakunnalle haluta. Lisäksi puheenvuorot, jotka kritisoiivat päätöksentekoa, saattoivat todellisuudessa olla kritiikkiä turvapaikanhakijoita kohtaan. Useat puheenvuorot alkoivat tai päättyivät ennakkoluuloisiin toteamuksiin siitä, ettei turvapaikanhakijoita ja vastaanottokeskusta haluta. Jotta vältyttäisiin ei-suvaitsevaisen leiman saamiselta muilta asukastilaisuuden osanottajilta, kritisoitiin mieluummin välillisesti turvapaikanhakijoita ja suoremmin päätöksentekijöitä. Rasistin leimaa haluttiin välttää, mikä ilmenee seuraavissa sitaateissa:

”Kiitos jos saisin puheenvuoron, niin nyten kun täällä on ihan valtakunnallinenkin media paikalla maikkaria ja ehkä Ylekin niin haluaisin lähettää sisäministeri Petteri Orpolle viestin kokoomuksen ministerille, että asiapohjainen ja faktoihin perustuva maahanmuuttokritiikki ei ole rasismia. Kiitos.”

Evitskog, asukas

”--Sitä mä en halua, että meitä maksajia, jotka on elämänsä töitä tehny, nii meitä sanotaan moskaks, jos me arvostellaan asioita. Ei se ole sitä, että mä vihaan sitä ihmistä, mutta meillä täytyy olla oikeus arvostella asioita, ku hengittäminenki tuntuu olevan jo rasistista.--”

Tampere, asukas

Osassa puheenvuoroja näkyi turhautuminen omien vaikutusmahdollisuuksien rajallisuuteen. Evitskogin tilaisuudessa asukas käytti hyväkseen asukastilaisuuden julkista luonnetta ja halusi lähettää paikalla olevan valtakunnallisen median välityksellä viestiä siitä, ettei maahanmuuttokriittisyys ole aina rasismia. Mitä ilmeisemmin hän pyrki samalla myös tuomaan esiin olevansa eri mieltä sisäministerin kanssa maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä. Aukkaat kokivat tärkeäksi irtautumisen rasismista. Tilaisuuksissa keskustelu onnistuttiin pitämään rasisti/ei-rasisti jaottelun ulkopuolella, vaikka paikoitellen asukkaat kokivat tärkeäksi pohjustaa omia puheenvuoronsa irtautumalla rasismista.

8. Viranomaisten vastaus

Tämä luku käsittelee aineistoni toista puolta: viranomaisten puhetta. Tavoitteeni on selvittää, kuinka viranomaiset vastaavat asukkaiden pelkoihin. Seuraavassa erittelen retoriikan analyysin avulla muutamia keskeisiä argumentteja, joilla viranomaiset pyrkivät asukkaiden vakuuttamiseen ja suostutteluun vastaanottokeskuksen ja turvapaikanhakijoiden ottamisen kannattavuudesta. Olen jaotellut saamani argumentit temaattisesti sen mukaan, minkä tyyppisiä argumentteja viranomaiset käyttävät puolustaessaan vastaanottokeskuspäätöksiään.

8.1 Vastaanottotoimintaan soveltuvien tilojen löytyminen

Kaikki asukastilaisuudet lähtivät liikkeelle viranomaisten puheenvuoroilla, joissa perusteltiin ja puolusteltiin vastaanottokeskuksen perustamista. Aloituspuheenvuoroissa viranomaiset esittelivät itsensä ja oman roolinsa suhteessa vastaanottokeskukseen. Oman asiantuntijuuden korostaminen toimi jo tilaisuuden alussa yleisön vakuuttelukeinona ja se jatkui viranomaisten puheissa tilaisuuden loppuun asti. Viranomaisten aloituspuheenvuorot olivat kaikissa tilaisuuksissa pitkiä ja niiden tavoite oli selkeästi saada asukkaat vakuutetuiksi keskuksen perustamisen välttämättömyydestä. Pitkillä puheenvuoroilla pyrittiin puolustelemaan tehtyjä päätöksiä ja vastaamaan jo ennalta asukkaiden tuleviin kysymyksiin, kuten esimerkiksi sitä, miksi vastaanottokeskus tulee paikkakunnalle.

”Ja näin sitten se prosessi, joka tossa alussa kuultiin, elikkä Petäjävesi on myös sitte kattonu täällä kunnan puolesta että löytyy kiinteistö ja täältä on löytynyt tyhjä kiinteistö ja niistä sitten he ovat ilmoittaneet Punaiselle Ristille, Maahanmuuttovirastolle, et tääl on kiinteistö ja sitten tätä neuvottelua on alettu käymään siitä, että miten nää kiinteistöt soveltuis vastaanottokäyttöön. Ja nämä kiinteistöt jotka tässä on niin fasiliteeteiltaan oikein hyvinkin, siel on hyvät kiinteistöt jossa pystytään ihmisiä majoittamaan ja hyvin ja turvallisesti ja sen lisäksi ne on aika pienellä remontoinnilla hoidettavissa sellaseen kuntoon, että pystytään, siellähän on esimerkiksi keittiöt, siellä pystytään ite laittamaan ruokaa ja niin edespäin jos tarvitaan. Meil on myös kunnalta hyvää ruokapalvelua ja niin eespäin. Tämmöset kaikki asiat niin hoituu.”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Viranomaisten puheessa keskuksen perustamista lähestyttiin hyvin käytännöllisesti kiinteistön löytymisen kautta. Vastaanottokeskus voitiin perustaa, mikäli paikkakunnalta löytyy tyhjillään olevat tilat, joihin turvapaikanhakijat oli mahdollista majoittaa. Aineistoni kaikilta paikkakunnilta tämän kaltaiset tilat löytyivät. Petäjävedellä ja Tampereella kiinteistöissä jouduttiin tekemään pienimuotoista remonttia kuten lukkojen asentamista ennen turvapaikanhakijoiden asuttamista, jotta ne vastaisivat paremmin vastaanottokeskuksen vaatimuksia. Puheenvuoroissa kiinteistöjä usein keuhuttiin ja ratkaisujen helppoutta korostettiin. Viranomaisten puheista oli myös havaittavissa huolta vastaanottokeskuksen perustamisesta, mutta huolen lähde poikkesi asukkaiden huolen aiheuttajista. Toisin kuin tilaisuuksien asukkailla, joiden huolet kohdistuvat laajasti erilaisiin asioihin ja turvapaikanhakijoihin sinänsä, viranomaisten huolet vastaanottokeskuksen tulemisessa kohdistuivat lähinnä kiinteistön löytymiseen. Jos ja kun sopiva kiinteistö löytyisi, ongelma olisi ratkaistu ja huolet hälvenisivät.

”Tässä tapauksessa sitte tein sen ratkaisun, että me emme lähde tämän tilanteen johdosta ja kun tiedämme että kunta ei ole päässyt asiaa oikeen syvemminkin pohtimaan, tai ehtinyt pohtimaan, että otetaan tällainen määräaikainen hätäratkaisu käyttöön ja tehtiin kolmen kuukauden määräaikainen sopimus tän [Yritys X:n] kanssa niin että seuraavan kolmen kuukauden aikana me voidaan näitä majoituspalveluita hankkia ja turvapaikanhakijoita tänne sijoittaa. Ihan sen takia, koska ei ollut tarkoituksenmukaista siinä yhteydessä lähteä perustamaan ikään kuin uutta vastaanottokeskusta, vaan tehdä tällainen nopea ratkaisu. --”

Evitskog, Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja

Viranomaispuheelle oli yleisestä korostaa päätöksien tekemisen nopeaa luonnetta. Päätöksillä oli kiire, ja vastaanottokeskuksia tuli saada nopealla aikataululla lisää turvapaikanhakijoiden suuren määrän takia. Tästä syystä ei useinkaan jääty odottamaan kunnan päätöstä, vaan kuntien lisäksi toimijoiksi otettiin yksityisiä yrityksiä ja yrittäjiä. Näin myös Evitskogissa, jossa toimijaksi tuli yksityinen Yritys X.

Vastaanottokeskusten perustaminen lähti liikkeelle siitä, että Maahanmuuttovirasto oli kuntiin yhteydessä ja tiedusteli, löytyykö kunnista vastaanottokeskuksiksi muutettavia kiinteistöjä. Asukastilaisuuksissa viranomaiset usein korostivatkin Maahanmuuttoviras-

ton toimeenpanevaa luonnetta ja sysäsivät syyn Maahanmuuttovirastolle siitä, että paikkakunnalle perustetaan vastaanottokeskus. Evitskogin asukastilaisuudessa tilanne oli Tampereen ja Petäjäveden tilaisuuksiin verrattuna erilainen, sillä siellä viranomaisia oli paikalla juuri Maahanmuuttovirastosta. He puhuivatkin usein minämuodossa perustellesaan päätöksiään: ”tein sen ratkaisun”. Tämä lienee yksi selitys sille, miksi Evitskogin asukastilaisuus oli tutkimieni tilaisuuksien joukossa eniten viranomaisia syylistävä ja siellä esiintyi eniten huutelua ja viranomaisten päälle puhumista. Muissa tilaisuuksissa viranomaiset pystyivät sysäämään vastuun pois itseltään ja toimimaan vain päätösten toimeenpanijoina. Evitskogissakin Maahanmuuttoviraston edustaja saattoi vedota korkeamman tason poliittisiin päätöksiin ja kertoa toimineensa, koska ihmisille yksinkertaisesti tarvittiin tilat:

”Toinen vaihtoehto olis sit ollut että ne ihmiset olis olleet kadulla, ulkona, johon tietenkään emme voineet mennä.”

Evitskog, Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja

Lisäksi viranomaiset käyttivät perusteluissaan humanitäärisiin periaatteisiin vetoamista. Vastaanottokeskuksen on tultava tai muuten turvapaikanhakijat jäisivät taivasalle tai kadulle. Turvapaikanhakijoiden jättäminen ”asunnottomiksi” olisi vastaanottokeskuksen tulemiseen verrattuna ongelmallisempi tilanne ja viranomaiset halusivat muistuttaa asukastilaisuuksien paikkakuntalaisia siitä, että tämän kaltainen tilanne olisi täysin poissuljettu vaihtoehto. Tämän voi nähdä olevan myös vaihtoehdottomuuspuhetta, jossa moraaliset pohdinnat vastaanottokeskuksen perustamisesta tehdään turhiksi ja naurettaviksi. Pohdintoilla voisi olla tilaa, mikäli olisi vaihtoehtoja, joista tehdä valintoja. (Jokinen 1999, 141.)

8.2 Vastaanottokeskus väliaikaisjärjestelynä

Viranomaiset perustelivat vastaanottokeskuksen tuleamista väliaikaisuuden avulla. Petäjävedellä ja Evitskogissa korostettiin sopimusten määräaikaaisuutta ja sitä, että kolmen kuukauden määräajan jälkeen vastaanottokeskuksen toiminnan jatkuminen ei olisi varmaa. Viranomaiset myös toistuvasti muistuttelivat asukkaita siitä, että turvapaikanhakijat

asuivat vastaanottokeskuksessa vain väliaikaisesti sen aikaa, kun odottavat turvapaikkapäätöksiä. Oleskeluluvan saaminen ei ollut itsestäänselvyys ja kielteisen päätöksen tullessa henkilöt olisivat velvollisia poistumaan Suomesta. Vastaanottokeskusajan jälkeen oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat olisivat vapaita valitsemaan haluamansa asuinpaikkakunnan Suomesta, eivätkä näin ollen olisi velvoitettuja jäämään asumaan sille paikkakunnalle, jonka vastaanottokeskuksessa ovat asuneet.

”Mä voin sen verran jatkaa tohon vielä, mä oon ite [kylältä X] nimittäin ja siinä on semmonen sinne tuli aikanaan kymmenen kiintiöpakolaista muutama vuosi sitte ja tossa sain just tietää muutama päivä sitte sattumalta, että heistä asuu tällä hetkellä yksi perhe [kylältä X]. Tää on vaan osoitus siis siitä, että se trendi vaan tuppaa olemaan, kun puhutaan kulttuurisista eroista ja myöskin kielimuureista ja vastaavaa niin siinä vaan tuppaa olemaan se realiteetti, että silloin, kun heillä on lähtenyt se elämä kuosiinsa niin se tahtoo monelle tarkoittaa sitä, et ne muuttaa suurimpiin taajamiin elikkä Jyväskylä, Tampere, Turku niin ja näin.”

Petäjävesi, Keski-Suomen valvonta- ja hälytyssektorin operatiivisen toiminnan vastaava komisario

Suurena kaupunkina Tampere on erilaisessa tilanteessa, mutta Petäjävedellä ja Evitskogissa asukkaita suostuteltiin vastaanottokeskukseen suhtautumisessa sillä, että tilanne olisi todennäköisesti väliaikainen ja vastaanottokeskusajan jälkeen turvapaikanhakijat suuntautuisivat muualle. Koska tämän kaltainen argumentointi korostaa väliaikaisuutta, se ei välttämättä edistä turvapaikanhakijoiden ja paikkakuntalaisten välistä vuorovaikutusta ja yhteisymmärrystä.

Petäjävedellä poliisiviranomainen käytti paikkakuntalaisten suostutteluun omakohtaista esimerkkiä. Hän loi yksittäisen tapauksen perusteella yleisemmän kuvan kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden muuttovirroista suurempiin taajamiin. Argumentoinnin taustalla lienee ajatus siitä, että turvapaikanhakijat tuskin tulisivat jäämään Petäjävedelle vastaanottokeskusajan jälkeen. Tampereen asukastilaisuuden viranomainen taas joutui ottamaan kantaa maahanmuuttajavirran kohteena olemiseen:

”Mut sit mejän pitää myös ymmärtää se, mitä koordinaattori tossa sano, että on tosiasia se, että ku meillä on tullu yli 30 000 turvapaikanhakijaa viime

vuonna Suomeen ja jos heistä noin kolmekymmentä prosenttia suunnilleen saa tänne jäädä. He tulee muuttamaan isoihin kaupunkeihin. Ja meillä on parempi valmistautua tamperelaisina ja Tampereen kaupunkina siihen, et meillä näitä ihmisiä täällä jatkossakin on, kun se että me ei valmistauduttas siihen lainkaan ja silloin mä luulen, että meille kaikille käy vähän huonosti...--”

Tampere, vastaanottokeskuksen tilaajapäällikkö

Tampereella vastaanottokeskuksen tulemista perusteltiin Petäjäveden ja Evitskogin tapaan sekä sopivan kiinteistön löytymisen että tilanteen vaatiman nopean päätöksenteon argumentein. Väliaikaisuutta ei niinkään korostettu, vaan perusteluissa vedottiin Tampereen rooliin isona kaupunkina. Vastaanottokeskuksen perustaminen varhaisessa vaiheessa oli siten valmistautumista tulevaan. Se nähtiin hyödyllisenä ja järkevänä vaihtoehtona niin turvapaikanhakijoiden kuin paikkakuntalaisten näkökulmasta. Edellisten näkökulmasta siksi, että heidän kotoutumisensa helpottuisi ja jälkimmäisten siksi, että vastaanottokeskuksen tuleminen totuttaisi tamperelaisia turvapaikanhakijoihin myös tulevaisuudessa.

8.3 Globaali näkökulma

Viranomaiset pyrkivät puheillaan suostuttelemaan asukkaita ja saamaan paikkakuntalaiset näkemään vastaanottokeskus ja turvapaikanhakijoiden tulo asiana, joka koskettaa laajemmin yksittäisen paikkakunnan sijasta koko Suomea, jolle yksittäisen paikkakunnan intressit ovat alisteiset.

”Ja siksi aikaa kun tätä käsittelyä käydään, se vaihtelee muutamista kuukausista jopa yli vuoteen, niin sen aikaa kun tätä käsittelyä käydään on velvollisuus tehdä näille ihmisille, laittaa heidät johonkin asumaan siksi aikaa. [...] Ja silloin nimenomaan tässä tullaan siihen, että nyt ku on tullut tälläiset virrat ihmisiä niin ne paikat on hyvin nopeesti täyttyneet, jotka meillä on ollu elikkä niin sanottu vastaanottokeskukset näille nimenomaan näille turvapaikanhakijoille, jotka odottavat päätöstä siitä, että voivatko he jäädä Suomeen vai eivät. Ja ne paikat on täyttyneet ja nyt on alettu etsimään muita mahdollisia paikkoja ja sen takia tän tyyppistä keskustelua käydään tänään täällä. Tämän tyyppistä keskustelua käydään ympäri Suomen.”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Vastaanottokeskuksen tuloa perusteltiin myös viittaamalla kansainvälisiin sopimuksiin. Kansainväliset sopimukset velvoittavat auttamaan turvapaikanhakijoita. Tämän kaltaisilla perusteluilla haluttiin tuoda esiin ilmiön laajuus, joka koskettaa paitsi Tamperetta, Evitskogia ja Petäjävettä, myös laajemmin Suomea ja koko Eurooppaa. Samankaltainen lähestymistapa oli yleinen myös perusteltaessa asukastilaisuuden järjestämistä. Viranomaisten silmissä keskustelut olivat toki paikkakuntaakohtaisia, mutta eivät sinänsä erityisiä tai uniikkeja, sillä niitä käytiin laajasti ympäri Suomea monilla eri paikkakunnilla. Viranomaiset saattoivat ottaa osaa virkansa puolesta myös muilla paikkakunnilla järjestettyihin vastaaviin asukastilaisuuksiin.

Viranomaiset myös vertasivat Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrää muihin Pohjoismaihin tuodakseen esiin sen, että Suomeen heitä on tullut suhteessa vähiten:

”No jos me verrataan tätä meidän naapuriimme Pohjoismaissa Ruotsiin niin mehän puhutaan todella pienistä määristä. Ruotsiin tuli viime vuonna, niin kuin varmaan moni teistä tietääkin, 80 000 hakijaa. Nyt ennusteet tälle vuodelle ovat pikkusen pienemmät, puhutaan 60 000-70 000 mutta meidän määrään nähdenhän sitten ollaan aivan eri tasolla. Ja myöskin Tanskassa ja Norjassa määrät on ollut tähän asti huomattavasti suuremmat kuin meillä. Nyt kun ollaan tässä tilanteessa Suomessa niin nyt arvioidaan, että tänä vuonna saattaisi tulla 15 000 hakijaa maahan tällä vauhdilla nyt missä ollaan.”

Evitskog, Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja

Viranomaiset käyttivät asukastilaisuuksien paikkakuntalaisten suostutteluun argumentteja, joiden valossa vastaanottokeskuksen perustamisen mittakaava näyttäytyisi pienempänä. Esimerkiksi Evitskogissa viranomaisten puhe turvapaikanhakijoiden suhteellisesti pienemmistä määristä oli mahdollista, kun tuotiin esille turvapaikanhakijoiden kokonaismäärä. Vertaaminen maihin, joihin turvapaikanhakijoita saapui Suomea enemmän, oli keino suostutella asukastilaisuuksien paikkakuntalaisia ja saada heidät näkemään tilanne positiivisemmassa valossa. Suomen tilanne ei olisi siten niin ”paha” kuin muualla ja jos muuallakin tilanteesta selvittäisiin, niin myös täälläkin. Kuten Ruotsissa, Suomessakin pitäisi pyrkiä suoriutumaan turvapaikanhakijoiden tulosta mahdollisimman hyvin:

”Voin sanoa, et jos ajattelette sitä, että 30 000 suurin piirtein jos se nyt on se 30 000 täs syksyn aikana turvapaikanhakijaa, joita ei keretä käsittelemään. Suomessa on vähä reilu 300 kuntaa ni voitte laskea, et se on noin 95 henkilöä per kunta Suomessa. Joten tää enemmän tai vähemmän tulee jokaisen meistä koskemaan ja se nytte ajatus tässä on että tää pystyttäis hoitamaan niin, että samaan aikaan toivotaan että se päätöksenteko ja kaikki muu on sellasta et tän tyyppiset kriisit pystyttäis niin kuin välttämään ja ennakoimaan mutta se mitä tehdään nyt kun kriisi on jo käsillä ni on se, että asiat hoituis hyvin.”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Viranomaiset käyttivät useissa puheenvuoroissaan argumentointia vahvistavana keinona kvantifiointia eli määrällistämistä. Kvantifioinnissa pyritään saamaan kuulijan huomio kiinnittymään kvantifioinnin lopputulokseen eli lukuihin ja prosentteihin. Kvantifioinnin kohteeseen liittyvät ongelmat ja ratkaisut jätetään taka-alalle. (Jokinen 1999, 148.) Petäjävedellä SPR:n viranomaisen suostutteli paikkakuntalaisia juuri kvantifioinnin avulla, kun hän jakoi turvapaikanhakijoiden määrän kuntien kesken. Näin toimimalla hän pyrki luomaan käsitystä, ettei vastaanottokeskuksen tuleminen ole vain Petäjävettä koskeva asia vaan se kosketti laajemmin kaikkia Suomen kuntia. Kvantifioinnin avulla asioita voidaan yksinkertaistaa (Jokinen 1999, 146), ja viranomaisen pyrkiikin tämän kaltaisella määrällistävällä yksinkertaistuksella saamaan paikkakuntalaiset näkemään asiat isomassa mittakaavassa: Kuntaan tulisi 30 000 turvapaikanhakijan sijasta 95 turvapaikanhakijaa. Mielenkiintoista on, että viranomaisen puhui tilanteesta kriisinä, mikä oli ristiriidassa useisiin muihin viranomaispuheenvuoroihin nähden. Puheenvuoroille oli tavanomaisempaa ilmentää tilanteen olevan hallinnassa. Kuitenkin se, että tilanne nähtiin kriisinä, liittyi puheen suostuttelevaan luonteeseen. Viranomaisen pyrki saamaan paikkakuntalaiset puolelleen kvantifioinnin avulla ja esitti välillisesti toiveen paikkakuntalaisten avusta ja yhteistyöstä, jotta kriisitilanne saataisiin hoidettua.

8.4 Asukkaiden turvallisuuden takaaminen

Turvallisuusasiat puhuttivat paljon asukastilaisuuksissa. Viranomaiset pyrkivät vastaamaan turvallisuuskysymyksiin eri tavoin. Erityisesti poliisien ja vartijoiden toimintaa korostettiin. Viranomaiset myös vakuuttivat omaa rooliaan ja toimintaansa vastaanottokeskuksien perustamisessa sujuvasti.

”--Neuvotteluita on useimmassakin paikassa käynnissä, mutta sitte ku vastaanottokeskuksia alkaa tulemaan, nyt on jo henkilöstöä palkattu ja henkilöstöä aletaan pikkuhiljaa saamaan ja sopimuksia on tehty muun muassa Jyväskylässä ja silloin näihin vastaanottokeskuksiin saadaan. [...] Puhuttiin justiin siitä, että esimerkiksi valaistusta pyritään lisäämään, videovalvontaa, valvontaa tekemään siihen ympärille ja niin edespäin. Siel on vartijat sisällä. Poliisi tietää näistä paikoista niinku sanottu nää a-tehtävät tulee sitte helposti jos jotain tapahtuu ja niin edespäin.--”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Viranomaiset esittelivät erilaisissa tehtävissä toimivia henkilöitä, jotka ovat osana vastaanottokeskuksen toimintaa. Paikkakuntalaisia muistutettiin vastaanottokeskusten ohjaajien ja johtajien roolista. Puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota turvallisuudesta vastaaviin toimijoihin ja vartijoiden sekä poliisien rooliin. SPR:n edustajan puheenvuorossa Petäjävedellä ilmeni myös, että vastaanottokeskuksen perustamisen yhteydessä tehdään aina turvallisuussuunnitelma. Viranomainen käytti suostuttelun tehokeinona myös listausta kertomalla valaistuksesta, videovalvonnasta ja valvonnasta keskuksen ympärillä. Listauksessa on tyypillistä luetella kolme esimerkkiä ja päättää se sanomalla ”ja niin edespäin”, jotta luodaan vaikutelma siitä, että lista on pidempi, mutta kaikkea ei voi tuoda esiin esimerkiksi ajanpuutteen takia. (Jokinen 1999, 152.) Turvallisuudesta keskusteltiin myös tulemalla ikään kuin paikkakuntalaisten näkemyksiä vastaan käyttämällä ilmauksia ”tietenkin” ja ”totta kai”.

”--Tietenki sitte nää turvallisuusasiat tässä nousee väkisinkin pintaan ja totta kai se meitä kaikkia huolestuttaa. Mut tota mä kattoin noita viime viikon tilastoja koko meidän poliisilaitoksen alueella, eli Pirkanmaa, Keski-Suomi nii meil on 32 semmosta tehtävää kirjattu järjestelmiin, jossa on ollu turvapainehakija osallisena eli en tiedä onkse sit paljon tai vähän. Ei se varmaan siinä koko massassa hirveesti tunnu, mutta jotenki sitte näitten kaikkien muidenki tehtävien osalta ja sitte poliisien määrän osalta nii ykski varmaan on liikaa ja ainahan sekin on sitte jostain poijes. --”

Tampere, Sisä-Suomen poliisilaitosta edustava rikoskomisario

Tässä esimerkissä suostuttelua ilmeni siinä, kuinka poliisiviranomainen toi esiin tilaston rikoksista, joissa turvapaikanhakija on ollut osallisena. Ottamatta kantaa määrän paljouteen tai vähyyteen viranomaisen totesi, että turvapaikanhakijoiden tekemät rikokset ovat osa koko rikosten ”massaa”, mutta vievät toki osaltaan pois aikaa muilta tehtäviltä. Puheesta kuitenkin ilmeni, että turvapaikanhakijoiden osuus rikoksissa ei sinänsä ollut suuri. Viranomaisen näin viestitti ymmärtäneensä asukastilaisuuden paikkakuntalaisen huolen ja esitteli asiantuntevasti tilastoja, millä hän pyrki hälventämään asukkaiden huolia.

Asukastilaisuuksien paikkakuntalaiset olivat huolissaan poliisien resursseista ja heidän kyvystään vastata turvapaikanhakijoiden aiheuttamiin ongelmiin. Tampereen ja Petäjäveden asukastilaisuuksissa viranomaisten joukossa oli poliisien edustajia, joiden tehtävänä oli vastata turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Petäjävedellä poliisiviranomainen vakuutteli asukkaita poliisin toimintakyvystä. Hän tehosti vakuutteluaan metaforan avulla:

”Et mä väitän näin et meidän puolella tää homma pelaa, niinku sanoin ni alkukäynnistelyjä oli ja tietysti tollanen 30–40 000 tavallaan oudosta kulttuurista tuleva henkilöstön määrä ni tokihan se tulee aiheuttaa meille jotain konflikteja. Ei niinkään poliisin kanssa, mutta ne konfliktit varmaan tulee täällä paikallisen väestön ja heidän välillään. Mut sitä varten ollaan myö sitten ja me tullaan ja sammutetaan tuli ja sit ruvetaan kättelee kuka teki mitäkin. Mut se, että villi länsi ei tule tästä paikasta.”

Petäjävesi, Keski-Suomen valvonta- ja hälytyssektorin operatiivisen toiminnan vastaava komisario

Lupaamalla puheensa loppuun, ettei Petäjävedestä tule ”villi länsi”, komisario pyrki luomaan halutun konnotaation ja puhuttelemaan tiivistetysti kuulijaa haluamallaan tavalla (Jokinen 1999, 149). Hän myös vakuutti poliisien toimivan tehokkaasti, mutta myönsi mahdollisten konfliktien olemassaolon. Epäily kohdistui ongelmiin paikkakuntalaisten ja turvapaikanhakijoiden välillä. Villi länsi –uhkakuvan tyrmäämisen lisäksi viranomaisen saattoi leimata liiallisen turvallisuusuhkien maalaamisen epärelevantiksi:

”Vielä vartiointipalvelusta täytyy sanoo se, että mulla ei tuu mieleen sellasta vastaanottokeskusta jossa ei oo vartiointipalvelua hoidettu eli sinänsä tää on

aika irrelevantti keskustelu edes käydä. Hyvin todennäköisesti, jos nimenomaan se poliisin siitä, että tällä hetkellä koska on ollut niitä ylilyöntejä Suomessa, niin todennäköisesti myös vielä tehdään sen lisäksi se että siinä alkuvaiheessa vielä vahvistetaan sitä eli se on vielä sitte vahvempaa ku mitä ja poliisin läsnäolo saattaa esimerkiks olla siin vaihees ku tulee ja niin edespäin.”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Asukkaiden huolien haastamisen tarkoituksena oli päättää keskustelu koskien vastaanottokeskuksen vartiointipalveluita. Puheessaan viranomainen vielä vetosi paikkakuntalaisiin viittaamalla ylilyönteihin Suomessa. Tällä hän tarkoitti Petäjäveden asukastilaisuuden keskustelua siitä, kuinka paikallista poliisia oli työllistänyt paikallinen väestö turvapaikanhakijoiden sijasta. Näin viranomainen syyllisti heitä siitä, että vartiointipalveluita täytyi vahvistaa vastaanottokeskuksen alkuvaiheessa.

Asukastilaisuuksissa esiintyi viranomaisten ja paikkakuntalaisten välistä dialogia, joka paikoitellen eskaloitui myös viranomaisten taholta paikkakuntalaisten ja heidän argumenttiansa haastamiseksi. Näin tapahtui erityisesti silloin, kun useampi paikkakuntalainen esitti samantapaisen kysymyksen peräkkäin esimerkiksi turvallisuuteen liittyen. Silloin usein joku viranomaisista vastasi paikkakuntalaisen kysymykseen pitkälti haastamisen kautta. Näin tapahtui Evitskogissa, jossa asukastilaisuuden puheenjohtaja, maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja, vastasi paikkakuntalaisten esittämiin huoliin turvallisuudentunteesta. Puhe lähti liikkeelle oman asiantuntijuuden korostamisella kertomalla omasta 25-vuotisesta urasta sekä ajasta, jolloin myös hän oli asunut vastaanottokeskuksen lähistöllä ilman ongelmia.

”Mä olen tässä ollut nyt yli 25 vuotta ja myöskin vastaanottokeskuksessa johtajana ja minä olen asunut itse sitte reilu 10 vuotta myöskin noin 150 metriä vastaanottokeskuksesta perheeni kanssa ja lasteni kanssa. Mun täytyy ihan rehellisesti, minulla ei ollut siinä mitään ongelmia niitten asioitten kans. [...] Jos sit syyllistytää selkeesti johonki rikolliseen toimintaan niin sehän on sitten toinen juttu. Silloin siihen puuttuu virkavalta ja siitä tehdään asianomaiset toiminnot. Mutta se, että nää ihmiset lähtis nyt niikun jotenkin liikkeelle ja tarkoituksena olis tulla niinku häiritsemään tai vahingoittamaan teitä tai meitä kantasuomalaisia tai meitä täällä asuvia niin se on kyllä, mun täytyy sanoo, minulle ainakin hyvin vieras ajatus ja lähtökohta. Se voi olla pelottava ja sitä voi niinku mielessään kelata, mutta se ei kyllä perustu yhtään mihinkään. Olen sitä mieltä.”

Evitskogin viranomaisen pyrkii puheenvuorossaan katkaisemaan asukkaiden pelkokierteen. Hän kannustaa asukkaita erilaisuuden sietämiseen ja monikulttuurisuuden ymmärtämiseen. (Koskela 2009, 347.) Asukkaiden pelkojen voi katsoa ohjaavan aluepolitiikkaa, kaupunkisuunnittelua ja julkisen tilan kontrollia. Pelko on konkretisoituessaan henkilökohtainen tunne, mutta se ei ole pohjimmiltaan yksityinen tai sisäinen asia, sillä se liittyy ihmisten välisiin suhteisiin. Pelkoa lietsoo viha, josta luopuminen on ensiaskel pelon vähentämiseen. (Koskela 2009, 346.) Viranomaisen esittää puheenvuorossaan omakohtaisen kokemuksen, jota ulkopuolisen saattaa olla vaikea kyseenalaistaa. Tämän kaltaisella positiivisella kokemuksella, viranomaisen pyrkii laajentamaan asukkaiden näkemyksiä siitä, että turvapaikanhakijoiden tuleminen myötä tulisi vain ongelmia. Viranomaisen kieltäytyi uskomasta, että turvapaikanhakijat ainakaan tietoisesti haluaisivat ongelmia lähiympäristölle ja sen asukkaille. Mikäli ongelmia kuitenkin tulisi, ne ilmenisivät turvapaikanhakijoiden keskinäisinä yhteenottoina, jota varten on vastaanottokeskushenkilöstö ja virkavalta. Myös tässä puheenvuorossa turvallisuusasioita argumentoitiin siten, että esitettiin asia turvapaikanhakijoiden näkökulmasta. Kulttuurinen ymmärrys sekä erilaisuuden ja erilaisten arvomaailmojen hyväksyminen ovat edellytyksiä yhteisen ymmärryksen saavuttamiselle (Koskela 2009, 362). Viranomaisen haastoi paikkakuntalaisia myös puhumalla pelosta. Ajatus siitä, että turvapaikanhakijat tietoisesti lähtisivät keskustasta vahingoittamaan kantasuomalaisia, olisi pelottava. Toteamalla näin hän käsitteli asukkaiden huolia mahdollisina ennakkoluuloina, jotka juontuvat suuremmin pelon tunteesta. Pelkokierteen katkaisussa on olennaisena ajatus heikompien tukemisessa ja puolustamisessa (Koskela 2009, 348). Viranomaisen kannustaakin puheenvuorollaan asukkaita kohti toleranssin kulttuuria (Em. 349).

8.5 Lainsäädännön merkityksen korostaminen

Useisiin asukkaiden huoliin turvapaikanhakijoiden kulttuurisesta erilaisuudesta viranomaiset vastasivat lainsäädännön avulla. Asukkaat haluttiin saada vakuutetuiksi siitä, että kaikkia Suomessa olevia henkilöitä koskevat samat oikeudet ja velvollisuudet ja kaikki ovat saman lainsäädännön piirissä.

”Eli se mitä me teemme, niin me tuolla vastaanottokeskuksessa informoimme näitä meidän asiakkaita. Niille annetaan alkuinfot ja tarvittaessa infoja pidentään päivittäin ja kerrotaan miten suomalainen yhteiskunta toimii. Elikkä meil on lainsäädäntö ja lakia täytyy noudattaa, jokainen vastaa omista teoistaan.”

Evitskog, vastaanottokeskuksen apulaisjohtaja

Usea viranomainen korosti turvapaikanhakijoiden informointia Suomen lainsäädännöstä. Suomalaisen yhteiskunnan pelisäännöistä tultaisiin kertomaan ja lainsäädännön merkitystä korostamaan. Useissa puheenvuoroissa tuotiin esiin myös se, että jokainen on vastuussa itsestään. Näin viranomaiset muistuttivat paikkakuntalaisia siitä, että mikäli informoisesta huolimatta turvapaikanhakijat syyllistyisivät rangaistaviin tekoihin, ovat he silloin itse vastuussa. Viranomaiset vetosivat myös paikkakuntalaisten vastuuseen ilmoittaa poliisille, jos jotakin tapahtuu:

”No, toimitaan varmaan ihan samalla tavalla kuin muittenkin tamperelaisten ja asukkaiden kanssa, et jos jotain ongelmia siellä tulee, niin siitä kannattaa pienellä, matalalla kynnyksellä tietenkin ilmoittaa poliisille [...] Jos ongelmia tulee, niin niihin vahvasti puututaan, että... Ja se mitä tässä aikasemmin sanottiin niin tottakai meillä kuuluu jo hätämajotusyksikössä ja vastaanottokeskuksessa niin monenlaistakin infoa ja kulttuuriin liittyvää koulutusta, missä pyritään kertomaan sitä, että minkälaiset tavat täällä Suomessa on.--”

Tampere, vastaanottokeskuksen koordinaattori

Useissa viranomaisten puheenvuoroissa korostettiin sitä, että turvapaikanhakijoita ja kansainvälisiä koskee sama lainsäädäntö. Tähän vedottiin, koska paikkakuntalaiset olivat yleisesti huolissaan turvapaikanhakijoiden ”etuoikeytetusta” asemasta.

Viranomaiset muistuttivat paikkakuntalaisia valvonnan merkityksestä. Paikkakuntalaisten omaisuushuoliin viranomaiset argumentoivat korostamalla kaikkien vastuuta ja valvontaa. Turvapaikanhakijoiden ja suomalaisten velvollisuudet olivat samat myös korvausasioissa.

” [...] Mä tiedän esimerkiksi esimerkkejä tuolta eteläisestä Suomesta, että yks kaveri oli menny kauppaan näistä näin ja alkanu aukasemaan siellä just nimenomaan paketteja niiku sanoit ja niin edespäin, kauppias oli saanu kiinni, oli ilmottanut vastaanottokeskukseen. Pojan kanssa oli tullu takasin sinne kauppaan, poika oli joutunut pyytää anteeks ja niistä vastaanottorahoista, joka siis 300 euroo kuukaudessa, niin hän oli maksanut ne tuotteet. Tällä kauppiaan kans sovittiin että se hoitu näin, mutta jos se ois ollu poliisiasia niiku poliisi äsken sano, nää kaverit on jatkuvasti valvonnan alla ja he lähtee aika nopeesti tämmösen toiminnan jälkeen niin pois täältä joten kyllä heillä on se vastuu ja vielä se, että heitä kyllä valvotaan.”

Petäjävesi, SPR:n Länsi-Suomen piirin järjestöpäällikkö

Viranomaiset korostivat sitä, että vastaanottokeskuksissa on ympärivuorokautista valvontaa ja valvonnalla pyritään minimoimaan kaikenlainen epätoivottu käytös. Myös poliisien roolia tuotiin esiin ja muistutettiin siitä, että turvapaikanhakijoiden asema on siinä mielessä väliaikainen, että rikoksiin syyllistymisen jälkeen mahdollisen oleskeluluvan saaminen vaikeutuu.

Viranomaiset vastasivat ylipäänsä asukkaiden esittämiin negatiivisiin tilanteisiin omilla positiivisilla kokemuksillaan. Tämän kaltaisella yksityiskohtaisella kuvauksella ja sen sijoittamisella osaksi omaisuushuolikeskustelua viranomaisen pyrki tuomaan keskustelua konkreettialue tasolle. Näin hänen ei tarvinnut ottaa kantaa turvapaikanhakijan tekoon siinänsä, vaan hän välitti vain viestiä konkreettisesta tapahtumasta. Kuulijan tehtäväksi jäi teon ja sen seurausten moraalinen arviointi. Näin viranomaisen rakensi itsestään kuvaa tosiasioissa pitäytyvänä julkisen vallan edustajana, joka ei syyllisty moralisointiin. (Jokinen 1999, 144–145.)

Asukastilaisuuksissa paikkakuntalaiset haastoivat viranomaisia paikoitellen siitä, että pitäisi suosia paikallisia turvapaikanhakijoiden sijasta. Viranomaiset vuorostaan haastoivat vastaavasti asukkaita. Esimerkiksi Tampereella apulaispormestari toi esiin, ettei Suomen lainsäädäntö anna mahdollisuuksia suosia ketään:

”--Sitten tässä oli tää, että pitää suosia tamperelaisia. Suomen lainsäädäntö ei siihen meille oikeestaan anna mahdollisuuksia. Meillä on puoltoista miljardia joka vuosi palveluihin, Tampereen budjettia, Tampereen alueella, mutta me ei voida tietenkään kaikkia ihmisiä rajata pois palveluista. Esimerkiksi siel on

niissä palveluissa niin uimahalli ja kirjasto, niin me ei oikeestaan voida päät-
tää siitä, onko ne tamperelaisia vai mistä ne on tullu ja sanoo vaan, että ette
te saa tänne tulla.”

Tampere, Tampereen kaupungin apulaispormestari

9. Johtopäätökset

Tässä luvussa esitän tutkimukseni tulokset, pohdin niitä sekä tarkastelen lähemmin tutkimuksen onnistuneisuutta ja mahdollisia jatkotutkimustarpeita. Seuraavaksi vastaan tutkimuskysymyksiini, jotka ovat:

1. Millaisia kaupunkipelkoja vastaanottokeskuksia vastustavassa puheessa esiintyy?
2. Millaisia argumentteja viranomaiset käyttävät vastatessaan kaupunkilaisten pelkoihin?

Sain ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastauksen analysoimalla aineistossa esiintyvien asukkaiden puheenvuoroja. Toiseen tutkimuskysymykseen vastaus muodostui aineiston viranomaispuheenvuoroista. Vaikka erottelin tutkimuskysymykset asukkaiden ja viranomaisten puheen mukaan, tämä ei himmentänyt sitä tosiasiaa, että tilaisuuksissa esiintyi onnistunutta vuorovaikutuksellista dialogia. Lisäksi saamani tulokset ovat yhteeneviä huolimatta siitä, että aineistoni muodostavat asukastilaisuudet järjestettiin niinkin eriävillä paikkakunnilla kuin Tampere, Evitskog ja Petäjävesi.

Paikkakuntalaisten pelot eivät olleet vain turvallisuuteen liittyviä tai turvapaikanhakijoihin kohdistuvia, sillä osa esiin tulleista peloista juonsi juurensa harjoitetusta sosiaalipoliitikasta. Paikkakuntalaisten pelot ilmenivät vastaanottokeskuksen perustamisen yhteydessä, mutta alku osalle peloista saattoi olla muualla, esimerkkinä huolet maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksista tai huolet alueiden etnisestä segregoitumisesta. Peleissa oli myös havaittavissa huoli siitä, että turvapaikanhakijoiden etu menee muiden väestöryhmien kuten ikäihmisten edelle. Vastaanottokeskuksen tuleminen ikään kuin herätti pelot esiin, mutta toisaalta myös tuotti uusia.

Turvallisuuteen kohdistui saamieni tulosten perusteella paljon pelkoja ja huolia. Suurimpana huolenaiheena oli se, että turvapaikanhakijat olivat valtaosin nuoria miehiä. Nuorten miesten sijaan vastaanottokeskukseen olisi mieluummin majoitettu perheitä. Turvapaikanhakijoiden miessukupuoli ja maahanmuuttajataustaisuus tuottivat uhkia omalle turvallisuudelle, perheen turvallisuudelle ja laajemmin koko paikkakunnan turvallisuudelle. Tutkimukseni valossa tämä oli asukkaiden keskeinen pelko, ja se tulikin implisiittisesti esiin lähestulkoon kaikissa vastustavissa puheenvuoroissa, vaikka ne koskivatkin muita huolenaiheita. Turvallisuus sekä rikollisuuden ja erilaisuuden pelko olivat usein yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi tulevan vastaanottokeskuksen pelättiin lisäävän rikollisuutta,

mikä juontui siitä, että turvapaikanhakijat näyttäytyivät paikkakuntalaisille perustavanlaatuisesti erilaisina. Heidän katsottiin muodostavan uudenlaista rikollisuuden uhkaa, jota poliisit tai vartijat eivät kykenisi torjumaan. Puheenvuoroissa pelätty rikollinen toiminta liitettiin siihen, että turvapaikanhakijat harjoittaisivat väkivaltaa paikallisia kohtaan. Väkivallan pelko ilmentää kaupunkipelkojen yhteyttä sosiaalisiin suhteisiin (Koskela 1995, 64).

Nimby-tyyppinen vastustus perustellaan usein taloudellisilla tekijöillä oman edun tavoittelun sijaan (Kopomaa ym. 2008). Tämä ilmeni myös omassa tutkimuksessani, sillä taloudelliset perustelut olivat keskuksien perustamista vastustavassa puheessa yleisiä. Vastaanottokeskuksen tulo nähtiin taloudellisesti kannattamattomana ja paikkakunnalla tapahtuvia omaisuusvarkauksia lisäävänä tekijänä. Pelolla oli myös sosiaalipoliittinen aspekti, siksi että huolta nähtiin työelämään liittyvistä tekijöistä ja turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuudet uskottiin vähäisiksi. Useissa puheenvuoroissa esitettiin ongelmaiseksi se, että asukkaat joutuvat tästä koituvien kustannusten maksumieheksi. Vastaanottokeskuksen tulemisessa pelkoa herätti myös alueen muuttuminen turvapaikanhakijoiden myötä pian lisää ulkomaalaisia houkuttelevaksi keskittymäksi. Pelko tämän kaltaisesta kielteisestä keskittymisestä on yksi asukkaiden osallistamista lisäävä ja aktivoiva tekijä. (Kopomaa 2008, 156.)

Vastaanottokeskuksen perustaminen aiheutti asukkaiden keskuudessa huolta omien vaikutusmahdollisuuksien vähäisyydestä. Asukastilaisuuksien funktio näyttäytyi erilaisena riippuen siitä, kummasta osapuolesta oli kysymys: asukkaista vai viranomaisista. Asukkaiden näkökulmasta vastaanottokeskuksen perustaminen paikkakunnalle oli asia, josta täytyisi kuulla päättäjien lisäksi paikkakunnalla asuvia asukkaita. Asukkaille asukastilaisuudet näyttäytyivät siten deliberatiivisen demokratian tiloina, joissa päätöksenteko perustuisi viranomaisten ja asukkaiden väliseen keskusteluun. Viranomaiset näkivät asian eri tavalla: tilaisuudet olivat keskustelutilaisuuksia, mutta päätöksentekoon niillä ei ollut konkreettista painoarvoa. Viranomaiset näkivät ne tilaisuuksina, joissa korostettiin omaa asiantuntijuutta suhteessa paikkakuntalaisiin. Puheenvuoroissa ilmenikin asukkaiden huoli siitä, että heillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa alueiden paikalliseen muutokseen.

Seuraavaksi tarkastelen toisen tutkimuskysymyksen vastausta siitä, millaisia argumentteja viranomaiset käyttivät vastatessaan asukkaiden pelkoihin. Tutkimukseni valossa vi-

ranomaiset vastasivat pelkoihin sekä omalla puheellaan että luomalla puitteet vuorovai-
kutukselliselle keskustelulle. Vaikka asukkaat tunsivat pelkoa omien vaikutusmahdolli-
suuksiensa vähyydestä ja kokivat tilaisuudet päätöksenteon kannalta turhiksi, ne voidaan
nähdä pelkoa lievittävinä ja osallisuutta lisäävinä tiloina. Tätä varten viranomaiset loivat
puitteet tasavertaiselle keskustelulle (Luhtakallio & Mustranta 2017, 78). Tilaisuuksissa
oiottiin kuulopuheita ja harhakäsityksiä sekä saatiin kysymyksiin mahdollisesti luotetta-
vampia vastauksia kuin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa olisi saatu. Kaikki halukkaat
pääsivät tilaisuuksissa ääneen, eikä puheenvuoroja arvetettu tai puheen pitäjää leimattu
suoralta kädeltä esimerkiksi rasistiksi. Tämän voi ajatella olevan tärkeä piirre kuulluksi
tulemisessa, jonka kautta luodaan sidoksia asukkaiden välille. Tämän kaltaiset sidokset
rohkaisevat ja kannustavat kuuntelemaan myös toisten esittämiä näkemyksiä, jotka voivat
tuntua vierailta omiin näkemyksiin verrattuna (Luhtakallio & Mustranta 2017, 98). Tilai-
suuksien voi ajatella lievittävän pelkoja jo siksikin, että asukkaat kokivat yhteisöllisyyttä
muiden asukkaiden kanssa ja huomasivat, etteivät ole huolien kanssa yksin.

Tilojen ja puitteiden luomisen lisäksi viranomaiset vastasivat asukkaiden pelkoihin
omalla puheellaan. Keskiössä oli asukkaiden pelkokierteen katkaiseminen (Koskela
2009, 347). Vastuun ja kokemuksen korostaminen toimivat viranomaisten puheessa reto-
risena keinona vaikuttaa paikkakuntalaisiin. Vastaanottokeskusten perustamista perustel-
tiin ja puolusteltiin. Keskusten saamisella oli kiire ja päätökset tuli tehdä nopeasti. Viran-
omaiset pyrkivät siirtämään vastuuta vastaanottokeskuksen perustamisesta toisille viran-
omaisille kuten Maahanmuuttovirastolle. Viranomaisten huolet eivät kohdanneet asuk-
kaiden pelkojen kanssa, sillä asukkaat olivat enemmän huolissaan omasta turvallisuudesta
ja paikkakunnan muutoksista, kun taas viranomaisten huolet kohdistuivat kiinteistön löy-
tymiseen ja turvapaikanhakijoiden turvallisuuteen.

Turvallisten tilojen löytyminen turvapaikanhakijoille oli keskeistä viranomaisten pu-
heessa. Toiseksi viranomaiset esittivät huolen turvapaikanhakijoiden turvallisuudesta,
mihin ammattitaitoinen henkilöstö ja vartiointipalvelut tuottivat ratkaisun. Toki puheissa
esitettiin henkilöstön ja vartijoiden olevan myös paikkakuntalaisia varten. Usein tuotiin
kuitenkin esiin esimerkiksi se, että turvapaikanhakijoiden turvallisuutta saattaa heikentää
keskuksen ulkoapäin tuleva uhka, minkä seurauksena keskusten alkuaikoina vartiointia
joudutaan lisäämään. Puheissa myös korostui lainsäädännön, poliisien toimintakyvyn ja
turvapaikanhakijoiden informoimisen ja kulttuurisen kotouttamisen merkitys turvallisuu-

den takaajana. Tämän kaltaisten toimien helppouden ja turvapaikanhakijoiden turvallisuuden näkökulman korostamisella viranomaiset pyrkivät saamaan paikkakuntalaisten mielikuvat turvapaikanhakijoista positiivisemmiksi ja vähemmän uhkaaviksi. Viranomaiset pyrkivät katkaisemaan paikkakuntalaisten tuntemat pelot ja niistä aiheutuvat vihantunteet, kannustamalla heitä erilaisuuden sietämiseen ja monikulttuurisuuden ymmärtämiseen. (Koskela 2009, 347.)

Viranomaiset myös pyrkivät lieventämään asukkaiden pelkoja ja huolia kääntämällä keskustelua yksittäisestä paikkakunnasta yleisemmälle tasolle. Puheissa muistutettiin esimerkiksi siitä, että Suomeen saapui Euroopan mittakaavassa tai Pohjoismaihin verrattuna suhteellisen vähän turvapaikanhakijoita. Lisäksi muistutettiin siitä, kuinka vastaanottokeskuksia perustetaan ympäri Suomea moniin eri kuntiin. Näin ilmiö koskettaa yksittäisen paikkakunnan sijasta laajemmin koko Suomea. Asukkaiden haluttiin näkevän turvapaikanhakijoihin liittyvä kokonaiskuva. Tekemällä näin viranomaiset jossain määrin laiminlöivät paikkakuntalaisten esittämiä ”ruohonjuuritason” huolia. Viranomaisten silmissä yksittäisen vastaanottokeskuksen perustaminen tietylle paikkakunnalle ei ole iso asia. Sitä vastoin henkilö, joka asuu keskuksen lähiympäristössä, määrittelee asian suuruuden eri tavalla huolimatta siitä, minkälainen tilanne on laajemmin muualla maailmaa. Viranomaisten ja asukkaiden näkemykset eivät siten täysin kohdanneet.

9.1 Tulosten ja tutkimuksen pohdintaa

Tutkimukseni tulokset tiivistyvät pitkälti havaintoon, että vastaanottokeskusten perustamista vastustavat asukkaat kokivat keskuksen tulemisen omaa turvallisuudentunnetta uhkaavana asiana. Pelko turvallisuuden säilymisestä säteili kaikkiin asukkaiden esittämiin huoliin. Viranomaiset pyrkivät vastaamaan näihin pelkoihin ja huoliin järjestämällä asukastilaisuuksia. Asukkaiden ja viranomaisten välinen dialogi oli paikoitellen vuorovaikutuksellista, mutta viranomaispuhe kaikessa laajuudessaan ei täysin kohdannut asukkaiden hyvin paikkakuntakeskeisten huolien kanssa.

Toteutin tutkimukseni tietoisesti kaupunkitutkimuksen ja paikallisen vastustamisen näkökulmasta. Tarkoitukseni ei ollut ottaa kantaa siihen, kuinka rasistisia tai suvaitsevaisia puheenvuorot ovat. Uskon, että mikäli olisin pelkistänyt tutkimukseni tämän kaltaisen kaksijaottelun ympärille, vastaanottokeskuksiin liittyvä vastustus olisi ilmiönä typistynyt

ja peittänyt alleen sen monimuotoisuuden. Rasismi on aina väärin ja toki aineistossani esiintyi paikoitellen rasistisesti sävyttyneitä puheenvuoroja. Olen kuitenkin yllättynyt siitä, kuinka vähän tämän kaltaisia puheenvuoroja lopulta oli, sillä olin etukäteen ollut varma niiden paljoudesta. Asukkaiden puheenvuorot olivat hyvin paikkakuntalähtöisiä ja vastaanottokeskuksen perustamista lähestyttiin nimenomaan paikallisuuden kautta. Tähän vaikutti osaltaan asukastilaisuuksien luonne, sillä niiden tarkoitus oli käsitellä yksittäiselle paikkakunnalle perustettavaa vastaanottokeskusta sen sijaan, että keskustelun keskiössä olisi ollut maahanmuutto sinänsä. Myös tilaisuuksien luonne julkisina tilaisuuksina toimi varmasti rasistisia mielenilmauksia vähentävänä tekijänä. Lisäksi täytyy muistaa, että tutkimuskysymykseni ohjasi minua keskittymään vastaanottokeskuksia vastustavaan puheeseen. Kaikissa aineistoni tilaisuuksissa esiintyi myös vastaanottokeskuksia puoltavia puheita. Niitä oli määrällisesti vähemmän, mutta niiden olemassaolo kertoo siitä, että tilaisuuksissa sallittiin kaikenlainen puhe ja toisaalta siitä, että paikkakuntalaiset eivät olleet mielipiteidensä kanssa yhtenevä massa.

Se, että vastaanottokeskusten vastustaminen tapahtui lähiympäristön asukkaiden näkökulmasta ja keskiössä oli haluttomuus asua vastaanottokeskuksen läheisyydessä, paljastaa jotain siihen liittyvän nimby-ilmiön luonteesta. En ole saamieni tulosten perusteella täysin samoilla linjoilla nimbyä tutkineen Veikko Erannin kanssa. Hän näkee tutkimustensa valossa, että Suomessa tapahtuvaa paikallista vastustamista voidaan tarkastella sosiaalihuigienian näkökulmasta. Tämän kaltaiselle näkökulmalle on keskeistä se, että keskitytään pitämään oma asuinalue puhtaana epätoivottavasta väestä. (Eranti 2011, 91.) Omassa tutkimuksessani epätoivottavaksi väeksi muodostuivat turvapaikanhakijat. Sanoisin kuitenkin tulosteni valossa, että kyse ei niinkään ole tietoisesta sosiaalihuigienian toimista, vaan kaupunkipeloille tyypillisistä tiedostamattomista tuntemuksista, jotka voivat olla vaikeita pukea sanoiksi (Kuparinen 2008, 72).

Mielenkiintoista olisi tulevaisuudessa tutkia, onko vastaanottokeskuksiin liittyvä vastustus muuttunut. Aineistoni pohjautuu vuosille 2015 ja 2016, jolloin keskustelu kävi mahdollisesti tavanomaista vilkkaampana. Näistä ajoista on menty eteenpäin ja turvapaikanhakijoiden määrä on tasoittunut. Toisaalta voisin epäillä vastaanottokeskuksiin ja turvapaikanhakijoihin liittyvän vastustavan puheen koventuneen. Huomionarvoista on, että aineistossani ei esimerkiksi juurikaan puhuta uskonnollisista tekijöistä, eikä nosteta uhaksi islamia. Viime vuosina terroristijärjestö Isisin nousu ja niin Euroopassa kuin meillä Suo-

nessa tapahtuneet tapaukset turvapaikanhakijoiden tekemistä terroristisista iskuista, voivat kuitenkin vaikuttaa siihen, minkälaisia uhkia vastaanottokeskuksiin ja turvapaikanhakijoihin tänä päivänä liitetään.

Se, että tutkin vastaanottokeskusten vastustamista osana nimby-ilmiötä, tarjoaa mahdollisuuden jatkotutkimuksiin. Nimby-ilmiöön kuuluu osaksi se, että vastustus voi ajan myötä lieventyä, kun paikkakunnalle tulleeeseen laitokseen ja sen asukkaisiin on paremmin totuttu (Kopomaa ym. 2008). Näin ollen paikkakuntalaisia voitaisiin tänä päivänä haastatella siitä, suhtautuvatko he vastaanottokeskuksiin ja turvapaikanhakijoihin eri tavoin kuin vuonna 2015 ja 2016. Tämän kaltaiselle tutkimukselle voi tulevaisuudessa olla tarvetta, sillä on mahdollista, että maahanmuutto ei tule vähentymään ja, että vuosien 2015 ja 2016 ”piikit” vastaanottokeskusten perustamisessa tulevat toistumaan. Tutkimuksen avulla osattaisiin siten varautua paremmin mahdollisiin ongelmiin ja yhteenottoihin paikallisten ja maahan tulevien välillä.

10. Lähteet

Deliberatiivisen demokratian instituutti (2018): *Deliberatiivinen demokratia*. http://www.deliberaatio.org/~delibero/wordpress/?page_id=145 Viitattu 9.11.2018

Eranti V. (2016): *Individuals Doing Politics: Urban participation, social media campaigning and online nano-politics*. Sosiologian väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.

Eranti V. (2011): *Nimbyn muunnelmia. Yhteinen hyvä ja oma etu etelä-haagalaisten mielipiteissä alueen kaavamuutoksesta*. Pro gradu -työ. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.

Gottdiener M. & Budd L. (2005): *Key concepts in urban studies*. London: Sage Publications.

Holmila M. (2001): *Kylä kaupungistuvassa yhteiskunnassa*. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES).

Jauhiainen J. & Harvio S. (2008): *Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Alueiden kehittäminen 27/2008. Helsinki.

Jokinen A. (1999): Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen A. & Juhila K. & Suoninen E.: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 37–54.

Jokinen A. (1999): Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen A. & Juhila K. & Suoninen E.: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 126–159.

Jokinen K. & Saaristo K. (2006): *Suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Julkunen R. (2001): *Suunnanmuutos*. Tampere: Vastapaino.

Karisto A. & Tuominen M. (1993): *Kirjoituksia kaupunkipeloista*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia. 1993: 8. Helsinki. Helsingin kaupunki, Tietokeskus.

Kauppila M. (2016): *Väkivaltaisen eksterminismin ennaltaehkäiseminen Suomessa*. Pro gradu -työ. Tampereen Yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö.

Keskinen S. (2009): Pelkkiä ongelmia? Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena. Teoksessa *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009. Vastapaino. Tampere. 33–47.

Kestilä-Kekkonen E. & Korvela P. (2017): Vaali- ja puolueosallistumisesta demokraatiainnovaatioihin: syventyykö vai heikentyykö demokratia? Teoksessa Kestilä-Kekkonen E. & Korvela P. (toim.). *Poliittinen osallistuminen: Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. SoPhi. Jyväskylä. 8–30.

Kopomaa T., Peltonen L. & Litmanen T. (2008): *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Gaudeamus. Helsinki.

Kopomaa T. (2008): Naapuruussuvaitsevaisuus. Tuetun asumisen ja palvelutuotannon yhteys lähiympäristöön ja kaupunkisuunnitteluun. Teoksessa Kopomaa T., Peltonen L. ja Litmanen T. (toim.) (2008): *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Gaudeamus. Helsinki. 153–186

Koskela H. (1995): Ambivalentti pelkojen kaupunki. Teoksessa Schulman H. & Kanninen V. (toim.) (1995): *Kaupunki kohtaupaikkana. Näkökulmia kulttuuriseen kaupunkitutkimukseen*. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja, 61–71.

Koskela H. (2009): *Pelkokierre: Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Gaudeamus. Helsinki.

Koskinen U. (1995): Asuintila sosiaalisena tuotteena. Teoksessa Schulman H. & Kanninen V. (toim.) (1995): *Kaupunki kohtaupaikkana. Näkökulmia kulttuuriseen kaupunkitutkimukseen*. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja, 81–95

Kuntalaki (2005): Kuntalaki 410/2005. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Pidp452360336> Viitattu 7.3.2018

Kuntaliitto (2017): Kaupunkien ja kuntien lukumäärä. <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat> Viitattu 7.3.2018

Kuntaliitto (2017): Kuntajaot ja asukasluvut 2000–2018. <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat> Viitattu 2.12.2018

Kuparinen R. (2005): *"Ei meidän naapuriin" Tapaustutkimus asukasyhteisön suhtautumisesta kehitysvammaisten asuntolan rakentamiseen*. Sosiaalityön väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, yhteiskuntapolitiikan laitos.

Litmanen T. (2008): NIMBY. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, Jyväskylän yliopisto. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/nimby> Viitattu 2.12.2018

Litmanen T. & Peltonen L. (2008): Nimby-kiistojen ymmärtäminen ja selittäminen. Teoksessa Kopomaa T., Peltonen L. ja Litmanen T. (toim.) (2008): *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Gaudeamus. Helsinki. 208–237.

Lober D. J. (1995): Why Protest? Public behavioral and attitudinal response to siting a waste disposal facility. *Policy Studies Journal* 23:3, 499–518.

Luhtakallio E. & Mustranta M. (2017): *Demokratia suomalaisessa lähiössä*. Into kustannus Oy, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto (2017): <http://www.migri.fi>. Viitattu 23.11.2017

Maahanmuuttovirasto (2018): Vastaanottokeskuslista. <https://migri.fi/vastaanottokeskukset> Viitattu 18.11.2018

Perussuomalaiset. Ote perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelmasta 2011. <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/arvomaailmamme/> Viitattu 16.12.2018

Raiskila M. & Wiberg M. (2017): Demokratian ritareista näppäimistösureihin: Poliittisen osallistumisen kirjo laajenee. Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) *Poliittinen osallistuminen: Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. Kestilä-Kekkonen E. & Korvela P. (toim.). SoPhi. Jyväskylä. 30–52.

Raittila P. (2009): Journalismin maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismin tukemista? Teoksessa *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Vastapaino. Tampere. 67–77.

Sihvola S. (2008): Ei meidän teollisuusalueellemme! Asunnottomien miesten asuntolan vastustus paikallisidentiteetin tiivistymisenä Teoksessa Kopomaa T., Peltonen L. ja Litmanen T. (toim.) (2008): *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Gaudeamus. Helsinki. 28–56.

Sisäministeriö (2018): ”Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan”. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset> Viitattu 8.11.2018

Sisäministeriö (2017): *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2017*. Helsinki.

Suoranta J. (2011): *Vastaanottokeskus*. Into Kustannus Oy, Helsinki.

Tilastokeskus (2015): Kunnat ja aluepohjaiset aluejaot 2015. http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yksk28_201500_2015_13520_net.pdf Viitattu 14.9.2018

Tilastokeskus (2016): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Liitetaulukko 30. Net-titelevisiopalvelujen, tilausvideopalvelujen ja videopalvelujen katsominen 2016, %-osuus väestöstä. Suomen virallinen tilasto (SVT). Helsinki. http://www.stat.fi/til/sutivi/2016/sutivi_2016-12-09_tau_030_fi.html Viitattu 23.9.2018

Tuomi J. & Sarajärvi A. (2009): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vilkama K. (2010): Kaupungin laidalla. Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten alueellinen eriytyminen Helsingissä. *Terra* 122:4, 183–200.

Vähätalo K. (2005): *Maahanmuuttajat ja kantaväestö pitkäaikaistyöttöminä pääkaupunkiseudulla*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Yle Uutiset (13.6.2017): ”Perussuomalaisten ryhmä hajosi täysin – Timo Soini yli 20 lähtijän joukossa”. <https://yle.fi/uutiset/3-9666763>. Viitattu 8.11.2018

Yle Uutiset (23.4.2018): ”Toimittajalta: Maahanmuuttokriittisyydestä on tullut uusi normaali Pohjoismaissa”. <https://yle.fi/uutiset/3-10169962> Viitattu 8.11.2018

Wikipedia: Evitskog. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Evitskog> Viitattu 2.12.2018

Wikipedia: YouTube. <https://fi.wikipedia.org/wiki/YouTube> Viitattu 23.9.2018

10.1 Aineistolähteet

Yleisötilaisuus VOK:n perustamisesta Kaupin sairaalaan

<https://www.youtube.com/watch?v=X-JxEkwI50g>

Vastaanottokeskuksen infotilaisuus Evitskogissa 25.8.2015

<https://www.youtube.com/watch?v=oash6wqyp-s>

Vastaanottokeskus / info / Petäjävesi 1.10.2015

<https://www.youtube.com/watch?v=Fhfo7jGITHk&t=5s>